

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 34

בס"ד. כ"א אייר תשע"ז

בגליון:

ב מצבה עלומה בבית החיים בסערדהעלי

לתולדות רבי חיים ליב ויינר וזוגתו מרת פרומט בת רבי יהודה אסאד,
אוסף אגרות ממנהר"י אסאד, בניו, בנותיו וחתנו רח"ל ויינר - מהרב
שלמה וייס

כג הדיין בניר אטשאד

לתולדות רבי אברהם יהודה שיפמאן וצאצאיו משפחות פרענקל,
שלעזינגער, בנו רבי אליעזר מאיר שיפמאן אב"ד ניר-לוגאש - מהרב
יהודה ארי' טעסלער

לו רבי אברהם חיים שפיטצער

לתולדותיו וצאצאיו משפחות גאטליעב, גרינוואלד, חותנו רבי אהרן
נפתלי צבי פריעדמאן ממערא, הוספות לתולדות אביו רבי וואלף
שפיטצער, בית החיים במערא - מהרב שמואל צבי שפיטצער

מז צאצאי רבי דוד וועבער מירושלים (ב)

לתולדות וצאצאי חתניו רבי אליעזר יוסף הלוי לדברג ורבי שמעון
שמואל שלזינגר, בנו ר' אהרן זעליג וועבער - מהרב ברוך פריינד

נט לפני תשעים שנה (9)

לקט ידיעות מהעתונות בשנת תרפ"ו - מהרב שלמה יהודה הכהן שפיצר

סו עוללות

הוספות למשפחת רא"ד זינגער אב"ד מאדערן - הרב נ. ווייס / צאצאי רבי
שאלו מקאליב, משפחות בטעגלאש - הרב ש.ב.י. סיימון / רבי משה יונה
סופר מסיגעט - הרב ש.י.י. סופר / עוד על אישים בקהלת גוטא - הרב י.
בוים / רבי משה טענענבוים רב בברוקלין - הרב י. הירש / משפחת רב"צ
וועזעל אב"ד טורדא - ש. באטשקאי / צאצאי ה'בית יצחק' מסוואליווא -
הרב ש. רוט / הרב מקאמארן ר"א הכהן שטיינבערגער מח"ס מאורות
אש - הרב ש.צ. שפיטצער / חותנו של ר"ג באדאנצקי אב"ד קארמענד -
הרב י. צ. מארגירעטען

הרב שלמה וייס

מכון 'זכרון' בני ברק

מצבה עלומה בבית החיים בסערדאהעלי

לתולדות רבי חיים ליב ויינר וזוגתו מרת פרומט בת רבי יהודה אסאד

אגרות מהמהרי"א ובני משפחתו

מצבה לא קריאה בבית החיים בסערדאהעלי

בתמונות שצולמו לאחרונה בבית העלמין בסערדאהעלי רואים מימין למצבת הרבנית אסתר אשת המהרי"א אסאד [מצבה מס' 260], מצבה שאי אפשר לקרוא ממנה כיום אפילו מילה אחת. המצבה מוספרה ע"י המודד ר' אלעזר דוד שפיגל כמצבה מס' 261, אך לא כתב שום פרט ממנה, ולכן היא לא רשומה בספר 'בית העלמין של קהילת דונאסרדאהלי' (ישראל תשס"ב). מאוד סיקרן אותי לדעת מי היא זאת שזכתה להטמן בצמוד לרבנית הדגולה אשת המהרי"א [ראה עליה ב'עלי זכרון' 13 עמ' ב-ד].

והנה בימים האחרונים מסר לנו הרב עקיבא

אנגל בנו של ר' אברהם יששכר אנגל ז"ל מחבר 'ספר הזכרון לקהילת

דונאסרדאהלי' (ישראל תשל"ה) תמונות שאביו השתמש בהם לצורך ספרו. בין התמונות ישנה תמונה ישנה של שני הקברים, ונרשם מאחורי התמונה בהונגרית שזו מצבה של רבנית ששמה 'פרומט' ונפטרה ביום א' או י"א אב תרכ.. אנחנו הצלחנו בס"ד לקרוא בעיגול שבראש המצבה את המילים: "פרומט בת אסתר", ולפי זה שיערנו שזו היא בתה של הרבנית אסאד - מרת פרומט אשת רבי חיים ליב ויינר שנפטרה בצעירותה. ואכן במטריקל הפטירות של סערדאהעלי [עמ' 22 רישום מס' 685] מצאנו רישום: פאני [זה שמה הלועזי של מרת פרומט, ראה להלן בחתימתה] ויינר בת 25

נפטרה 12 אוגוסט 867, שזה יוצא י"א אב תרכ"ז, בדיוק חצי שנה לאחר פטירת אמה הרבנית אסתר אסאד שנפטרה ביום י"ב אדר א' תרכ"ז. שמחנו מאוד שזכינו למצוא את מקום קבורתה ולברר את יום פטירתה.

לאחר מאמצים מרובים הצלחתי [בסיועו של העורך רמ"ז קינסטליכר שליט"א] לפענח מילים נוספות מהכיתוב שעל גבי המצבה, ואלו הם: 'תהיא נשמת / פרומט בת אסתר צרורה בצרור / החיים / פ"נ מרגלית טובה מפנינים יקרה / רבות עש[ן חיל] והיא מכולם מפוארה / וי ויצעקו אחריה מכירה בנפש מרה / מידותיך הטובים אין לספר ולשערה / טובת לב ... / בת ... שנים ... / אשת ... / ס... עניים ואב[יונים] ... הבייתה / ת... / רבים מתאבלים ... / בת רבינו הקדוש ... / י"א מנחם אב תרכ"ז לפ"ק / תנצב"ה'.

חתן לא ידוע של המהרי"א

בת וחתן זה של המהרי"א לא היו ידועים כמעט. ב'ספר הזכרון לקהילת דונאסרדהלי' (ישראל תשל"ה) עמ' 97 בין

חתניו של המהרי"א כתוב: 'וכן ר' חיים ליב ויינר ור' משה ואזנר מילידי ק"ק סרדהלי'. ובהערה על ר' חיים ליב ויינר כתוב: 'בת המהרי"א היתה אשתו הראשונה, ילדה לו בן ושניהם נפטרו בצעירותם'. לא רשום שם אפילו מה שמה ולא את תאריך פטירתה. אמנם ידענו שהיתה למהרי"א בת בשם פרומט. ב'תשובות מהרי"א' [חיו"ד סי' סז] נדפסה תשובה שנכתבה ע"י המהרי"א ביום ב' ט"ו אב תרכ"א לבנו רבי אהרן שמואל אסאד שכיהן אז כאב"ד קאטה, ובתחילתה כותב המהרי"א: 'ובתי הבתולה מרת פרומט תחי' כבר באה לביתי מק' יאסברין לחיים ולשלום'. אך לא היה ידוע מזה אם בכלל היא נישאה ואם כן למי ומתי. מצילומי איגרות המהרי"א ובני משפחתו לבתו מרת שרל ולחתנו רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין שנמסרו לנו ע"י האחים פלג-פרנקל מאשדוד התגלו לנו הרבה פרטים על משפחת ויינר. התודה להרב שלמה יהודה הכהן שפיצר על סיועו בתרגום האגרות.

מרת פרומט (פאני) נולדה בשנת תר"ב לערך לאביה המהרי"א ולאמה הרבנית אסתר בתקופת כהונת אביה כאב"ד סעמניץ. אחרי שאחיותיה הגדולות מרת הינדל

[רייכהארט] מרת בילא [שינמן] מרת טשארנא [בישיץ] ומרת שרל [ביכלר] נישאן, היא נשאה בעול הבית.

באיגרת (כת"י) שכתב המהרי"א ביום ו' עש"ק חקת התורה כת"ר [ט' תמוז תר"כ] לחתנו רבי אהרן ביכלר ובתו מרת שרל שנישאו בחודש סיון תר"כ הוא כותב: 'דיא מוטטער לעבען אויך פרומט לעבען איזט זעהר באנגה נאך דיר, איך קאן מיר פארשטעללען אויך דאז געגענטהייל פון דיר'. [תרגום: 'האמא תחי' גם פרומט תחי' מאוד מתגעגעות אליך, אני יכול לשער שזה הדדי גם מצידך'].

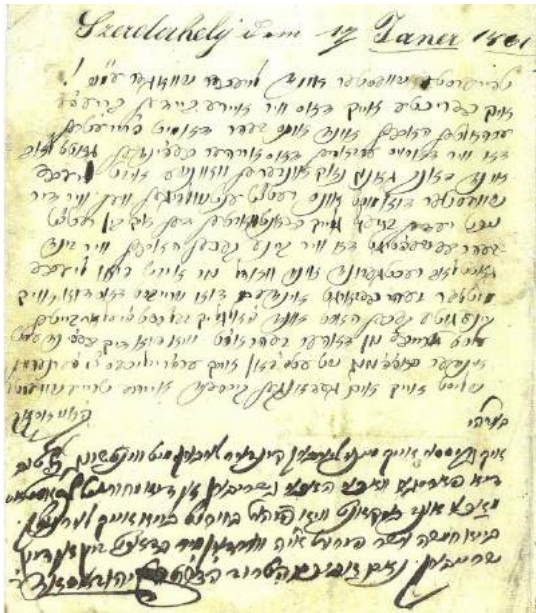
איגרת ממרת פרומט אסאד לאחותה מרת שרל ביכלר

לפנינו איגרת מיום ו' שבט תרכ"א ממרת פרומט לאחותה הנשואה מרת שרל ולגיסה-בעל אחותה רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין, ובשולי האיגרת הוספה מאביהם המהרי"א:

Szerdahely den 17 Janer 1861

טהייערסטעא שוועסטער אונד ליעבער שוואגער עמ"ש!

איך בעריכטע איך דאס וויר איירע ביידען בריעפע ערהאלטען האבען, אונד אונס זעהר דאמיט פרייעטען דא וויר דארויס ערזאהען דאס אייהער בעפינדען גאטט לאב אונד דאנק גאנץ נאך אונזערען וואונשע איזט.

ליעבע שוועסטער, דוא מוסט אונס יעטצט ענטשולדיגען ווען וויר דיר ניכט יעדען בריעף גלייך בעאנטווארטען, דען איך בין יעטצט זעהר בעשעפטִיגט דא וויר קיינע קעכען האבען.

וויר זינד גאטט לאב רעכט געזונט אונד וואהל, נור איזט דיא ליעבע מוטטער זעהר בעזארגט אינדעם דוא שרייבסט דאס דוא אויך קיינע גוטע קעכען האסט אונד פאלגליך זעלבסט פיעל ארבייטען איסט. שרייבע נון דאהער זעהר אפט וויא דוא דיך בעפינדעסט.

אינדער האפפנונג שטעטס פאן איך ערפרייליכעס צו פערנעהמען שליסט, איך אים געדאנגען קיססענד, אייהערע טרייע שוועסטער. **פאני אסאד**

[תרגום:]

סערדאהעלי, ו' שבט תרכ"א

אחות יקרה וגיס אהוב עמ"ש!

אני מודיעה לכם שקבלנו את שני המכתבים שלכם, ומאוד שמחנו לראות מהם שאתם נמצאים תהלה ותודה לד' לגמרי כמו שחשבנו.

אחות אהובה, את מוכרחת לסלוח לנו כעת אם אנו לא נענה לך מיד על כל מכתב, משום שאני כעת מאוד עסוקה מכיון שאין לנו מבשלת.

אנו השבח לא-ל בריאים ושלמים ומרגישים טוב, רק כעת האמא האהובה מודאגת מאוד מזה שכתבת שאין לך מבשלת טובה ולכן יש לך הרבה עבודה במשק הבית. לכן תכתבי לנו לעתים קרובות איך את מרגישה.

בתקוה לשמוע מכם תמיד רק דברים משמחים אני חותמת, מנשקת אתכם במחשבה, אחותכם הנאמנה. **פאני אסאד** [הוספת המהר"א:]

בעזה"י. איך גריססע אייך מיינע ליעבען קינדער לעבען, מיט ווינטשונג כל טוב. דיא פאריגע וואכע האבע [אייך] געשריבען אן דיא מחותנים לפאסטא. מאכע אונז בעקאנט וויא פיהעל בחורים בייא אייך לערנען. בייא חמשה עשר פירות אי"ה ווערדען מיר בדאכט זיין אן דיין שרייבען.

[תרגום:] אני דורש בשלומכם ילדי האהובים יחיו, עם איחולי כל טוב.

בשבוע שעבר כתבתי למחותנים לפאסטא. תודיע לנו כמה בחורים לומדים אצלך. לגבי פירות ט"ו בשבט אי"ה נתחשב במה שתכתוב.

נאם אביכם הטרוד הדש"ת **הק' יהודאסאד**

מרת פרומט נוסעת לסייע לאחיותיה הנשואות בתקופת לידתן

בקיץ תרכ"א נסעה הבתולה מרת פרומט לבית אחיותיה הנשואות כדי לעזור להן בתקופת לידתן.

ביום ה' ט' למב"י [כ"ד ניסן] תרכ"א, בסיום תשובה מהמהר"א לחתנו רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין [נדפסה בספר 'שבת לישראל' (אשדוד תשס"א) עמ' קפג-קפה] הוא כותב: 'ובתי הבתולה מרת **פרומט** תחי' וגם בני הבחור **משה** יחי' יסעו אי"ה תחילה לק' יארמוט, כי בתי הא"ח [-האשת חיל] מרת **טשארנה** תחי' [אשת רבי מרדכי בישיץ] היא קרובה ללדת בעזה"י, ומשם תיסע אי"ה אליכם כרצונכם'.

למחרת ביום ו' כ"ה ניסן תרכ"א, בשולי מכתב מאחותה הרבנית האלמנה מרת הינדל רייכהארט לאחותן הרבנית שרל ביכלר אשת רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין [נדפס ב'עלי זכרון' 31 עמ' נט] כותבת פרומט: 'אויך איך גריסע אייך הערצליך, אונד

בעריכטע אייך דאס איך זאנטאג נאך באלאש יארמאט פא[רען]. לעבעט וואהל. איירע שוועסטער פאני אסאד'. [תרגום: 'גם אני דורשת בשלומכם בלבביות, ומודיעה לכם שביום ראשון [כ"ז ניסן] אסע לבאלאש יארמאט. הרגישו טוב. אחותכם פאני אסאד'].

מרת טשארנה אשת רבי מרדכי בישיב מבאלאש-יארמוט ילדה בן בחודש אייר תרכ"א. באיגרת (כת"י) מיום ה' פ' בהר ל"ז למב"י [כ"ב אייר] תרכ"א כותב המהרי"א לחתנו רבי אהרן ביכלר ובתו מרת שרל: 'אייער בריעף פון ט"ז למב"י [א' אייר] האבען מיר מיט פאר געניעגען ערהאלטען. מיר ווינטשען אייך מז"ט דא אונזער טשארנה לעבען ווארדע גליקליך ענטבינדען מיט איין בן זכר. אונד וואז איהר מיינע ליעבען קינדער אונז פראגט אב עס גוט וועהרע נאך צו פאלגען דאז פארלאנגען אייערע עלטערן אונזערע טרייאה מחותנים יחיו דאז מיין שרל לעבען נאך פאסטא פאהרען זאלל אום דארט צו ענטבינדען בעזה", זא וויא אייך אם בעסטען איזט זאלט איהר טאהן. עס שיינעט אונז אויך דאז בעסטער ווירד זיין, דארט אין פאסטא. דאן ווירט איהר עס צו וויסען מאכען נאך יארמוט דאז מיין פרומט לעבען פון דארט צו אייך קאממען באלט נאך פאסטא. צור צייט זאלל השי"ת דיר באלד העלפען...'. [תרגום: 'אנו מאחלים לכם מז"ט על שטשארנה תחי' שלנו ילדה בן זכר באושר. בענין מה שאתם ילדיי האהובים שואלים אם כדאי להענות לבקשת הוריהם המחותנים הנאמנים שלנו יחיו ששרל תחי' שלי תיסע לפאסטא [מקום מגורי הורי רבי אהרן] ללדת שם בעזה", ובכן איך שלכם הכי טוב כך תעשו. גם לנו נדמה שיותר טוב יהיה שם בפאסטא. אז תודיעו את זאת ליארמוט כדי שפרומט תחי' שלי תבא משם אליכם מיד לפאסטא. בזמנו השי"ת יושיעך מיד']. יצויין שפאסטא שוכנת כחמישים ק"מ מצפון ליאסברין, ויארמוט נמצאת כשלושים וחמש ק"מ מצפון מערב לפאסטא.

ב"ח סיון תרכ"א כבר היתה פרומט אצל אחותה מרת שרל ביאסברין. בשולי איגרת מהרבנית הינדל רייכהארט בת המהרי"א לאחותה הרבנית מרת שרל מיום זה [נדפס ב'עלי זכרון' 31 עמ' ס-סא] כותב המהרי"א הוספה, ובפתיחה הוא מזכיר גם את בתו פרומט, וזה לשונו: 'בעזה". חיים ושלוה וכל טוב לאהובי חתני הרב המופלג החרוף ושנון ירא שלם ומושלם בנש"ק מר"ה אהרן ביכלער נ"י אבד"ק יאסברין ע"ז בתי הצנועה החכמנית מנב"ת מרת שרל תחי' ואחותה בתי הבתולה החשובה מרת פרומט תחי' ע"כ הנלוים יחיו'. [ראה את המשך האיגרת ב'עלי זכרון' שם].

איגרות מהמהרי"א לחתנו רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין

הרבנית שרל אשת רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין ילדה בת ראשונה בחודש תמוז תרכ"א. הבת הזו לא מוזכרת באגרות המהרי"א החל מחודש אלול תרכ"א. נראה לי שהיא נפטרה סמוך ללידתה, ובעקבות זאת קיבלו הוריה עליהם סיגופים, ראה בהמשך. בתם השנייה ששמה גאלדה נולדה בחודש סיון תרכ"ב [ראה 'עלי זכרון' 31

עמ' סב, 32 עמ' סז]. ביום כ"ג תמוז תרכ"א כותב המהר"א איגרת לחתנו רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין בה הוא מברכו על הולדת בתו. באיגרתו מזכיר המהר"א גם את בתו פרומט. וזה לשון האיגרת:

בעזה"י יום ב' מטות מסעי [כ"ג תמוז] תרכ"א לפ"ק ס"ה.

מזל טוב וברכה ושלוש לאהובי חתני תלמידי הרב הגדול מופלג מו"ה אהרן ביכלער נ"י ע"ז בתי הצדקת אי"א הרבנית מרת שרל תחי' עם בתכם הילדה תחי' למז"ט אנס"ו.

ברוך ד' אשר הפליא חסדו עמכם ועמנו, והננו אומרים ג"כ ברכת מז"ט למחותניי כבוד אבותיך הצדיקים יחיו, וקבלתי אגרת מאביך נ"י ובקרוב אי"ה אשיב לו

תשובה, ואין פנאי להאריך יותר כעת. שרל לעבען מיין קינד, דוא האסט אונז בעזאנדערע פריידע געמאכט מיט דיינע אייגינע האנד שריפט, אויך מיין פרומט לעבען זאהל דין גוט אבווארטען אויך זיך זעלבסט אונד שאהנען מיט דעם עססען אונד ניכט פאר קיעללען. מיר ווינטשען אייך מז"ט. וועגען רייזע שפעזען ווערדען מיר שאהן קינפטטיג שרייבען אי"ה. [תרגום: בתי שרל תחי', שמחת אותנו במיוחד עם כתב ידך העצמי -שכתבת בעצמך], גם

פרומט תחי' שלי תטפל כך טוב, ותחוס גם על עצמה עם האוכל ולא להצטנן. אנו מאחלים לך מז"ט. בענין הוצאות הנסיעה נכתוב כבר בעתיד אי"ה].

נאם אביכם הדש"ת הק' יהודאסאד

ארבעה ימים לאחר מכן, ביום ו' כ"ז תמוז תרכ"א, כותב המהר"א איגרת נוספת לחתנו רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין, לאיגרת הוא מצרף מתנת לידה, ובשוליה הוא כותב מספר מילים לבתו פרומט:

בעזה"י יום ו' עש"ק ז"ך תמוז תרכ"א לפ"ק ס"ה

חיים ושלוש וברכה, מאלקי המערכה, לראש אהובי חתני תלמידי הרב הגדול המופלג בתורה ובמע"ט ירא שלם ומושלם מו"ה אהרן נ"י ביכלער אב"ד יאסברין ע"ז בתי הרבנית הצדקת מרת שרל תחי' עם בתכם הילדה תחי', תזכו לגדלה לחופה ולמע"ט אמן.

[illegible]

הק' יהודאסאד

פרומט תחי' גריעססען מיר פ"מ [פיעל מאהל], וועגען געלד וואז דוא בנעהטיגעט, נעהממן דיר צו ליינען פון שוואגער אויף אונזערע רעכנונג. [תרגום: בתי החשובה מרת פרומט תחי' אנו דורשים בשלומך הרבה פעמים, בדבר כסף שאת זקוקה לו, תקחי בהלואה מהגיס על חשבוננו].

ביום ב' ט"ו אב תרכ"א, בתחילת תשובת המהרי"א לבנו רבי אהרן שמואל אסאד אב"ד קאטה [נדפסה שו"ת מהרי"א חיו"ד סי' סז] הוא כותב: 'ובתי הבתולה מרת פרומט תחי' כבר באה לבייתי מק' יאסברין לחיים ולשלום'.

ביום ב' י"ג אלול תרכ"א התארכה מרת פרומט עם תלמיד המהר"א הב' חיים ליב ויינר. עשרה ימים לפני כן ביום ו' ג' אלול התחיל המהר"א לכתוב איגרת לחתנו רבי אהרן ביכלר ולבתו הרבנית שרל בו הוא מזהיר אותם לא לסגף את עצמם. כיון שהשידוך של מרת פרומט החל כבר אז לקרום עור וגידים, עיכב המהר"א את משלוח האיגרת עד יום ב' י"ג אלול, ואז הוא הוסיף וכתב להם את הבשורה הטובה:

בעזה"י יום ו' עש"ק ג' אלול תרכ"א
לפ"ק ס"ה

בראש השנה הבע"ל תכתבון
ותחתמון לאלתר לחיים
טובים ארוכים ומתוקנים ה"ה
אהובי חתני ותלמידי הרב
הגדול חריף ובקי שלשלת
היוחסין ויראת ד' אוצרו
כש"ת מו"ה אהרן ביכלער נ"י
האבדק"ק יאסבריען ע"ז בתי
הרבנית הצדקת וחכמנית
מרת שרל תחי'.

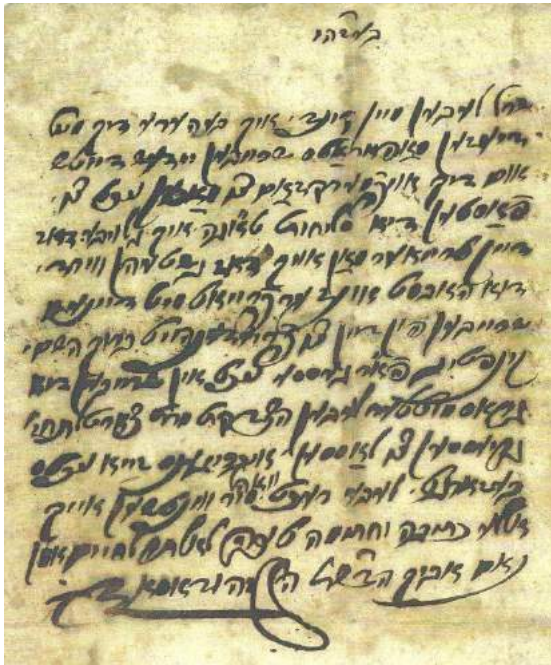
אייער שרייבען איזט אונז ריכטיג
ווארדען. דיין פאהר נעהמען קיין
פלייש צו עססען ביס נאך יוה"כ
הבע"ל, איזט ניכט נאך אונזער
וואנטש. דוא דירפסט אויך דיינע
מוטטער הצנועה תחי' אין דער
הונזיכט אלז קמצנות אום געלד
צו שפאהרען ניכט נאך פאלגען.
אונד אלז חסידות ופרישות
[תרגום: מכתבכם הגיענו לנכון.
קבלתך לא לאכול בשר עד אחר יוה"כ
הבע"ל, אינו לרוחנו. אם הסיבה היא
מחמת קמצנות לחסוך בכסף אינך

צריך לצייט בזה אפי' לאמך הצנועה תחי'. ואם מצד חסידות ופרישות] די לך לקיים
החומרות שבש"ע ואל תצדק הרבה (עפ"י קהלת ז', טז-יז) כתיב, ועכ"פ לנדור נדר
איסורא נמי איכא (עי' נדרים ט.), ושאל אביך ויגדך אם אמרת בלשון נדר או שבועה
צריך התרה ע"י פתח או חרטה דמעיקרא. והכלל כמאמרם ז"ל (שבת ל.) כי טוב לי
יום בחצירך יום אחד שאתה עוסק בתורה מאלף קרבנות או תעניות. ולעולם יהא
אדם ערום ביראה (ברכות יז.) והצנע לכת עם אלקיך (מכה ו, ח), כל מעשיך יהיו לש"ש
(אבות פ"ב מ"ב), וד' ית' יתן לך לשון לימודים לדעת את יעף דבר (עפ"י ישעי' ג, ד),
מנהיג את הציבור צו זיין ברויכסט גייסטרייך אונד אויך קערפערליכע קרעפטען צו
בעזיצען [תרגום: כדי להנהיג את הציבור צריך כוחות נפשיים וגם גופניים]. וד' יגמור
בעדכם ובעדינו לטובה אמן.

הנה הנחתי מכתבי זו עד היום יום ב' י"ג אלול והנני מבשר לכם ברכת מז"ט על התקשרות בתי פרומט תחי' עב"ג תלמידי הבחור' המופלג בתול"ר כ"ה חיים ליב וויינר נ"י מילידי פה בנו של המנוח הצדיק מר"ה נתן יארמוט זצלה"ה. ד' ב"ה יעזרינו ויגמור בעדינו לטובה אמן. ואי"ה בהגיע זמן החתונה למז"ט כרצונינו בפרוס הפסח הבע"ל נקוה לד' יתברך שיגמור בעדינו לטובה, אזי נקרא אתכם אז נרוה דודים ונתעלס באהבים כיד ד' הטובה עלינו אמן.

נאם אביכם הדש"ת הק' יהודאסאד

בעזה"י. שרל לעבען מיין קינד, איך בעהערע דין מיט דיעזען סאפאראטס שרייבען

יידעש דייטש אום דין אויפמערקזאם צו מאכען ניכט צו פאסטען דיא סליחות טאגה, איך גלויבע דאז דיין טרייאער מאן איך דאז גישטעהן ווירד. דוא האבסט אונז ערפרייאט מיט דיינעם שרייבען פון דיין צופריעדענהייט ברוך השם. קינפטגי פארגעסעט ניכט און שרייבען דיא גראס מוטטער לעבען הצדקת מרת צארטל תחי' [ראה 'עלי זכרון' 13 עמ' ה] גריעססען צו לאססען. איבריגענס זייא ניכט בעזארגט. לעבע רעכט וואהל. מיר ווינטשען איך אללע כתיבה וחתימה טובה לאלתר לחיים

אמן. [תרגום: שרל תחי' בתי, הנני מכבד אותך במכתב מיוחד זה ביידיש דייטש להעיר את תשומת לבך לא לצום בימי הסליחות. אני מניח שבעלך היקר יעמוד על כך. שמחת אותנו במכתבך שבו כתבת על שביעות רצונך ברוך השם. להבא אל תשכחי ותכתבי לסבתא הצדקת מרת צארטל תחי' לדרוש בשלומה. חוץ מזה אל תדאגי. תרגישי טוב. אנו מאחלים לכולכם כתיבה וחתימה טובה לאלתר לחיים אמן.]

נאם אביך הדש"ת הק' יהודאסאד

רבי נתן יארמוט-ויינר וצאצאיו

רבי חיים ליב וויינר נולד כאמור בסעדרדהעלי לאביו רבי נתן וויינר-יארמוט. מוצאו של רבי נתן כנראה מיארמוט [באלאשא דיארמאט]. שם אמו מרת מלכה. רבי נתן

נשא לאשה את מרת פראדל לבית ברייער [קרובתו של רבי שלמה זלמן ברייער אב"ד פרנקפורט דמיין חתן רבי שמשון ב"ר רפאל הירש]. כיהן כפרנס שני ואחר כך כראש הקהל בסערדאהעלי. נפטר ער"ח אלול תרט"ו ומנוחתו כבוד בסערדאהעלי [מצבה מס' 216].

מצאצאיו [בנוסף לבנו רבי חיים ליב]:

א) בנו רבי **מיכאל ויינר**. סייע רבות לרבי אהרן שמואל אסאד ממלא מקום אביו המהרי"א ברבנות סערדאהעלי. הוא הכיר לו טובה על כך, וכה הוא כתב עליו בהקדמה לספר תשובות אביו המהרי"א חלק שני שהדפיס בפרשבורג בשנת תר"מ: 'ואשא כוס ישועות ליד"נ היקר, רבנן מוקיר, הקצין הנכבד, ירא ד' מרבים, כ"ה **מיכאל ויינר** נ"י לזכר עולם אזכיר אותו לטובה, רב תודות וברכות לו על כל הטוב אשר עשה עמדי, יזכה לאריכת ימים, ושנות חיים, וצדקתו יעמוד לעד'. רבי מיכאל נפטר ביום ד' כסלו תרמ"ב ומנוחתו כבוד בסערדאהעלי ליד אביו [מצבה מס' 215]. אשתו מרת חייטשע בת מרים נפטרה ביום ז' אדר תרל"ו ומנוחתה כבוד לידו [מצבה מס' 214].

ב) בתו מרת **מלכה** אשת רבי **מיכאל גולדברגר** אב"ד מעזא-טור. רבי מיכאל נולד בסערדאהעלי ביום ב' אב תקפ"ט לאביו רבי מנשה גולדברגר ולאמו מרת חנה לבית זלצר נכדת רבי דוד דייטש אב"ד סערדאהעלי ועיר חדש בעל ה'אהל דוד'. למד אצל המהרי"א בסערדאהעלי, הכתב סופר בפרשבורג ורבי ישראל יצחק אהרן לאנדסבערג אב"ד יעמרינג, פרויענקירכען וגרויסווארדיין והוסמך להוראה על ידם. לאחר נישואיו עם מרת מלכה בת רבי נתן ויינר גר בסערדאהעלי ועסק במר"מ. בשנת תרכ"ב היה מועמד לדיין בפאפא [ראה איגרת המהרי"א בענין זה בקובץ 'כרם שלמה' שנה כב (תשנ"ט) קונטרס ד (רד) עמ' לט]. בשנת תרכ"ז נתמנה לאב"ד מעזא-טור בהמלצת רבו הגרי"א לאנדסבערג. מרת מלכה נפטרה ביום ש"ק ח' שבט תרנ"ו ומנ"כ במעזא-טור. רבי מיכאל נפטר ביום ט' תשרי תרס"ב ומנ"כ שם. שני חלקי חיבורו 'דרשות וחדושי רמ"ג' נדפסו ע"י בן אחיו בווייצען תרצ"ב. תולדותיו נוסח מצבתו ומצבת אשתו נדפסו בהקדמת ספרו.

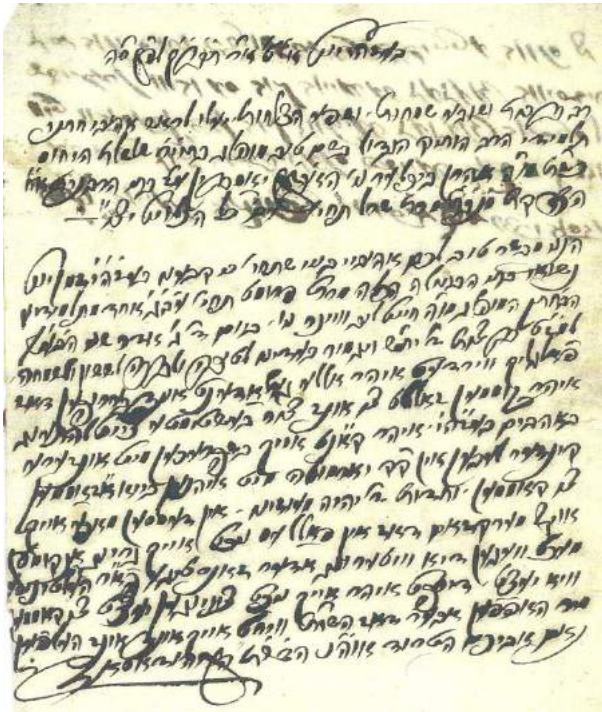
נישואי רבי חיים ליב ויינר ומרת פרומט אסאד

ביום ה' י"ח כסליו תרכ"ב כותב המהרי"א בשולי תשובה לבנו רבי אהרן שמואל אב"ד קאטה [תשובות מהרי"א ח"ד סי' יא]: 'זמן החתונה למזל טוב לא הגבלנו, ולא יודעים בירור דבר עוד'.

ביום א' ט' אדר ראשון תרכ"ב כותב המהרי"א איגרת לחתנו רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין בה הוא מזמינו לחתונת בתו פרומט:

בעזה"י יום א' ט' א"ר תבר"ך לפ"ק ס"ה

רב ברכות ושובע שמחות, ושפע הצלחות, יעלו לראש אהובי חתני תלמיד
הרב הותיק הגדול בשם טוב מופלג בתו"ר שלשלת היחוס כש"ת מו"ה אהרן
ביכלער נ"י האבד"ק יאסברין ע"ז בתי הרבנית א"ח הצדקת מנב"ת מרת שרל
תחי' עם כל הנלוים יצ"ו.

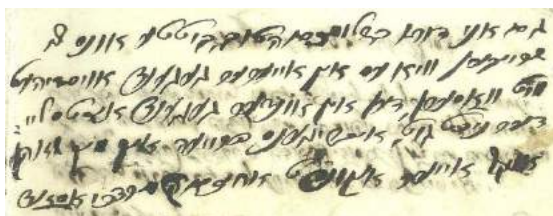
הנני מבשר טוב לכם
אהובי בני שתחי' כי
קבענו בעזה"י זמן יום
נשואי בתי הבתולה הכלה
מרת **פרומט** תחי' עב"ג
אחד מתלמידינו הב' חתן
המופלג מו"ה **חיים ליב**
וויינר נ"י, ביום ד' ג' אדר
שני הבע"ל למז"ט ברצות ד'
ית"ש ויגמור בעדינו לטובה
ולברכה לששון ולשמחה.
פאלגליך ווירדעט איהר
אללע געלאדענט אונד
בערופען דאז איהר קוממען
זאלטט צו אונז צור
בעשטימטע צייט להתענג
באהבים בעז"ה. איהר
קאנט אייך בשפרעכען מיט
אונזערע קינדער לעבען אין

ק"ק יארמוטה מיט איהנען ביא אזאממען צו קאממען, וחדות ד' יהיה מעוזינו. אין
דעססען מאכע אייך אויף מערקזאם דאז אין פאלל עס ניכט אייך גרינג אנקומען
מעכט וועגען דיא וויטערונג אדער זאנסטיגע פאר העלטונג וויא יעצט, דירפט איהר
אייך ניכט צווינגען יעצט צו קאממען. מיר האפפען אבער דאס השי"ת ווירד אייך
אונד אונז העלפען. [תרגום: בזאת כולכם מוזמנים וקרואים לבוא אלינו לזמן הנקוב
להתענג באהבים בעז"ה. אתם יכולים להדבר עם ילדינו שיחיו בק"ק יארמוטה -]משפחת
בישיץ לבוא אתם ביחד. וחדות ד' יהיה מעוזינו. בזאת הנני להעיר לכם שבמקרה ולא קל
לכם להגיע מחמת מזג האויר או מחמת עיכובים אחרים כמו כעת, אינכם צריכים להכריח
את עצמכם לבוא כעת. אבל אנו מקוים שהשי"ת יעזור לכם ולנו].

נאם אביכם הטרוד אוה"נ הדש"ת הק' יהודאסאד

[הוספת רבי מרדכי אסאד בן המהרי"א מעבר לדף:]

גם אני דורש בשלומכם הטוב, ביטטע אונס צו שרייבען וויא עס אין אייערער געגענד אויסזעהט מיט וואסערן, דען אין אונזער געגענד איזטס ליידער ניכט גוט, איבריגענס פרייעה איך מיך שאהן אייער אנקונפט. [תרגום: גם אני דורש בשלומכם הטוב, בבקשה לכתוב לנו איך נראה באיזורכם המים [שטפון?], כי באיזורינו הוא לצערינו לא טוב, חוץ מזה הנני שמח כבר לקראת בואכם].

אחיכם הק' מרדכי אסאד

גם את מחותנו רבי דוד ביכלר אב"ד פאסטא [אבי רבי אהרן] הזמין המהרי"א לחתונת בתו, אך הוא לא ענה לו. דבר זה הדאיג את המהרי"א ובשולי איגרת מרבי חיים ליב ויינר לגיסו רבי אהרן ביכלר מיום ב' פ' מצורע [כ"ט אדר ב'] תרכ"ב [נדפסה בהמשך], כותב המהרי"א לחתנו רבי אהרן: 'וגם תודיעו לנו במוקדם משלום אבותיך הצדיקים יחיו'. לאחר מכן התבררה הסיבה, כי אשת נעוריו של רבי דוד, הרבנית גאלדא, נפטרה ביום שלישי ר"ח ניסן תרכ"ב [ראה 'עלי זכרון' 31 עמ' מז], וכנראה שתקופה מסוימת לפני פטירתה היתה חולה. רק שבוע לאחר מכן ביום ג' ח' ניסן נודע להמהרי"א על הפטירה, ולמחרת ביום ד' ט' ניסן תרכ"ב הוא כותב לרבי דוד מכתב תנחומין [נדפס ב'צפונות' יב עמ' פז וב'עלי זכרון' 29 עמ' כב] בו הוא כותב בין השאר: 'והן נודע לי הסיבה אל אשר מחותני נ"י לא השיב לי דבר מאז שכתבתי לו אגרת מז"ט בקריאה של חיבה'.

איגרת מרח"ל וויינר לגיסו ר"א ביכלר ובשוליה הוספה מחמיהם המהרי"א

יום ב' פ' מצורע [כ"ט אדר ב'] שנת תבר"ך לפ"ק פה סערדאהעלל

שוכ"ט לאהובי גיסי ה"ה הרב המופלג בתורה וביראה חריף עצום כקש"ת מהו' אהרון

ביכלער נ"י אב"ד בק"ק י"ב ולזוגתו ה"ה הרבנית הצנועה והחשובה מ' שרל תי'

מיט אינגיסטעס פערנגיגען האבען וויר אייער ווערטעהעס אונד שעטצבאהרעם שרייבען ערהאלטען, אונד פרייעט אונס זעהר דאש וויר דארויס אייער וואהלבעפינדען זעהען וויא עס אויך בייא אונז ב"ה אין דיעזער בעציהונג ניכט פעהלט, אונד האפען דאס עהנליכע פאן אייך ביז אין דיא עוויגקייט צו פערנעהמען, מיינע ליעבע אונד ווערטעהרע פרויא לעבען העטע אייך אויך געשריעבען נור אבער זיא איזט זעהר מיט דעם פסח מאנען בעשעפטיגט זא פערטרעטע איך אויך איהרע

שטעללע. [תרגום: בעונג מיוד
קבלנו את מכתבכם החשוב
והמוערך. משמח אותנו מאוד
שנועד לנו משלומכם הטוב. כן הוא
גם אצלנו [שלומנו טוב]. אנו מקוים
שגם מכם נשמע כן תמיד לעולם.
אשתי האהובה והחשובה תחי'
היתה ג"כ כותבת לכם אלא שהיא
מאוד עסוקה בהכנות לפסח. ולכן
אני ממלא את מקומה]. אקצר
ואסיים בברכת שלום וחיים
אהבו גיסו המצפה מהרה
לתשובתכם.

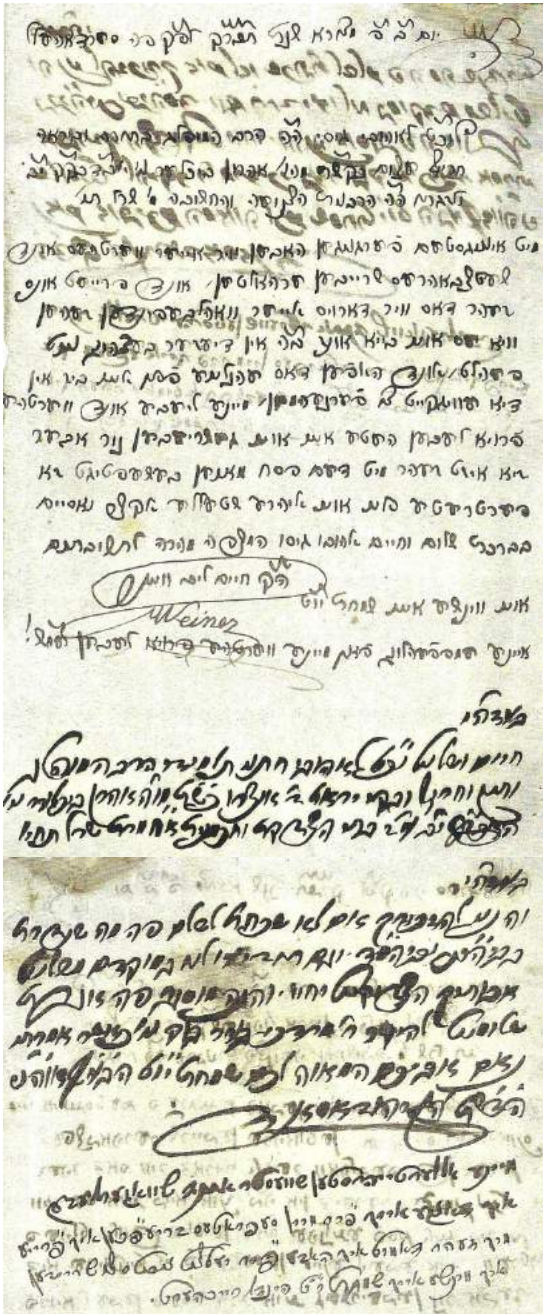
הק' חיים ליב וויינר Weiner

אויך ווינשע אייך שמחת יר"ט.
איינע עמפפעהלונג פאן מיינע
ווערטהע פרויא לעבען עמ"ש!
[תרגום: גם מאחל לכם שמחת יר"ט.
כנ"ל מאשתי החשובה תחי' עמ"ש!]

[הוספת המהרי"א:]

בעזה"י חיים ושלום וכ"ט
לאהובי חתני תלמידי הרב
המופלג ותיק וחריף ובקי
יראת ד' אוצרו כש"ת מר"ה
אהרן ביכלער נ"י האבד"ק
י"ב ע"י בתי הצדקת
וחכמנית א"ח מרת שרל
תחי'

[המשך מעבר לדף:] בעזה"י והנני
להזכירך אם לא שכחת לשלם פה
מה שנדרת בביהל"נ וביהמ"ד.
וגם תודיעו לנו במוקדם משלום
אבותיך הצדיקים יחיו, והנה
מוסגר פה אגרת שלומים להיקר ר' מרדכי בער ביק נ"י כאשר אמרתי.

נאם אביכם המאווה לכם שמחת יו"ט הבע"ל אוה"נ הדש"ת

הק' יהודאסאד

[הוספת בת המהר"א הרבנית הינדל רייכהארט:]

מיינע אללערטייגהרסטען שוועסטער אונד שוואגער לעבען. איך דאנקע אייך פיר מיין סעפראטעס בריעפכען. איך פרייע מיך זעהר דאמיט. איך האבע פיר יעטצט ניכטס צו שרייבען אין ווינשט אייך שמחת יו"ט. [תרגום: אחותי וגיסו היקרים לי מכל שיחיו. אני מודה לכם על מכתבכם המיוחד אלי. אני שמחה מאוד אתו. אין לי כעת מה לכתוב ומאחלת לכם שמחת יו"ט]. הינדל רייכהארט

בתשובה שכתב המהר"א לאחר חג הפסח תרכ"ב לרבי פסח פרנקל אב"ד שאטמאנסדארף [תשובות מהר"א חאה"ע סי' קפג] הוא מתנצל: 'ג"ה מיום ר"ח אדר שני קבלתי בזמנו, ואז הקיפוני חבילי טרדין בטרדה דמצות נשואי בתי תחי' עב"ג חתני הרבני נ"י, וחבילות שו"ת בהלכתא רבתא לפסחא שלא הי' אפשר לדחותם, ועתה פניתי מעט למכ"ק דפר"מ נ"י'.

בני הזוג וינר לאחר נישואיהם בסערדאהעלי

ביום ד' פרשת בא [ה' שבט] שנת תרכ"ה כתב רבי חיים ליב איגרת עם חידושי תורה לגיסו רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסברין [נדפסה במלואה להלן]. בשולי האיגרת כתבה מרת פרומט [תורגם מיידיש דייטש] בין השאר: 'רצינו כבר לענות לכם יותר מוקדם, רק לבעלי האהוב היו במשך שמונה ימים כאבי ראש'. גם אחיה הב' יצחק משה אסאד הוסיף דרישת שלום ממנו ומבן אחותו הב' אריה רייכהארט.

ביום ב' פרשת אחרי [ה' אייר] שנת תרכ"ה בשולי איגרת של הב' יצחק משה בן המהר"י אסאד [נדפסה להלן], אחרי הוספת המהר"א הוסיף גם רבי חיים ליב וינר [חלקו תורגם מיידיש דייטש]: '...לפרוש בשלומכם ... שאתם צריכים לענות למכתבי שנכתב מזמן, יותר אין לי ליכתוב רק החיים ושלום לכם כאות נפשכם ונפש גיסכם המצפה מהרה לתשובתכם. הק' חיים ליב וינר'.

כנראה שבני הזוג היו סמוכים על שולחן אביהם המהר"א ורבי חיים ליב אף סייע לחמיו בענייני תשובות לשואליו. באיגרת מהמהר"א לרבי חיים סופר אב"ד מונקאטש מיום כ"א אייר תרכ"ה [נדפסה בספר 'ק"ן סופר' (לונדון תשכ"ג) איגרת יא, עמ' יד] הוא כותב: 'מכתבו קבלתי זה ימים ולרוב הטרדות לא יכולת להשיב על אתר כמשפט ואתו הסליחה. וגם היום צויתי את חתני הרבני נ"י שיכתוב בחריקאי תשובה להדר"ג נ"י על ענין ראשון ע"ד בנו הב' המופלג נ"י'.

באיגרת מהב' יצחק משה אסאד לגיסו רבי אהרן ביכלר מתאריך בלתי ידוע [אולי מסוף שנת תרכ"ה, נדפסה במלואה להלן] הוא כותב [תורגם מיידיש דייטש]: 'אני מודיע לכם שאחותנו פאני תחי' לפני 14 יום בשעה טובה ילדה ב"ה ילד מת'.

בחורף תרכ"ו שוב חלה רבי חיים ליב ויינר. ביום ב' בשלח [ו' שבט] תרכ"ו כותב המהר"א בשולי איגרת (כת"י) לחתנו-מחותנו רבי דוד ביכלר אב"ד פאסטא: 'נא להתפלל שהקב"ה ישלח רפואה שלימה לחתני החולה חיים יהודה בן פראדל ירפאוהו יחלימהו יעמידהו על בריו בריא ושלם במהרה אוכ"ר'.

ואכן הוא החלים והאריך ימים עד יום י"ד חשון תרמ"ט. אך אשתו מרת פרומט נפטרה בצעירותה.

כמו שהוזכר למעלה, ב'ספר הזכרון לקהלת סרדהאלי' [עמ' 97 בהערה] כתוב שילדה לו בן, ושניהם [האמא והבן] נפטרו בצעירותם. כאמור לפי רישומי המטריקל היא נפטרה בגיל 25, ביום שני י"א מנחם אב תרכ"ז [יום לאחר צום תשעה באב נדחה] חצי שנה לאחר פטירת אמה.

לאחר פטירת אשתו נשא רבי חיים ליב בזיווג שני את מרת שרל בת בילא.

רבי חיים ליב ויינר היה במשך עשרות שנים מבעלי התפילה בבית הכנסת הגדול בסערדאהעלי ('ספר הזכרון לקהלת סרדהאלי' עמ' 167). נפטר ביום י"ד

חשון תרמ"ט ומנו"כ בס"ה ליד קבר אביו [מצבה מס' 217]. וזה נוסח מצבתו:

פ"נ / איש יקר רוח ורב פעלים / ירא ה' מרבים אהוב למעלה ונחמד / למטה הנעלה ומרומם מה"ו / חיים ליב /

וויינער / חשכה ... [ההמשך אינו קריא, בראשי השורות: חיים יהודה בן פראדל] / תנצבה.

אשתו מרת שרל בת בילא האריכה ימים אחריו ונפטרה ביום י"א טבת תרע"ב ומנו"כ בסערדאהעלי [מצבה מס' 1596]. וזה נוסח מצבתה: פ"ט / האשה הצדקת הצנועה וחשובה תפארת בניה / ופאר משפחתה מרת / שרל וויינער / אשת / הרבני ... / מה"ו חיים ליב וויינער זצ"ל / נפטרה בשם טוב י"א טבת / תרע"ב לפ"ק / שמה נודע בשערים / רבים

זקנים ונערים / לזכרונה ברוך אומרים / בניה הדריכה במישרים / תורת אמת להרים / בא... תה / י... תה / לבשר ... וברכה / אשריה שלה ככה / תנצב"ה.

צאצאיהם:

(א) בנם רבי ישראל נתן ויינר. נפטר ביום כ"ו חשון תרנ"א ומנו"כ בסערדאהעלי [מצבה מס' 711].

(ב) בנם רבי משה ויינר. גבאי החברא קדישא בסערדאהעלי, מוהל ובעל תפילת 'כל נדרי' עשרות בשנים. נפטר ביום ג' אלול ת"ש [או תש"ג] ומנו"כ שם [מצבה מס' 2171]. אשתו מרת קילא (קרולינה) בת רבי משה ורבקה. נפטרה ביום ט' תמוז תרצ"ד ומנוחתה כבוד ליד קבר בעלה [מצבה מס' 2170]. צאצאיהם: (1) בנם הבחור חיים ליב הי"ד. נהרג ביום ג' אדר תש"ד [או תש"ה] במחנה עבודה. (2) בתם מרים הי"ד. נספתה באושוויץ ביום כ"ז סיון תש"ד. [הונצחו במצבות הוריהם ובספר הזכרון לקהילת סרדהלי עמ' 354]. (3) בתם פעסיל-פירושקא ויינר נולדה ביום כ"ד תשרי תרע"ב, שרדה את השואה ועלתה ארצה בשנת תש"ט. גרה בנתניה, ונפטרה כאלמנה ביום ה' שבט תשנ"ז.

(ג) בנם רבי מיכאל ויינר הי"ד. נספה ביום כ"ז סיון תש"ד עם אשתו מרת לאה הי"ד בת רבי יהודה צבי כהן. צאצאיהם: (1) בנם חיים ליב הי"ד נספה אייר תש"ה. (2) בנם דוד הי"ד. (3) בתם מרים הי"ד. (4) בתם פרידה הי"ד. שלשתם נספו עם הוריהם ביום כ"ז סיון תש"ד. (5) בתם שרה נולדה ביום ד' טבת תרפ"ג, שרדה את השואה ונישאה לר' גדליה פליישמן. עלו ארצה בשנת תש"ט וגרו בפתח תקוה. נפטרה ג' תשרי תשמ"ט. בנם מיכאל פליישמן נשא לאשת את מרת פנינה לבית פרידמן. [ספר הזכרון הנ"ל עמ' 355].

(ד) בתם מרת רויזא ע"ה [שם עמ' 354].

איגרת בדברי תורה מרבי חיים ליב ויינר לגיסו רבי אהרן ביכלר

ובשוליה הוספות מזוגתו מרת פרומט ומגיסו-אחיה רבי יצחק משה אסאד

ב"ה יום ד' פרשת בא [ה' שבט] שנת תרכ"ה לפ"ק פה סערדאהעל יע"א.

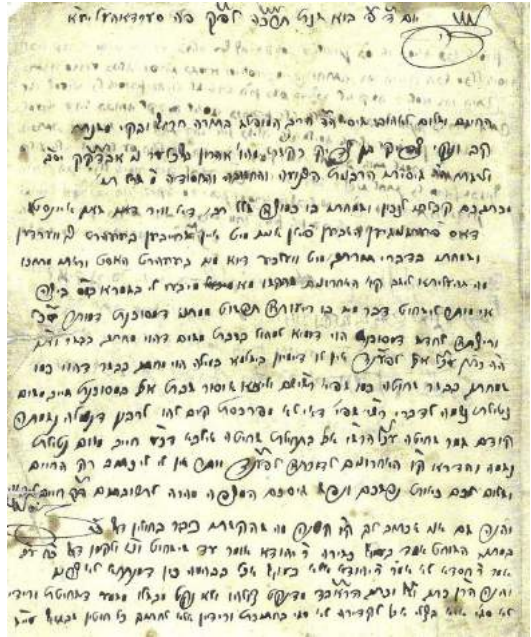
החיים ושלום לאהובי גיסי ה"ה הרב המופלג בתורה חריף ובקי משנתו קב ונקי צדיק בן צדיק כקש"ת מה"ו אהרן ביכלער נ"י אבדק"ק יס"ב ולזוגתו ה"ה גיסי הרבנית הצנועה והחשובה והחסודה מ' שרל תי'.

מכתבכם קבלתי לנכון ושמחתי בו כמוצא שלל רב, דא וויר דאן שאן איינסט דאס פערגניגען האבן פאן אייך מיט אייך שרייבען בעעהרט צו ווערדען [תרגום: היות ובעבר כבר היה לנו העונג להתכבד במכתב מכם], ושמחתי בדברי תורתך מיט וועלכע דוא מיך בעעהרט האסט [תרגום: שכבדת אותי בהם].

וראיתי מתוכו מה שהעלית ליישב קושיית האחרונים [פני יהושע וצל"ח] שהקשו מאי מיבעי ליה בגמרא במסכת ביצה (דף לד ע"א) אי מותר לשחוט דבר שיש בו ריעותא, תפשוט ממתניתין (שם כה ע"א) דמסוכנת דמותה. עכ"ל. ורצית לחדש דמסוכנת הוי דומיא דלמול [ספק נפל] בשבת משום דהוי מחתך בבשר (שבת קלו ע"א) וא"כ ה"ה כאן. עכ"ל.

אבל לפענ"ד אין לו דמיון, בשלמא במילה הוי מחתך בבשר, דהוי כמו שמחתך בבשר שחוטה, כמו שפירש רש"י (בשבת) שם, וליכא איסור שבת, אבל במסוכנת חייב משום נטילת נשמה, לדברי רש"י (חולין לו ע"א ד"ה עד שתפרס) שפירש, דאי לא מפרססת קים להו לרבנן דנטולה נשמתה קודם גמר שחיטה. עכ"ל רש"י. אבל בתחילת שחיטה אליבא דכו"ע חייב משום נטילת נשמה. והדרא קושיית האחרונים לדוכתא לפענ"ד.

יותר אין לי לכתוב, רק החיים ושלום לכם כאות נפשכם ונפש

גיסכם המצפה מהרה לתשובתכם.

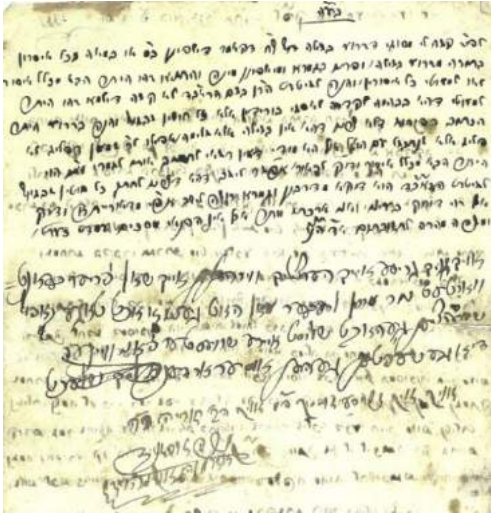
הק' חיים ליב וויינער

והנה גם אני אכתוב לך קושיא קטנה מה שהקשיתי כבר בחולין דף כז (ע"א) במתני' השוחט אחד בעוף [וכו'] כשירה [וכו'], רבי יהודה אומר עד שישחוט [וכו'] [את הוורידין]. ולקמן דף כח ע"ב אמר רב חסדא לא אמר רבי יהודה אלא בעוף [וכו'] אבל (ב)בהמה כיון דמנתחה [אבר אבר] לא צריך.

והנה הר"ן (דף ו ע"ב מדפי הר"ף ד"ה מנקב) כתב וז"ל: וכתב הראב"ד [ז"ל ד]מדנקט צולחו ולא נקט מבשלו משמע דשחיטת ורידין לא סגי אלא בצלי [משום דנורא מישב שאיב ליה לדמא ולא בעינן חתיכת שאר חוטין וכו'], אבל לקדירה לא סגי בחתיכת ורידין אלא לחתוך כל חוטין שבגוף, עיין שם.

לפי זה קשה לי מסוגיא דזרוע בשילה (חולין) דף צ"ח (סוע"א) דקאמר דילפינן בס' או במאה בכל איסורין בתורה מזרוע בשילה, ופריך בגמרא (שם ע"ב) ומי ילפינן מינה והתניא זהו היתר הבא מכלל איסור [זהו למעוטי מאין] לאו למעוטי כל איסורין [שבתורה].

והנה לשיטת הר"ן בשם הראב"ד לא קשה דילמא זהו היתר למעוטי דהא בבהמה לקדירה לא סגי בורידין אלא כל חוטין שבגוף. והנה בזרוע התיר הכתוב בפירוש דלא צריך, דהא אין בשילה אלא שלימה, ואפילו לרבי שמעון דפליג לא פליג אלא שנתבשל עם האיל אבל הוא מודה דאין רשאי לחתוך אותו לגמרי, ואם כן הוי היתר הבא מכלל איסור, ודו"ק.

לכאורה אפשר ליישב דהא דצריך לחתוך כל חוטין שבגוף לשיטת הראב"ד הוא דוקא מדרבנן וגמרא רוצה ליישב אפילו מדאורייתא ודו"ק. אבל זה דוחק בעיני. ואני הארכתי

יותר אבל אין הפנאי מסכים עמדי כעת. ומצפה מהרה לתשובתכם. אלו דברי הנ"ל.

[הוספת מרת פרוטט ויינר:]

אויך איך גריסע אייך הערצליך. וויר העטען אייך שאן פריער בעאנטווארטעט, נור מיין ליבער מאן האט געני.. זו אכט טאגע קאפף שמערצען געהאבט. שליסט איירע שוועסטער פאני וויינער [תרגום: גם אני דורשת בשלומכם בלבביות. רצינו כבר לענות לכם יותר מוקדם, רק לבעלי האהוב היו במשך שמונה ימים כאבי ראש. חותמת אחותכם פאני וויינער]

דיא געשעפטען געהען אויסערארדענדליך שלעכט [תרגום: העסקים הולכים באופן יוצא מהרגיל גרוע].

[הוספת אחיה הב' יצחק משה אסאד:]

אויך איך גריסע אייך פ"מ אויך הב' אריה ר"ה [תרגום: גם אני דורש בשלומכם הרבה פעמים, גם הבחור אריה רייכהארט {בן רבי יונה רייכהארט}]. משה אסאד באאמ"ו הגאון מהר"א

איגרת מרבי יצחק משה בן מהר"י אסאד לגיסו ר"א ביכלר אב"ד יאסברין

ובשוליה הוספות מאביו המהר"א ומגיסו רבי חיים ליב ויינר

ב"ה יום ב' פ' אחרי [ה' אייר] שנת תרכ"ה לפ"ק פה סד"ה יע"א אמן

שלום וברכה לכבוד אהובי גיסי ה"ה הרב המופלג המאה"ג חריף ובקי צדיק תמים כש"ת מו"ה אהרן ביכלער נ"י אבדק"ק יאסבערין ולזוגתו היא אחותי הצדקת הרבנית הצנו[ע]ה מנב"ת מרת שרל תי'

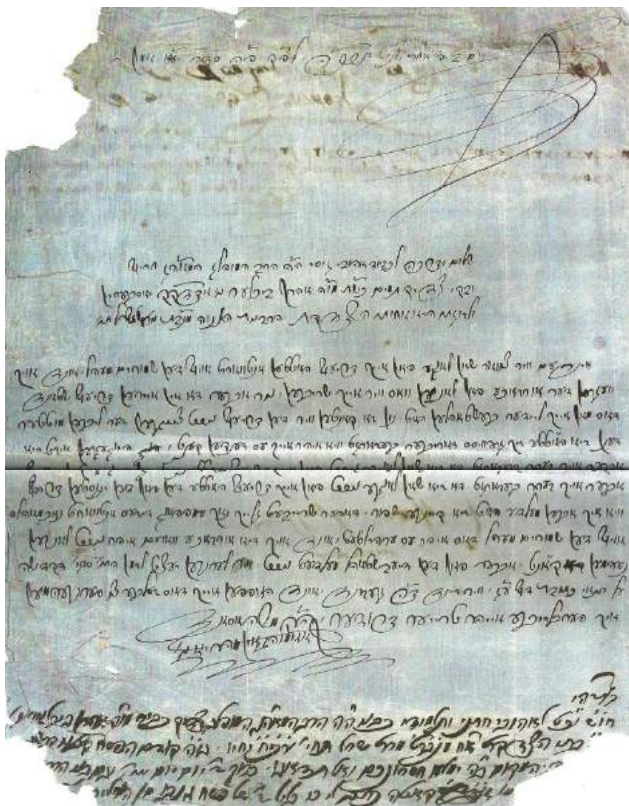
אינדעם וויר צוואר שאן לאנגע פאן אייך בריעף האטטען אנטווארט אויף דען שמורים מעהל, אונד אויך וועגען דער אורזאכע פאן לאנען? וואס וויר אייך

שרייבען, נור אבער דא אין איירען בריעף שטאנד דאס מאן אייך ליידער בעשטאהלען האט נון זא קאנטען וויר דען בריעף נישט צייגען דער ליעבן מוטטער דען זיא האטטע זיך געוויסט דאריבער בעזארגט וויא איהר אייך עס דענקען קענט. הינגעגען איזט זיא אבער אויך זעהר בעזארגט, דא

זיא שאן לאנגע ניכט פאן אייך בריעף האטטע דען פאן דען ינגסטען בריעף וויא איך אבען מעלדע האט זיא קיינע שפור. דאהער שרייבעט גלייך נאך עמפפאנג דיזעס אנטווארט נאכמאהלס אויף דען שמורים מעהל

דאס איהר עס ערהילטעט, אונד אויך דיא אורזאכע ווארום איהר ניכט לאנגען נעהמען קאנט, אבער פאן דען דיעבשטאהל מעלדעט ניכט. וויר לערנען יעצט לזמן התו' סוגי' דקדשה על תנאי כתוב[ות דף ע"ג, וויר זינד ב"ה געזונד, אונד האפפען אייך דאס זעלבע צו פערנעהמען. איך פערבלייבע אייהר טרייער ברודער.

[תרגום: הגם שהיינו כבר מזמן צריכים לענות על מכתבכם אודות הקמח שמורה. וגם הסיבה שאנחנו כותבים לכם [רק כעת], כי במכתבכם היה כתוב שלדאבונינו היתה אצלכם גניבה, לכן לא יכולנו להראות את המכתב לאמא היקרה, כי בודאי היא היתה מצטערת על זה, כפי שאתם יכולים לשער. חוץ מזה היא מאוד מודאגת מכיון שזמן רב לא קיבלה מכם מכתב. כי מהמכתב האחרון המוזכר למעלה אין לה מידע. לכן תכתבו מיד כשתקבלו מכתב זה תשובה אודות הקמח שמורה עוד פעם שקבלתם. וגם את הסיבה מדוע לא כתבתם זמן רב. אבל אודות הגניבה אל תזכירו. אנו לומדים עכשיו לזמן התו' סוגי' דקדשה על תנאי

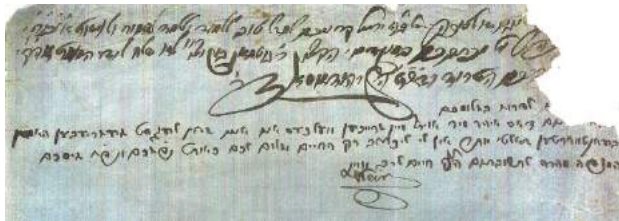
כתוב[ו]ת דף ע"ג. אנו ב"ה בריאים ומקוים לשמוע אודותכם אותו דבר. אני נשאר אחיכם הנאמן].

הק' משה אסאד באאמ"ו הגאון מהרי"א נ"י

[הוספת המהרי"א:]

בעזה"י. חר"ש וכ"ט לאהובי חתני ותלמידי כבני ה"ה הרב המאה"ג המופלג צדיק כביר מר"ה אהרן ביכלער נ"י [ע"ז] בתי הצדקת א"ח מנב"ת מרת שרל תחי' עכ"ח יחיו.

ג"ה קודם הפסח קבלנו הבשורה[ה לא טובה], המקום ב"ה ימלא חסרונכם ואל

תדאגו, ברוך ד' יום יום וכו', וגם בני הרב [מר"ה אהרן שמואל] נ"י אבדק"ק קאטה כתב לי כי בליל ז' של פסח גנבו מן העליה [שלםם ...] וגם זו לטובה,

ד' ב"ה ירים קרניכם למזל טוב ללמוד וללמד לשמור ולעשות אוכל"ר. [אנו מ]צפים על מכתבכם במוקדם. הקצין ר' גוטמאן בוק יצ"ו לא שלח לידי המעות אה"ק.

[נאם א]ביכם הטרוד הדש"ת הק' יהודאסאד

[הוספת רבי חיים ליב ויינר:]

...לפרוש בשלומכם ... דאס איהר מיר אויף מיין שרייבען וועלכעס איך אייך שאן לענגסט געשריעבען האבען בעאנטווארטען זאלט, [תרגום: ... שאתם צריכים לענות למכתבי שנכתב מזמן], יותר אין לי ליכתוב רק החיים ושלוש לכם כאות נפשכם ונפש גיסכם המצפה מהרה לתשובתכם.

הק' חיים ליב ויינר Weiner

איגרת מרבי יצחק משה בן מהר"י אסאד לגיסו ר"א ביכלר אב"ד יאסברין

ובשוליה הוספה מאביו המהרי"א

ב"ה [התאריך לא ניתן לקריאה, אולי סוף תרכ"ה]

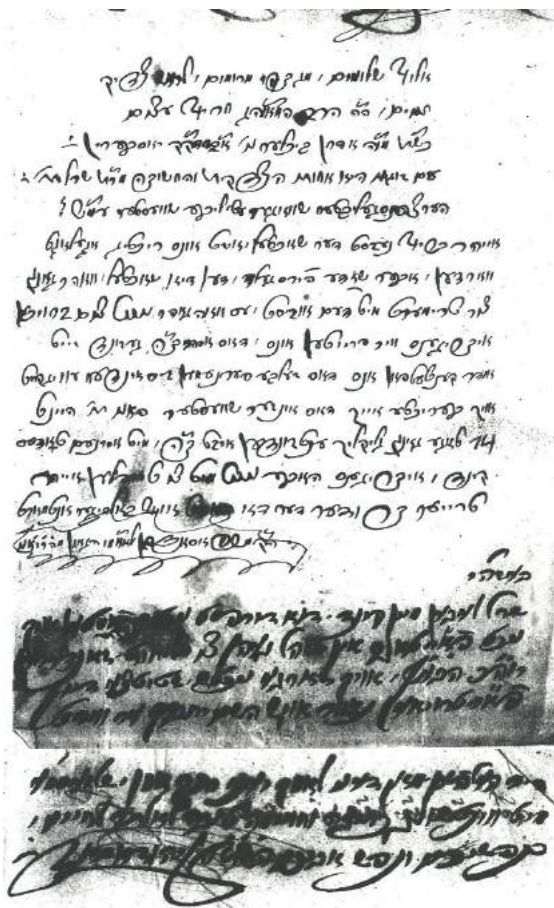
אל(ו)ף שלומים, מגבהי מרומים, לראש צדיק תמים, ה"ה הרב המאה"ג חריף עצום כש"ת מר"ה אהרן ביכלער נ"י אב"ד דק"ק יאסבערין, עם זוגתו היא אחותי הצדקת והחשובה מרת שרל תחי'.

הערצהרנסגעליבטעס שוואגער עט ליבע שוועסטער עמ"ש! [תרגום: גיס אהוב ליבי ואחות אהובה עמ"ש!]

אייהר בריף נעבסט דער שאכטעל, איזט אונס ריכטיג אנגעלאנגט ווארדען, אבער שאדע פירס געלד, דען דיא שאכטעל, וואר גאנץ צור טרימערט מיט דעם אובסט, עס וואה[ר] גאהר ניכט צום ברויכען. איבריגענס וויר פרייטן אונס דאס איהר ב"ה

געזונד זייט, איהר קענטעט פאן
אונס דאס זעלבע פערנעמען
ביס אינדער עוויגקייט. איך
בעריכטע אייך דאס אונזער
שוועסטער פאני תחי' היינט 14
טאגע גאנץ גליקליך עטנבונדען
איזט ב"ה, מיט איינעם טאדעס
קינד. איבריגענס האבע ניכט
מיט צו טייהלען. אייהר טרייער
ברודער דער דא [ווארט] אויף
באלדיגער אנטווארט [תרגום]:
מכתבכם עם התיבה הגיענו לנכון,
אבל חבל על הכסף כי התיבה
היתה שבורה לגמרי עם הפירות.
זה היה לא ראוי לשימוש לחלוטין.
חוץ מזה אנו שמחים שאתם ב"ה
בראים, אתם יכולים לשמוע
מאתנו אותו דבר לעולמים. אני
מודיע לכם שאחותנו פאני תחי'
[פרומט ויינר] לפני 14 יום בשעה
טובה ילדה ב"ה, ילד מת. יותר אין
לי מה לכתוב. אחיכם הנאמן
המחכה לתשובה מידית].

הק' משה אסאד בן לאאמ'ו הגאון
מהרי"א נ"י

[הוספת המהרי"א:]

בעזה"י

שרל לעבען מיין קינד, דוא דורפסט ניכט ?? אויך ניכט פאר טאגס אין שוהל געהן
צו סליחות, זאנדערען יוה"כ הבע"ל, אויך זארגע ניכטש?, שטיטצע דיין
פארטרויאען נאהר אויף השם יתברך ער ווירט דיר העלפען, מאן דעני לאמך יעני
יתן אמן, שליעססע מיט ווינטשען [תרגום: בתי שרל תחי', את לא צריכה ?? גם לא
ללכת לפנות בוקר לביה"כ לסליחות, רק ביוה"כ הבע"ל. גם אל תדאגי? בטחי רק בהשם
יתברך הוא יעזור לך. מאן דעני לאמך יעני יתן [=מי שענה לאמך יענה לך] חותם עם
איחולים] כתיבה וחימה טובה לאלתר לחיים, כנפשיכם ונפש אביכם הדש"ת

הק' יהודאסאד

הרב יהודה ארי' טעסלער
אנטווערפן

הדיין בניר-אטשאד

לתולדות רבי אברהם יהודה שיפפמאן ז"ל דומ"ץ ניר-אטשאד וצאצאיו

הגאון הרב **אברהם יהודה שיפפמאן** זצ"ל נולד בשנת תקפ"ב לערך בעיר סטריא שבגאליציה. ר' 'אברהם ליב' היה מפורסם כתלמיד חכם גדול, חריף עצום, ועובד ה' בדחילו ורחימו. עוד בימי חרפו זכה להיות נסמך להוראה מגאוני דורו, הגה"ק בעל **מהר"ם א"ש** אב"ד אונגוואר והגה"ק בעל **בני יששכר** מדינוב זי"ע (מהקדמת נכדו לספרו 'מנחת זאב').

במשך הימים התיישב במדינת אונגארין ונתמנה לשמש כדיין ומורה צדק בק"ק **ניר-אטשאד** במחוז סאבאלטש.

מעט מזער ידוע מקורות ימי חייו. בנו הרב אליעזר מאיר כותב בהקדמה לספרו "אם לבינה", שאביו היה תלמיד חכם גדול ומורה הוראה בישראל "**ועד תריסר שנים הייתי לומד עמו, ובעוונותינו הרבים במבחר ימיו כשהיה בן חמישים לקח אותו אלקים עוד טרם הייתי לאיש ולמצות כיבוד אב לא זכיתי**". על שמו קרא בנו את שם ספרו שחיבר במשך הימים "**א"ם לבינה**" בכדי לרמז בו שם אביו 'אברהם לייב' לזכרו הטוב.

ר' אברהם יהודה נפטר ביום הכיפורים דשנת תרל"ג ומנוחתו כבוד בבית החיים דק"ק **ניר-אטשאד**.

וזאת אשר נחרט על מצבתו:

פ"נ / התורני המופלג בתורה ויראה / יקר
רוח איש תבונה / רודף צדק אוהב
מישרים / הולך תמים במעשים יקרים /
כש"ת מו"ה **אברהם יהודה** ז"ל / נפטר
ב"ה כ' ונטמן למחרתו / בשנת תרל"ג לפ"ק
/ ת.נ.צ.ב.ה

כפי ידיעתנו אלו שמות צאצאיו אשר
השאיר אחריו:

בתו מרת פיגא רבקה ע"ה אשת ר' שמואל פרענקל הי"ד מניר-אטשאד

מרת פיגא רבקה נולדה בשנת תרכ"ד לערך. בהגיעה לפירקה נישאה לר' **שמואל פרענקל** (ב"ר ישראל איסר ומרת פרומט מלכה) מניר-האדאס, ונשארו לגור בניר-

אטשאד. מרת פיגא רבקה נפטרה בצעירותה בהיותה בת ארבעים שנה ר"ל. מנוחתה כבוד בעיר מגוריה בניר-אטשאד, ונחרט על מצבתה:

פ"נ / האשה הצנועה וכשרה / מפורסמת בכשרון מעשיה / לעניים פרשה ידה / מרת **פיגא רבקה** ע"ה / בת מה"ר **אברהם יודא** ז"ל / נעדרת כבת ארבעים שנה / ח' אדר תרס"ד לפ"ק / תנצבה

מיוצאי חלציה. בתה מרת טויבע רייזל ומרת חיה. שניהם נעקדה"ש בחודש סיון תש"ד הי"ד (לא נתברר אם היו להם יוצ"ח).

לאחר פטירתה, נישא בעלה בשנית עם האשה מרת שרה כ"ץ. בשנת תרס"ז נולדה להם הבת שנקראה **פיגא רבקה** (כנראה על שם זיווגו הראשונה). בהגיעה לפירקה נישאה מרת **פיגא רבקה** לר' **חנניה יום טוב ליפא ראטה** ונתיישבו בניר-אבראני. נולדו להם הבנות, לאה, פרומט מלכה, הענטשא, וליבא. בשנות הזעם נהרגו כולם עקדה"ש ורק הבת מרת לאה אבעלעס שרדה ונתיישבה בירושלים עיה"ק.

במעות קדימה לספר 'אם לבינה' נזכר 'גיסי ר' שמואל פרענקעל ניר אטשאד'. ככל הנראה אף הוא נעקדה"ש.

בתו מרת חיי' מרגלי ע"ה

אשת ר' ישראל זאב שלעזינגער ז"ל מהערמענשטאט

מרת חיי' מרגלי נולדה בשנת תר"ה לערך. בהגיעה לפירקה נישאה להרה"ח ר' ישראל זאב בן ר' נתן שלעזינגער ז"ל.

במשך הימים נתיישבו בעיר **הערמענשטאט (סעבען)**, מקום שר' ישראל וואלף היה ממייסדי קהילת הארטהדאקסין, ומחשובי הקהילה.

השיב לו תשובה בספר שאלות ותשובות **שם משמעון** להגה"צ ר' **שמעון פאללאק** זצ"ל בחלק יורה דעה סימן י' מיום ג' וישב תרע"ה 'שוכ"ט לידידי הנכבד המופלג בתורה ויראה ובחסידות וכו' מו"ה **ישראל זאב שלעזינגער** נ"י מהערמענשטאט, מה שעורר אותי על חידוש שחידש לנו התרגום יונתן בפרשת וישלח על הפסוק על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וכו'. [אחיו הגדול של בעל ה'שם משמעון', הרה"ח ר' אברהם ב"ר משה יודא פאללאק היה מתושבי הערמענשטאט וממייסדי קהילת ארטה. נפטר כ"ב אייר תרפ"ז ושם מנוחתו כבוד. נזכר שם בחלק יר"ד סימן כ'. גם אחיו ר' יהושע פאללאק היה מתושבי הערמענשטאט ונזכר בספרו חלק או"ח סימן כ"ד. נפטר כ"ח תמוז

תש"ד ושם מנ"כ. בן אחיו ר' יוסף שמעון פאללאק הי"ד מסאטאמר הו"ל מל"ע בית ועד לחכמים].

ר' ישראל זאב נפטר ביום י"א אייר תרפ"ז ומנ"כ בבית החיים הערמענשטאט. נזכר בספר **באר צבי** (להגה"צ ר' צבי קינסטליכער זצ"ל אב"ד הערמענשטאט) עה"ת עמ' שי בהספד שנשא על הרה"ח ר' **אברהם פאללאק** ז"ל משם, ובתוך דבריו מזכיר: "בשבוע שעבר ליוונו את זקן הקהלה בדרכו האחרונה, ה"ה ר' ישראל וואלף שלעזינגער ע"ה, שה' ממניחי היסוד של היידישקייט היהדות בהערמאנשטאט...".

על מצבתו נחרט: פ"נ / איש צדיק / יגע בתורה ויראה מנעוריו / שמו מפארים בכל תהלוכותיו / רודף צדקה וחסיד במעשיו / אהוב למקום ואהוב לבריותיו / לזכר עולם צדיק בדורותיו / זכה וזיכה הרבים בפעולותיו / את האלקים

התהלך למשכבותיו / בצל שד-י יתלונן למנוחותיו / ה"ה הרבני / מו"ה **ישראל זאב**

שלעזינגער ז"ל / בן מו"ה נתן ויענטא ז"ל נפטר בשם טוב / י"א אייר תרפ"ז לפ"ק בן פ"ג שנים / ת.נ.צ.ב.ה.

זוגתו מרת חיי' מרגלי נפטרה מספר שנים קודם בעלה ביום י"ט אדר ב' תרפ"ד ומנוחתה כבוד על ידו. על מצבתה נחרט: פ"נ / אשה כשרה וצדקת / נפש טהורה ונשמה יקרה / תהא חלקה עם שרה / רבקה רחל ולאה / מרת חיי' **מרגלי** / בת מו"ה **אברהם יהודא** ז"ל / אשת חיל עטרת של בעלה / מו"ה **ישראל זאב** / **שלעזינגער** נ"י בן נתן ז"ל / נפטרה ביום י"ט אדר שני שנת / תרפ"ד לפ"ק / תנצבה

מיוצ"ח היי:

א. בנם ר' **אברהם יהודא שלעזינגער** ז"ל תלמיד דודו הגאון ר' אליעזר מאיר (ראה לקמן). נזכר במעות קדימה לספר 'אם לביתה' ועוד ספרים. זוגתו מרת **גאלדא**. ר' אברהם יהודא הגיע לא". נמצא 'דף עד' שמסר אודות בנו נתן שלעזינגער מפאריז שנהרג בשנות המלחמה עם זוגתו וב' בניו. >ר' אברהם יהודה

נולד בשנת תרל"א, ונפטר בתמוז תשכ"ה. עלה לאר"י בחודש אב תש"י עם בתו רגינה ילדת תרס"ה, גרה בתל אביב, ונפטרה כ' אב תשנ"ב.

ב. בתם מרת **גיטל** ע"ה אשת חתנו ר' **אליעזר פערענץ** ז"ל מהערמענשטאט. נפטרה ו' כסלו תש"ה ושם מנוחתה כבוד. וזאת אשר חרטו על מצבתה. פ"נ / האשה החשובה והיקרה / עטרת בעלה ובנותיה / גמלה טוב כל ימי חייה / ידיה

שלחה לאביוני עמה / טוב טעם ודעת נטפי שפתותיה / לעולם הבא משמרות צדקותיה / מרת **גיטל** ע"ה / בת מוהר"ר **ישראל זאב** ז"ל / אשת ר' **אליעזר פערענץ** נ"י / שהלכה לעולמה / ביום ו' כסלו תש"ה לפ"ק / תנצבה

על מצבת בעלה ר' אליעזר

נחרט: פ"נ / עסקן ציבורי גומל חסד / בעל צדקה ותמכין דאורייתא / מו"ה **אליעזר פערענץ** ז"ל / ב"ר

שרגא דוד ז"ל / מייסד [ו]רה"ק דק"ק ספרד / פה עירנו / נפטר בשם טוב י"ג סיון / והובל לקבורה ביום / עש"ק שנת [תש"ט?] / תנצבה / ושם אמו רבקה.

לעת עתה לא הצלחנו לברר על צאצאיהם.

ג. בתם **רויזא** הי"ד אשת ר' **שמעון בערנאט** הי"ד מדעעש. נולדה בהערמענשטאט בשנת תרנ"ו. בהגיעה לפירקה נישאה לר' **שמעון בערנאט** (נרשם עם השם הלועזי 'שאמו') שנולד בדעעש בשנת תרמ"ג (אמו מרת חנה לבית פארקאש). לאחר נישואיהם גרו בדעעש (ברחוב מיקעש מספר 6 – עפ"י רשימת תושבי גיטו דעיר דעעש בשנת תש"ד). בנם נתן נולד בשנת תרפ"א ובתם חוה נולדה תרפ"ו. בשנת תש"ד נהרגו כל המשפחה עקדה"ש הי"ד.

ד. חתנם ר' **שמעון אברהם** ז"ל מקלויזענבערג.

בנו הרה"ח ר' שלום שיפפמאן

ואשתו מרת חנה לבית שווארטץ הי"ד

ר' שלום שיפפמאן נולד בשנת תרס"ו לערך. לאחר נישואיו עם זוגתו מרת חנה היו לזמן מה מתושבי עיר סעקעלהיד (אולי שימש שם כשו"ב) ושם נולדו להם כמה מילדיהם. בשנת תר"ן לערך נתקבל לשמש כשו"ב בעיר דעברעצין.

נזכר בקונטרס 'תקנות חבורת עץ חיים' (דעברעצין תרנ"ב) [אשר נתייסדה בשנת תרנ"א לפ"ק ביום א' דר"ח אדר ראשון ע"י התעוררות אדמו"ר הרב המאוה"ג חריף ובקי זך ונקי צדיק תמים שלשלת היוחסין כקש"ת מה"ו **זוסמאן סופר** (שליט"א) ונתאשר ונתחזק בשנה (זו) תרנ"ב יום א' דר"ח אדר

מקום	שם	מסכתא
דעברעצין	מה"ו שלום שיפמאן	יבמות ב.
מירצ' שאמשאן	הרב מה"ו משה פראפער	"
דעברעצין	הרב מה"ו יוסף שלום שווארץ	כתובות
דערעמשקע	מה"ו משה יודא איוראעל	"
דעברעצין	אליעזר פרייזלער	קדושין
אראן	אליעזר פראנקל	"

בעת חג הסיוס בקיבוץ רב ברב עם הדרת מלך מרחוק ומקורב' (נוסח השער בלאט של הקונטרס)). שנפל בגורלו ללמוד מסכת יבמות באותה שנה. גם נזכר בין נותני מעות קדימה לספר שו"ת בית היוצר, מבשר טוב (קאלאזשוואר תרע"ה), ובספרו של אחיו 'אם לבינה'.

ר' שלום וזוגתו מרת חנה נזכרים ביחד עם חלק מיוצ"ח בספר זכרון לקהילת דעברעצין, בין הקדושים אשר נעקדה"ש בשנת תש"ד. מיוצ"ח היו (לא הצלחנו לברר אם שרדו מהם בחיים לאחר המלחמה):

א. בתו רעגי נולדה תרל"ה בישוב קישקערעקי (ככל הנראה Cherechiu ברומניה לצד מערב עיר מארגרעטען). ביום 19 דצמבר 894 נרשם נישואיה עם הרמן **טויבער** שנולד בסערדהעל בשנת תר"ל לר' **עזריאל** ומרת לעטי לבית ברויער. בשנת תרנ"ה נרשם לידת בתם דז'וליא בדעברעצין.

ב. בנו ר' **שמחה זימל שיפמאן** מדעברעצין (נזכר במעות קדימה לספר 'אם לבינה').

ג. בנו ר' **משה שיפמאן** מדעברעצין (נזכר במעות קדימה לספר 'אם לבינה').

ד. בנו ר' **אברהם יהודה שיפמאן** ז"ל נולד בסעקעלהיד ביום ט"ו שבט תרמ"ג (ביחד עם אחותו התאומה שנפטרה ל"ע אחר מספר חדשים) ונקרא על שם זקינו מצד אביו. ר' א. ראזענפעלד שימש כסנדק. (נזכר במעות קדימה לספר 'אם לבינה').

ה. חתנו ר' **אהרן קעללער** (נזכר במעות קדימה לספר 'אם לבינה').

ו. בתו גיזלה נולדה תרנ"ה בדעברעצין אשת ר' **יצחק באניש** בהאדהאז (נזכר במעות קדימה לספר 'אם לבינה').

ז. חתנו ר' **שמחה טעסלער** (נזכר במעות קדימה לספר 'אם לבינה').

ח. בנו פערענץ [שם הקודש לא נתברר ואולי זהה לאחד מהנזכרים לעיל] שיפמאן נולד בסעקעלהיד כ"ב אב תרמ"ה. ר' יצחק ראזענפעלד שימש כסנדק. ביום ח"י אייר (ל"ג בעומר) תרס"ה נרשם נישואיו בעיר מעזא-קאוועשד ("חזן במעזא-קאוועשד, אביו חזן בדעברעצין") עם האשה מרת מאריא האפשטעטער שנולדה בעיר דוקלא בגאליציא.

בנו הגאון המפורסם ר' אליעזר מאיר שיפפמאן

אב"ד ניר-לוגאש ובעל מחבר 'אם לביתה'

הרב אליעזר מאיר נולד בעיר ניר-אטשאד בשנת תר"כ (תר"ח לערך, לפי מצבתו). בילדותו למד אצל אביו עד שנלקח ממנו בלא עת ר"ל ביום הכיפורים דשנת תרל"ג. אז הלך ללמוד בסעליש אצל הגאון הקדוש ר' שמעלקא סעליש'ער זי"ע והיה מצעירי התלמידים. מתקופת לימודיו שם נשאר ממנו פנקס חידושי תורה אשר שמע מרבו, ואשר נדפס משם בספר 'צדור החיים' השלם. בסוף הקונטרס כתב:

ע"כ חידושי תורה מהרב אדמ"ו הקדוש והטהור, חד ונקי, משנתו זך ונקי, חסידא ופרישא, עסקיו היו תמיד בחריפא וקדישא, כל מאמריו ודרושי הנפלאים, הם ענינים עמוקים מאוד מאוד רחבים, להורות לנו היה כוונתו בכל הדרושים והסיפורים, אין אנו מספיקים לספר שבחו של אדמ"ו הגאון שבגאונים אב בחכמה, רבינו הקדוש מגלה טמונה פענח צפונה, המפורסם בכל קצוי ארץ לקדושה, כבוד קש"ת מוהר"ר שמואל שמעלקי אב"ד ונשיא אלקים בק"ק סוליש יע"א ובער"ה נלכד ברשת כל הקודשים, אש תאוה לאש יטייל בגן ה', נפטר ביום ג' שעה ד' קודם עלות השחר יום ט' לחודש אדר שני, ויערה רוח ממרום עלינו, לחדש כנשר ימינו, ונדעה נרדפה לדעת את ה' כאשר אם לבבינו, ויזכה ליכתב בזה הקונטרס חידושי תורה מגאוני ארצינו אמן סלה ועד נצח.

נאום הק' שבקטנים מתלמידיו של הגאון הנ"ל

הק' אליעזר מאיר שיפפמאן מק"ק אטשאד

עם הסתלקות רבו ביום ט' אדר תרל"ה, נשאר בישיבת

סעליש והמשיך ללמוד אצל בנו וממלא מקומו הגאון ר' פנחס חיים קליין זצ"ל.

כאשר הגיע לפרקו בשנת תרל"ט דיברו בו נכבדות עם זוגתו הצנועה הרבנית מרת פערל ע"ה בת הרבני המפורסם ר' חיים יוסף צבי כהנא העללער זצ"ל מנכדי הגאון ר' יחיאל כהנא אב"ד טיסא-סאלקא בנו של הגאון בעל הקונטרס הספיקות.

במאטריקל נרשם חתונתם בעיר סאטמאר ביום 11 מאי 879. שם נזכר עם השם הלועזי "לאיאש" שיפפמאן בנו של אברהם מאטשאד עם זוגתו פעפי בת 19 שנה ילידת מארגרעטען בתו של הרמן העללער מתושבי סיגעט. הרב המסדר קידושין היה הגאון הרב בנימין מאנדעלבוים זצ"ל אב"ד סאטמאר.

לאחר חתונתו גר ליד בית חותנו בסיגעט, והמשיך לעסוק בתורה ועבודה. בתקופה זו היה רגיל לילך וללמוד אצל הגאון הקדוש האב"ד דשם בעל הייטב לב זי"ע.

בספר תולדותיו של רבי הלל ליכטנשטיין אב"ד קולומייא בית הלל (אשר חיבר חותנו) מהדורת תש"א, נדפס קצת הוספות מגיסו של ר' אליעזר מאיר הרב מרדכי הכהן העללער ז"ל מג"מ בזלאטע מאראווצע בסלובקיה, ובין הדברים מזכיר מה שאירע עם גיסו בתקופה זאת, וז"ל שם באות לח:

"הנני להעתיק פה דברים אחדים אשר קבלתי ממורי ורבי גיסי יקירי הרב הגאון החר"ף דרשן גדול כקש"ת מו"ה אליעזר מאיר שיפפמאן נ"י הרב דק"י ניר-לוגאש וז"ל. בשנת תר"מ שנה ראשונה אחר חתונתי נסעתי עם חותני הרב ז"ל על חתונת בתו שעשה באם הדרך בישוב טיסא אילעק. ובמסילה נעלה דרך סעליש, ושם בשטאטיאן ראינו מחנה ישראל ומלכם בראשם, ומי כאן הלל כאן הצדיק רבינו הלל ז"ל. וקראו שם לשבת עונג וקדוש ד' מכובד יצא מן המקום, וכל העדה שלחו אותו באות הכבוד וראשי העדה עם הרב דשם הוא מורי הגאון מה"ר פנחס שליט"א.

"וישא הלל עיניו וירא את חותני ז"ל, מאד שמח עמו בחיבה יתירה כאב את בן ירצה, ומיד העמיד אותי לפניו כי אני חתנו. גם מורי הגאון הנ"ל אמר כי אני תלמידו גם תלמיד חביב לאביו מאור הגולה מה"ר שמואל שמעלקא זלה"ה, ואמר לי הצדיק יהי מכירי ברוך ... וצדיק זה בא לבית מלונו, והקדיש כמעט כל עתותיו בשטאטיאן זה אשר הוא משך כ"ב מינוטען להשתעשע עמדי בדברי תורה. וכשהגיע השעה להפרד והיה קשה לי מאד פרידתו, וברכני בשלום ואמר לי בזה"ל, שאלה יש לי אליו וגדולה הוא אלי, הלא מעלתו הוא ברוך ה' תלמיד חכם גדול יורד לעומקה של הלכה, וברצ"ה הלך וגדול עד כי יגדל מאוד, עכ"ז יבטל מלמודו כשעה חדא עכ"פ פעם אחת בשנה, לעיין בספרים שלי אף כי לא ערכתי אותם רק לקהל ופשוטי העם, אבל אקוה להשי"ת כי גם גדולים חקרי לב ימצאו בו טעם.

"הדבר יצא מפי הצדיק אמרתי בדרך צחות, הוא מקרא מלא כתיב "עת לעשות לד' הפרו תורתך", ואמר אמת ונכון הדבר ובנשיקת ידיו הקדושים פטרני לשלום, מעתה פוק חזי כמה ענוותן של הלל בכל פסיעה ופסיעה זי"ע".

לאחר תקופת מה עבר להתיישב בעיר אויבער-ווישאוו, מקום שישב שם כעשרים שנה. בתקופה זאת נתקרב מאד להגה"צ בעל בית נפתלי ממאד שישב אז בווישאוו אצל חותנו, ואכן השיב לו תשובה בשו"ת בית נפתלי סימן מ'.

כבר בשנת תרמ"ב לפ"ק בהיותו עדיין אברך כבן כ"ב שנה, הצטרף להיות נמנה בין חברי חברת משניות דק"ק ווישאוו (שנתייסד ביום כ' טבת שנת תקפ"ו, והיו להם כמה תקנות קודם שקבלו חבר להצטרף בתוך חברת המשניות). עם הזמן הרביץ תורה לתלמידים הגונים בישיבה קטנה בווישאוו, ובהקדמה לספרו "אם לבניה" כותב בשבח אשתו החשובה הרבנית מרת פערל איך שמסרה נפשה עבור הבחורים בישיבתו שהיו רובן מבני עניים, והיא נתנה להם כמעט ממאכלה. במעות קדימה לספרו נזכרים הרבה מתלמידיו מאותן הימים. גם נתמנה לשמש כדיין ומו"ץ בק"ק ווישאוו, והיה מורה הוראות בלי תשלום. מחידושויו נדפסו בירחון "תל תלפיות" שיצא לאור בימים ההם. גם נרשם כמה פעמים במאטריקל כסנדק.

בהקדמה לספר "מנחת זאב" מספר נכדו הגאון ר' מנחם זאב שיק זצ"ל אב"ד טאקיי, שכאשר ישב זקינו בווישאוו, היה רגיל להסתופף בצל צדיקי דורו, וכמה פעמים היה נוסע על ראש השנה לבעלזא אצל הרה"ק ר' יהושע מבעלז זי"ע, ועל יום

הקדוש נסע לוויזניץ אצל הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל **הצמח צדיק** זי"ע, ולימים האחרונים של סוכות הסתופף בסיגעט אצל הרה"ק בעל **ייטב לב** זי"ע. כמו כן הסתופף אצל הרה"ק בעל **דברי יחזקאל משינאווא** זי"ע ועוד מצדיקי דורו.

בשנת תרנ"ו הקים הרב אליעזר מאיר בית דפוס בווישאוו שהדפיסו בו חומר לועזי בשפה הונגרית וגרמנית (במשך הימים העביר אותו לגיסו ר' מתתיהו הלוי הורוויץ הי"ד), ובכך זכה לתורה וגדולה במקום אחד, שהיו לו גם הרבה מסחרים גדולים, וגם הרביץ תורה לתלמידים הגונים, בזמן שאשתו החשובה ניהלה המסחרים.

בשנת תר"ס לערך נקרא לכהן כאב"ד דק"ק **"ניר-לוגאש"** והגליל הנמצא סמוך למקום לידתו ניר-אטשאד. לפני המלחמה גרו בקהילה כ-40 משפחות שומרי תורה ומצות והיה להם בית כנסת מקוה ורב, שוחט ומורה צדק. מסתבר שהרב אליעזר מאיר היה הרב הראשון להישוב.

בהגיעו לשם יסד ישיבה עם תלמידים מבני הישוב והסביבה, ובישיבה למדו לפעמים כשבעים בחורים ויותר שעסקו בתורה בהתמדה ומתוך הדחק כי היה הישוב קטן. מיישובו יצאו תלמידי חכמים חסידים ואנשי מעשה, מופלגים בתורה ויראת שמים.

בספר **"אהלי שם"** מובא שבשנת תרע"ב היו לר' אליעזר מאיר חיבורים בכת"י על הש"ס ושו"ע יו"ד, קובץ דרשות עה"ת ואגדות חז"ל על פרקי אבות, וקונטרס על קדושת כהונה. גם בהקדמה לספרו **"אם לבינה"** כותב **"דקונטרס זה הנני שולח חוצה, קרבן ראשית פרי עטי, הבאים באחרונה יצא ראשונה, כמשל השפופרת יהיו לנו למזכרת, ואזכה להוציא אורה גם יתר חידושי תורה וכו', על רוב סוגיות הש"ס והשלחן ערוך חלק יו"ד וגם שאלות ותשובות ועל התורה ומועדים ודרושים נחמדים אשר דרשתי בקהל עם..."**. לדאבונינו לא זכינו לכל הנ"ל וכנראה שנאבדו בשנות המלחמה וחבל על דאבדין. אמנם נשאר ממנו היום חיבור על התורה בכת"י שעודנו בכתובים.

בהקדמה לספרו **"אם לבינה"** מתאר איך שבמוצאי שבת קודש תולדות דשנת תרע"ט כאשר חזרו אנשי המלחמה פתאום נפלו על עם ה' בחרב וגזלו וחמסו הבתים ובקשו להשמיד את כל היהודים. ובבוקר טרם היה אור נמלטו היהודים על נפשם, וברחו אז מהלך ט"ו שעות עד שבאו לישוב הסמוכה ניר-בעלטעק (כ-10 ק"מ מרחק מנירבאטור), אך אחרי שני ימים באו הרשעים גם שם והוכרחו להטמין עצמם בלילות בתוך השדות. וביום א' וישלח חזרו לביתם ומצאו הכל חרב ושםם והספרים השליכו הרשעים חוצות, ובלית ברירה החליטו לילך לעיר דעברעצין הסמוכה, והגיעו שמה ביום ג' פרשת וישלח ערום ויחף. אנשי העיר שמה קבלו אותם בסבר פנים יפות. מיד בבואם נתייסד חברת **'עץ חיים'**, ובהסכמת האב"ד

דשם הסכימו לבחור את הגאון ר' אליעזר מאיר למגיד מישרים. התחיל החבורה עם ארבעים איש, ועלה עד שני מאות ועשרים איש ובתוכם סוחרים, בעל מלאכות, נגידים, חכמים ונבונים כולם מקשיבים לקולו באהבה. עוד מספר שבאותה תקופה היה גר בעיר דעברעצין כ"ק אדמו"ר הרה"ק ר' יעקב משה מקאמארנא זי"ע"א (חותנו של הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע) שהוצרך להימלט שמה מביתו בגאליציא, והוא נתן לו בית מדרשו שלא בשעת התפילות לקבוע שם ללמוד תורה ברבים עם תלמידים בחורים הגונים.

בשנת תרפ"ו הדפיס את ספרו 'אם לבינה' מעוטר בהסכמת רבו הגאון

פנחס חיים מסעליש זצ"ל והגאון בעל הלבושי מרדכי ממאד זצ"ל.

הגאון ר' אליעזר מאיר זצ"ל נפטר ביום ט"ז אלול תרצ"ט ומנוחתו כבוד בבית החיים דישוב ניר-לוגאש. וזאת אשר חרטו על מצבתו:

פ"נ הרב אליעזר מאיר ז"ל / בן אברהם יהודא ז"ל / אשר העמיד תלמידים הרבה / ומקיים התורה מעוני / ניהל עדתו בשלום ובמישור / זכרון לכולם יהי' / יותר מארבעים שנה / נפטר בשם טוב ט"ז ימים לחודש אלול / שנת תרצ"ט / בן פ"א שנים / תנצבה צאצאיו אחריו.

בתו היחידה הרבנית חנה טויבא ה"ד נולדה בווישאווה ביום י' שבט תרמ"א אשת הרב הגאון ר' אלכסנדר זושא שיק ה"ד דומ"ץ בק"ק פיער בגלילות טאשנאד. בשנות הזעם

נעקדה"ש. [ביום ו' תשרי תר"ן נרשם לידת בת נוספת בשם רחל, שנפטרה בילדותה ביום ז' אלול תר"ן].

יוצאי חלציהם:

א. בתם מרת **גיטל** הי"ד נולדה בניר-לוגאש ביום י"ז אייר תרס"ב, אשת ר' **ישראל פישמאן** שו"ב הי"ד (בן הרב אלימלך מקערעסטור ז"ל בעמח"ס **לחם אבירים** עה"ת ומשב"ק אצל צדיקי בית קערעסטיר).

ב. בתם מרת **רחל שיינדל** אשת ר' **יעקב יוסף** (בהרה"צ צבי הירש) **הכהן קנאפף** מגראסווארדיין הי"ד.

ג. בתם הרבנית מרת **פייגא רבקה** הי"ד אשת הרה"ג ר' **אברהם קלונימוס פריעדמאן** הי"ד אב"ד ק"ק **ניר לוגאש**.

ד. בנם הגאון ר' **מנחם זאב שיק** זצ"ל אב"ד טאקיי ובעמ"ח מנחת זאב.

ה. בנם ר' **חיים אברהם צבי** הי"ד.

ו. בתם הבתולה מרת **בת-ציון** הי"ד.

[ביום 13 מאי 1894 (תרנ"ד) נרשם בבודא(פעסט) נישואי הב' **יאקאב שיפמאן** בן 50 נולד **בסטריא** בגאליציא לר' יודא שיפמאן ומינה, עם האלמנה בעטי בת ר' **שימון שטאסבערגער** ועמליה ילידת **ניקלשבורג** בת 50. מסתבר שמדובר בבן נוסף של ר' אברהם יהודה שיפמאן, אך אין לנו בינתיים הוכחה ברורה על כך].

יהודה ארי' טעסלער - אנטווערפן

בשולי המאמר:

מה שכתב אודות השו"ב בדעברעצין רבי **שלום שיפמן**: "ר' שלום וזוגתו מרת חנה נזכרים ביחד עם חלק מיוצ"ח בספר זכרון לקהילת דעברעצין, בין הקדושים אשר נעקדה"ש בשנת תש"ד".

רבי שלום אינו נזכר שם בספר זכרון ('מאה שנה ליהודי דברצן'), אלא "מ' שלום אשר ב"ר אברהם יודא" (שאלאמון שיפמן) נפטר ה' טבת תרצ"ו בן 75 ומנו"כ בדעברעצין. ואילו לגבי זוגתו מרת חנה, אכן היא הנזכרת שם "האני לבית שוורץ אשת שאלאמון שיפמן", וכן הוא גם בספר 'שמות' (NEVEK - NAMES, יצא לאור ע"י הקהלה היהודית בדעברעצין בשנת 2003, שם נוסף שאמה היא 'אראנקה לבית בוקור'). כך היא נזכרת במאטריקל הלידות של דעברעצין ברישום לידת בן (לא פוענח השם) בשנת 888: שאלאמון שיפמן ש"ץ ומוהל בדעברעצין יליד ניר-אטשאד והאני לבית שוורץ ילידת ניר-אטשאד. בן נוסף בשם ארון נולד בשנת 889. [מאידך ברשימת הנספים בספר 'שמות' הנ"ל נזכר 'ארמין שיפמן' (עם זוגתו וילדיו) שהוא בן 'האני לבית וייס' (ולא 'שוורץ'), כן נזכר שם [אחיו] בין הניצולים בשם 'דיולה

שיפמן' אף הוא בן 'האני לבית וייס'. יש לציין שבבית החיים בדעברעצין נקבר גם "שלום מרדכי ב"ר יצחק צבי" (אף הוא בשם לועזי זהה 'שאלאמון שיפמן') שנפטר ח' חשון תרפ"ט בן 54. ואולי הם בניו].

בנוגע לילדי רבי שלום הנזכרים במאמר יש להוסיף עליהם פרטים נוספים:

א. בתו רעגי אשת הרמן טויבער שנולד בסערדהעל בשנת תר"ל לר' עזריאל ומרת לעטי לבית ברויער. - הוא רבי צבי הלוי טויבר בפעסט בנו של רבי עזריאל הלוי טויבר מסערדהעלי מזיווגו הראשון [בזיווג שני היה חתן רבי אבא חייא הירש רב"ד סערעד]. "צבי בן שינדל" טויבער נפטר כ' אלול תש"ז בן 77 ומנו"כ בבודאפעסט (בית החיים גראנאטוש). בפנקס הח"ק בפעסט צוין: בן חברתנו, ת"ח ויר"ש, זקן ונשוי פנים, צאצאיו דרים בטשילע, לבד בתו אחת.

ב. בנו ר' שמחה זימל שיפמאן - "שמחה זימל ב"ר שלום אשר" (זולטן שיפמן) נפטר ט' אייר תש"ז בן 56 ומנו"כ בדעברעצין. כנראה זהה לנזכר ברשימת הניצולים (בספר 'שמות' הנ"ל): זיגמונד שיפמן יליד דעברעצין 891, אשתו אירען לבית פרקש ילידת האידו-ביסערמען 894 (אמה גיזלה רוזנפלד) - ילדיהם: איבוליה ילידת 924, קאטו ילידת 924, שאנדור יליד 926, טיאדור יליד 932.

ד. בנו ר' אברהם יהודה שיפמאן יליד תרמ"ג - "אברהם יודא ב"ר שלום אשר" (אברהאם שיפמן) נפטר כ"ב שבט תרצ"ג בן 50 ומנו"כ בדעברעצין. אולי אשתו "לאה ב"ר דוד שלמה" (אשת אברהאם שיפמן) נפטרה ז' חשון תש"ג בת 54 ושם מנו"כ [אמנם בספר זכרון הנ"ל ברשימת הנספים נזכרת "אשת אברהאם שיפמן"]. כנראה בנו "יעקב מרדכי בן אברהם יודא" (עמא שיפמן) נפטר ט' חשון תרצ"ח בן 26 ושם מנו"כ.

ה. חתנו ר' אהרן קעללער - כנראה זהה ל"אהרן ב"ר ישראל" (ארתור קעלער) שנפטר ל' אב תר"צ בן 45 ומנו"כ בדעברעצין בקרבת [גיסו] ר' שמחה טעסלער הנזכר להלן. כנראה בנו הנזכר ברשימת הנספים מדעברעצין (בספר 'שמות' הנ"ל): זולטן קעלער יליד דעברעצין 912, אמו 'גיזלה' לבית שיפמן (אמנם ראה באות הבהא).

ו. בתו גיזלה נולדה תרנ"ה בדעברעצין אשת ר' יצחק באניש בהאדהאז - יל"ע, שכן גיזלה היתה אשת ר' אהרן קעלער, ראה באות הקודמת. ברשימת דמי קדימה 'עלת חדש' (תרע"ב) נזכר ר' יצחק באניש בהאדהאז. בספר 'שמות' של מחוז האידו (יד ושם, תשמ"ח) ברשימת קהלת האידו-האדהאז לפני לקיחתם לגיטאות בשנת תש"ד: איגנאץ באניש (Bonis), אמו רגינה לבית ויינברגר, אשתו גיזלה לבית שיפמן (אמה פאני לבית קליין!), ובתם עלא. ב'אם לבינה' (תרפ"ו) בדמי קדימה האדהאז נזכר בנו: "חתן אחי מו"ה יצחק באניש הב' אשר באניש". אולי זהה לר' אשר באניש

שהתגורר במישקאלץ הנזכר ברשימת דמי קדימה ב'דרשות בית היוצר' (תרצ"ח) ו'בקדושת אהרן' ב"ח (תרצ"ח, ת"ש).

ז. חתנו ר' **שמחה טעסלער** - "מ' שמחה זאב ב"ר טובי" (שאמואל טעסלער) שנפטר כ"א אב תרפ"ז בן 56 ומנו"כ בדעברעצין. ברשימת הנספים מדעברעצין (בספר 'שמות' של דעברעצין הנ"ל) נזכרת זוגתו מאטילד לבית שיפמן אשת שאמואל טעסלער, עם בנם ד"ר יוסף טעסלער יליד דעברעצין 906. השוה ספר זכרון הנ"ל (עמ' 210): מספר המשכילים בקהלה היה זעום... ביניהם היו הרופא ד"ר טסלר ואחותו דורה, עורכת הדין היחידה בעיר, שניהם נכדי השוחט שיפמן".

ידוע על חתן נוסף של רבי שלום, ה"ה רבי **יעקב שוורצמן** שהוסמך כשוחט ע"י ג' רבנים, ובעת מגוריו בשנת תר"ס ליד חמיו בדעברעצין, הוא מציע את עצמו למשרת השוחט בצעהלים, ראה 'קהלת צעהלים וחכמיה' עמ' 301.

בנוגע לצאצאי רבי **ישראל זאב שלעזינגער** מהערמאנשטאט, יש להוסיף את בנו רבי משה שלזינגר, שנפטר ביום כ"ד סיון. זוגתו מרת עטיל בת ר' שמעון אלכסנדר [גוטסמן] נפטרה ביום כ"ז אייר. שמם הונצח ע"י חתנם ר' ארי' ליב בערקאוויטש, בספר 'דרשות לחם שלמה' עמ' שני.

אגרת מרבי אליעזר מאיר שיפמן

לסיום נעתיק אגרת מרא"מ שיפמן אב"ד ניר-לוגאש הנ"ל, ובה מגולל בקצרה את תולדות חייו ופעלו. האגרת ממוענת אל ר' שמואל אפרים טיקטין בנו יורק, שעמד להוציא אנציקלופדיה לתולדות הרבנים.

ב"ה. א' במדבר תרצ"ה ניר לוגאש

ארץ אונגארען מחוז סאבאלטש יע"א

לעשות רצון צדיק, אקדמה פניו בתודע:

אני חתום מטה יליד **אטשאד** מחוז זה בשנת תר"כ. רב דפה והגליל משנת תר"ס. טרם [=קודם] הייתי מורה הוראה ותופש ישיבה גדולה ומגיד בק"ק **אויבער ווישעווע** מחוז מארמארוש. תלמיד מובהק להגאון הגדול **מהרש"ש** זלה"ה **אבדק"ק סוליש**, המחבר ס' צרור החיים על סוגי' הש"ס.

מוסמך מגאוני גדולים דארצינו בשנת תרמ"ו. בעל נכדת הגאון מאור הגולה אבדק"ק סיגוט וכל מחוז מארמארוש מחבר קונטרס הספיקות על שו"ע ושאר חיבורים, אחי בעל קצוה"ח ז"ל, מגזע רבינו תויו"ט זלה"ה.

בשנת תרפ"ו הוצאתי לאור חיבור אשר חנני ד' להלכה ועל איזה סוגי' בש"ס, בהסכמת גאוני ארצינו, וקראתי בשם "אם לבינה", ובכלל תועפות ראם אשר עודנו בכתובים עמדי, חיבור גדול על סוגי' הש"ס ושו"ת להלכה, וחדושים עה"ת ודרושים נחמדים בשבתות ומועדים ברצ"ה, מכין להוציא אורה בקרוב בעזה"י.

זה שמי וזה זכרי לדור דור – דוש"ת ברגשי כבוד

אליעזר מאיר הק' שיפפמאנן

[illegible]

10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532

LEVELE:

Herrn

Rabbi Samuel E.
Tiktin

783 Beck Street

New York U.S.A.
america

Amerika

הרב שמואל צבי שפיטצער

קרית יואל מאנרא יצ"ו

רבי אברהם חיים שפיטצער ז"ל מנאנאש

לתולדותיו וצאצאיו / חותנו מוה"ר אהרן נפתלי צבי פריעדמאן ז"ל ממערא

כהמשך למאמרי בעלי זכרון 32 לצאצאי רבי בנימין זאב שפיטצער ז"ל [רבי וואלף באניהאדער] מבאניהאד-נאנאש, הנני ממשיך לכתוב תולדות בנו זקני רבי אברהם חיים שפיטצער ז"ל מנאנאש וצאצאיו.

רבי אברהם חיים שפיטצער ז"ל נולד בעיר באניהאד בערך בשנת תר"י לאביו מוה"ר **בנימין זאב ז"ל** מבאניהאד-נאנאש וזוגתו מרת **רבקה ע"ה** ממשפחת הכהנים ענגל.

חותנו

בהגיע לפרקו נשא ר' אברהם חיים את זוגתו האה"ח מרת **קריינדל ע"ה**, בת מוה"ר **אהרן נפתלי צבי פריעדמאן ז"ל** וזוגתו מרת **זיסל ע"ה**.

אין בידינו פרטים על ר' אהרן נפתלי צבי ז"ל. רק זאת ידוע מה שמסר נכדו ש"ב הישיש מוה"ר בנימין זאב ב"ר אהרן שפיטצער ז"ל (נפטר ביום כ"ד אדר ב' תשע"ו בגיל 103) שר' אהרן נפתלי צבי דר בכפר "מער"א" (Mera), מלפנים פעלשא מערא ואלשא-מערא) הנמצאת לערך 40 ק"מ מהעיר קערעסטיר ומנוח"כ בביה"ח דשם, והוא ביקר שם לפני מלחמת עולם השני'. (היות שיש התעוררות בין בני משפחתנו לעסוק בתיקון הביה"ח במערא שמוזנח מאוד, אין גדר כראוי וכן המצבות נשברו ונשקעו, ומצבת ר' אהרן נפתלי צבי עדיין לא מצאנו. ע"כ מי שיודע פרטים על העיר ועל תושבי' ימחול לפרסמו בין עלי הגליון הנכבד הדין, וייש"כ למפרע).

שוב מצאתי בין הכתבי יד שנשארו לפליטה מאא"ז רבי **אלי' שפיטצער זצ"ל** שר"ב ומו"צ בק"ק אודווארי, באיאם, ופיזעש-דיארמאט, שרושם 'אהרן נפתלי צבי בן **גיטל, ד' סיון**'. [לא ברור שנכתב ד'], ומזה נתוודע שם אמו ויום פטירתו.

ר' אהרן נפתלי צבי נפטר לערך בשנת תרמ"א, וזה עפ"י מה שמובא להלן בשם ש"ב מוה"ר ישראל שפיטצער הי"ו מירושלים, כי אביו דו"ז מוה"ר שלמה צבי שפיטצער ז"ל נולד ימים אחדים לפני פטירת זקינו ראנ"צ, ועפ"י חשבון זה היה בשנת תרמ"א.

מגבאי הקלויז בנאנאש

אחר חתונתו התיישב ר' אברהם חיים בעיר נאנאש, והי' מהאנשים החשובים בהקלויז החסידי דשם, מפורסם למתמיד עצום ות"ח.

מוה"ר יעקב חיים דייטש ז"ל מנאנאש-ברוקלין סיפר, דבכל פעם שנכנסו בהקלויז דנאנאש ראו את המחזה שר' אברהם חיים יושב ולומד בקול גדול. גם סיפר כי פעם למד רא"ח עם נכדו וחזר על הלימוד והסביר לנכדו הרבה פעמים ובקול גדול, עד

שאחד הנוכחים בביהמ"ד הגיב על מה שחוזר הרבה פעמים ואמר לו: **"ר' אברהם חיים, פארוואס חזר'ט איר עס איבער אזויפיל מאל, אפילו דער טיש פארשטייט שוין..."**

ר' אברהם חיים נבחר להיות מהגבאים של הביהמ"ד המפורסם ה"נאנאשער קלויז" שמתפלליו התקינו תקנות מיוחדות. הרה"ק בעל דרכי תשובה ממונקאטש זצ"ל והרה"ק בעל עצי חיים מסיגוט זצ"ל כתבו דברי חיזוק על התקנות. מהתמנותו כגבאי בהקלויז רואים את חשיבותו בעיני מתפללי הקלויז. בנוסח התקנות אות ד' כתוב: **"החוב על הציבור לבחור ג' אנשים תלמידי חכמים יראים ושלמים חסידים ואנשי מעשה מן אנשי הקלויז, והמה יקראו מנהלי הביהמ"ד, המה יעמדו על המשמר להשגיח על התקנות שלא יבטלו ח"ו, וגם כל ספק בתקנות ידונו הם, וכן כל עניני הביהמ"ד בעניני מכירת והשכרות מקומות, וכן קבלת דברי חבירות על פיהם יהיה"**.

ובסוף התקנות נכתב: **"בהסכמת רוב החבורה נבחרו ר' דוד צבי מערץ נ"י (גיסו של זקני ר' אברהם חיים שפיטצער, חתן אביו רבי וואלף באניהאדער, ראה במאמרי ב'עלי זכרון' 32), ור' אברהם שפיטצער נ"י (זהו זקני ר' אברהם חיים שפיטצער ז"ל. נקרא בנאנאש רק בשם אברהם ולא בשמו המלא, כי בנאנאש גר גם שאר בשרו ר' אברהם חיים שפיטצער בן דודו רבי שלמה שפיטצער המוזכר במאמרי שם, לכך קראוהו רק בשם אברהם שידעו ממי המדובר [מפי הרבנית גראסמאן ע"ה ילידת נאנאש]), ור' חיים דייטש נ"י למנהלי הביהמ"ד"**. וכמובן בחרו באלו כי להם היו המעלות שנזכרו בהתקנות שנצרכו למנהלי החבורה דהיינו **"אנשים תלמידי חכמים יראים ושלמים חסידים ואנשי מעשה מן אנשי הקלויז"**.

גבאי צדקת רמבעה"נ

ר' אברהם חיים שימש ל"ה שנים כגבאי צדקת רמבעה"נ שלא ע"מ לקבל פרס, והלך בזה בדרכי אביו רבי וואלף באניהאדער ששימש הרבה שנים לגבאי דרמבעה"נ בנאנאש, כמו שכתבתי בריש מאמרי בעלה 32. וע"י השתדלותו נתרמו סכומים הגונים לעניי ארה"ק, לומדי כוללי אונגארן מתוך הדחק. על מצבתו נחרט בין השאר **"מעוֹת רמב"ן גבה ל"ה שנה ולא לקח חלקו"**.

בצל צדיקים

ר' אברהם חיים הי' דבוק בלו"נ לצדיקי בית בעלזא, הרה"ק רבי יושע'לע זצ"ל, ואחריו לבנו מ"מ הרה"ק רבי ישכר דוב זצ"ל, ומקובל במשפחתנו כי נסע על ימים טובים לבעלזא ארבעים שנה רצופים.

דבר פלא סיפר ר' אברהם חיים, כי במשך השנה הי' מצמצם ממעותיו שיהי' לו מעות מזומנים לצרכי החג אצל רבו, היינו דמי הנסיעה, דמי האכסני', דמי הפדיון

לרבו וכדומה, ועל הדרך לבעלזא עסק במסחר, ובכל פעם הגיע הסכום שהשתכר במסחרו מדויק להסכום שעלה לו ההוצאות להסתופף אצל רבו זצ"ל. (מפי נכדו הישיש ש"ב מוה"ר בנימין זאב ב"ר אהרן שפיטצער ז"ל הנ"ל).

הי' גם דבוק לשאר צדיקי דורו, ביניהם להרה"ק בעל קדושת יו"ט מסיגוט זצ"ל, שהחשיב מאוד את ר' אברהם חיים והפליא את שכלו הישר. מגודל חשיבותו אצל הרה"ק מסיגוט, מזמן לזמן שלח שליח לעיר נאנאש לבקשו שיבא לעיר סיגוט, כדי להתייעץ עמו בענינים שעמדו על הפרק. (מפי נכדו הישיש ש"ב מוה"ר בנימין זאב גרינוואלד הי"ו).

פטירתו

מוה"ר אברהם חיים ז"ל נפטר ביום כ"ח חשוון (בכמה מקורות נכתב בטעות ר"ח חשוון) תר"ץ בהיותו בית החולים בדעברעצין. והובא ע"י יוצ"ח למנוחת עולמים בקברי אבותיו בעיר נאנאש.

וזה נוסח מצבתו:

פ"נ

איש מופלג בתורה חסיד ועניו
בעמל ידים ורב כח יגע כל ימיו
רוב פרשת טהרתו יראתו וחכמתו
היה ידוע בין אנשי מקום מושבו
מעות רמב"ן גבה ל"ה שנה ולא לקח חלקו
מוה"ר אברהם חיים / בן מו"ה בנימין זאב
שפיטצער ז"ל / נפטר בש"ט כ"ח מרחשוון תר"ץ
בבה"ח בדעברעצין / ובהשתדלות בניו נקבר פה
בקבר אבותיו / ת.נ.צ.ב.ה.

((הוספה במצבה החדשה:)) ובהשתדלות משפחתו
שיחיו מברוקלין יצ"ו / נתחדשה המציבה הזאת /
ובזכות זה ימליץ טוב בעדיהם בגז"מ לכט"ס.

זוגתו מרת קריינדל ע"ה היתה אשה חשובה וצנועה. עסקה הרבה בצדקה וחסד ובגידול צאצאי' לתורה וליראה. נפטרה ביום י"ג שבט תרפ"ט ונטמנה בביה"ח בנאנאש. וזה נוסח מצבתה:

פ"נ / האשה החשובה הצנועה והמאושרה / קול ברמה נשמע בבכי וביללה / רוב בני' וצאצאי' הניחה עדינה / ידה שלחה לאביון ולעני כפה / נתנה בפנים יפות מתת

ידה / דל ואביון החייתה בטוב לבה / לילות כימים
עשתה להגדיל בני' לתורה / מרת קריינדל ע"ה /
דאיתקריא קריינטשע / אשת ר' אברהם חיים
שפיטצער נ"י / נפטרה בש"ט י"ג שבט תרפ"ט לפ"ק /
ת.נ.צ.ב.ה. / ([הוספה במצבה החדשה:] ובהשתדלות
משפחתה שיחיו מברוקלין יצ"ו / נתחדשה המציבה הזאת
/ ובזכות זה תמליך טוב בעדיהם בגנז"מ לכט"ס).

צאצאיהם

ואלו צאצאי הרה"ח מוה"ר אברהם חיים ז"ל וזוגתו
האה"ח מרת קריינדל ע"ה:

א. בנם בכורם אה"ז הגה"ח מוה"ר אליהו שפיטצער זצ"ל

שו"ב ומו"צ בק"ק אודווארי, פיזעש-דיארמאט

נולד ביום כ"ט אלול תרל"ד - ערב ראש השנה של שנת תרל"ה, תולדותיו וצאצאיו
יתפרסמו בעז"ה באחד העלים הבאים.

ב. בתם האה"ח מרת גיטל ע"ה

אשת הרה"ח מוה"ר חיים שלום גאטליעב ז"ל משאראש-פאטיק

כנראה נקראה ע"ש זקינתה מרת גיטל ע"ה אשת מוה"ר אהרן נפתלי צבי פריעדמאן
ע"ה הנ"ל. נישאה למוה"ר חיים שלום גאטליעב ז"ל משאראש-פאטיק (שמעת'
שהיה שני בשני עם בעל ה'גל יעקב' ממישקולץ). נהרג במלחמת עולם הראשונה
(מפי ש"ב מוה"ר וואלוויש גרינוואלד הי"ו). מרת גיטל ע"ה נעקה"ש באוישוויטץ. הי'
להם ג' בנות, בת אחת מרת קריינדל ע"ה הי"ד נישאה לבעלה מעיר לאשאנץ ונהרגו
עקה"ש עם בתם הילדה, הי"ד. בת נוספת הבתולה גאלדא ע"ה הי"ד.

בתם מרת רבקה ע"ה נשארה לפליטה [ילידת תרע"ג. נפטרה כ"ב אד"א תשמ"ו], נישאה
למוה"ר שלמה שטיינבערגער ז"ל בצפת [יליד תרס"ז. נפטר כ"ג חשון תשס"א].
צאצאיהם: בתם תחי' אשת מוה"ר יחזקאל מארמארשטיין נ"ו בנתני'. בתם תחי'
אשת רבי אברהם צבי יאקאבאוויטש שליט"א אב"ד וואדקערט בירושלים עיה"ק.

ג. בנם מוה"ר שלמה צבי שפיטצער ז"ל משאראש-פאטיק

נולד לערך בשנת תרמ"א. ימים אחדים אחר לידתו נפטר אבי אמו מוה"ר אהרן
נפתלי צבי פריעדמאן ע"ה הנ"ל, וחתנו ר' אברהם חיים נסע להלוי', אבל העלימו
את פטירתו מבתו היולדת, ולכך נקרא מג' שמותיו של זקינו רק בשם 'צבי',
ובהוספת השם 'שלמה', ועד שגילו להיולדת על פטירתו קראו את הילד בשם
'שלמה' לבד (מפי בנו הישיש מוה"ר ישראל שפיטצער הי"ו מירושלים).

למד ט"ז זמנים בישיבת רבו הרה"ק בעל קרן לדוד זצ"ל בסערדאהעל. אחר נישואיו היה מבעלי בתים הכי נכבדים בעיר שאראש-פאטיק, ועשה את מלאכתו עראי ותורתו קבע, עבודתו היה אצל הרחיים, ועבד בכל יום עד שעה 7 בלילה, ואז התפלל מעריב ולמד כמה שעות רצופות, וישן כמה שעות, ובאור הבוקר למד ג"כ כמה שעות עד שהתפלל שחרית והלך לעבודתו, כה היה התנהגותו יום יום. פעם שמע מבנו שלמד בישיבת הג"ר לייזער פאטיקער זצ"ל [רבי אליעזר שווארץ דיין בפאטיק] איזה מהלך בגמ' בשם רבו, ור' שלמה צבי אמר לבנו שהפשט אינו נכון ואמר לו הפשט הנכון, ולמחרת אמר בנו זאת בשמו לרבו רבי לייזער. רבי לייזער קראוהו ופלפל עמו ונתוודע אז בעיר גודל ידיעתו בתורה של ר' שלמה צבי. גם ביקש אותו רבי לייזער שילמוד בלילה שיעור ברבים להבעלי בתים וסירב (מפי בנו הנ"ל ה"ו).

לימים אירע אסון נורא, כי מוה"ר שלמה הערש נפל בהעליוועיטער [מעלית] בהרחיים מקום עבודתו, ונהרג שם רח"ל, ביום כ"ה אייר תרצ"ז. הלוי' התקיימה למחרתו ביום ערש"ק אחר חצות, עכ"ז הספידו הדומ"ץ דמתא רבי לייזער פאטיקער זצ"ל משום כבודו הרם, והובא למנוחה בשאראש-פאטיק.

זוה נוסח מצבתו:

פ"נ / זעקת אסון ושבר נשמע מכל פנה ועבר / במות פתאום איש צדיק ישר ונאמן / הרבני המופלג בתורה ויראה טהורה / קבע עתים לתורה, ישרתו ותמימתו / היו אור לנתיבתו / מו"ה שלמה צבי ב' מו"ה / אברהם חיים שפיטצער ז"ל / נפ' כ"ה אייר תרצ"ז לפ"ק / ת"נ צ"ב'ה'

זוגתו האה"ח מרת בילא פיגא ע"ה לבית וויינשטאק

נעקה"ש, גם נעקה"ש
בנם הב' משה ע"ה
ה"ד.

נשאר לפליטה: 1. בנם

מוה"ר ראובן שפיטצער ע"ה (זוגתו וה' ילדיה נעקה"ש, הוא נשאר לפליטה ונפטר בשנת תש"ט ונטמן בפעסט). 2. בנם מוה"ר בנימין זאב שפיטצער ע"ה (נפטר כ"ח אב תש"נ לפ"ק, מנוח"כ בנתני' שכונת וותיקים). 3. בנם הישיש מוה"ר ישראל שפיטצער ה"ו בירושלים. 4. בתם מרת רבקה דאנציגער ע"ה אשת מוה"ר שהעמידו דורות ישרים ומבורכים.

ד. בתם מרת אסתר ע"ה מנאנאש

אשה חשובה וצנועה, סבלה רח"ל הרבה בחייה, גם בנה יחידה נפטר רח"ל בבחרותו. אחר המלחמה ששרדה בנסי נסים חזרה לנאנאש שם התגוררה עד לפטירתה ביום ב' דחנוכה תשט"ז, ונטמנה בנאנאש, לא רחוק מקברי הורי'.

זוה נוסח מצבתה:

פ"נ / האשה החשובה הצנועה והמהוללה במעשיה הטובים / את כל ימי חלדה היתה בצער ובלי כף נחת / סתרה כל פעולותיה הטובים בהצנע בהשכל ודעת / תמכה בכפה וממעשי ידיה עניים ואביונים בלי מספר / רוב תהלתה ושבחה אין בפה מלה וילאה הכל לספר / מרת אסתר ע"ה / בת ר' אברהם חיים שפיטצער ז"ל / נפטרה בש"ט יום ב' דחנוכה שנת תש"ז לפ"ק / ת"נ צ"ב'ה'

ה. בנם מוה"ר משה שפיטצער ז"ל הי"ד מאוהעל

שו"ב בק"ק אוהעל ובק"ק טיסא-קאראד

נמנה בין חשובי העיר באוהעל, ושימש שם כשוחרט ובעיר קאראד הסמוכה, נעקה"ש עם זוגתו מרת שפרה ניחה ע"ה הי"ד ב"ר ישעי' זאב ע"ה. וארבעה צאצאיהם: אסתר, גיטל, רבקה, ישעי' (אחת מהבנות היתה נשואה ולה בת אחת). הי"ד.

ו. בנם מוה"ר אהרן שפיטצער ז"ל הי"ד מבעסערמין

דר בעיר בעסערמין והיה מנכבדי העיר. מקורב מאד אצל הרה"ק רבי ישעי' לע מקערסעטיר צוק"ל והיה אצלו כבן בית.

נעקה"ש עם זוגתו מרת מרים ע"ה הי"ד בת מוה"ר צדוק יודא בערקאוויטש ע"ה. כמור"כ נעקה"ש בניהם: מוה"ר נפתלי צבי ע"ה הי"ד, מוה"ר יואל זוסמאן ע"ה הי"ד, מוה"ר ישעי' ע"ה הי"ד, ומוה"ר יעקב שאול ע"ה הי"ד.

נשאר לפליטה: 1. בנם הרה"ח הישיש מוה"ר בנימין זאב (וואלוויש) ע"ה מטאראנטא-ברוקלין (נפטר בן 103 שנים ביום כ"ד אדר ב' שנת תשע"ו לפ"ק ומנוח"כ בביה"ח דקרית יואל יצ"ו). 2. בנם מוה"ר משה אלי' ע"ה מבארא-פארק, (חתן דודו הרה"ג רבי ארי' לייב שפיטצער ז"ל המוזכר להלן. ר' משה אלי' נפטר ללא זש"ק ביום י"ד אלול תשס"ו ומנוח"כ בביה"ח בלאנג איילענד חלקת ק"ק קראסנא.

תולדותיו וחייו וישי תורתו, והרבה מכתבים שקיבל מהרה"ק רבי שמואל צבי הורוויץ זצוק"ל מספינקא, נדפסו בספר "בית משה אליהו" שבני משפחתו הוציאו לאור בברוקלין אדר ב' (תשע"א). 3. בנם מוה"ר ברוך יוסף ע"ה מצפת. [יליד תרע"ב. נפטר כ' כסלו תשמ"ד]. העמידו דורות ישרים ומבורכים.

ו. בנם הרה"ג מוה"ר ארי' לייב שפיטצער ז"ל

מנירמאדא-ברוקלין

תלמיד מובהק מהגאון המהרש"ג מסעמיהאלי זצ"ל, ובשול"ת מהרש"ג חלק ה', סימן ל, לו, מב, מד, ועוד, יש תשובות מרבו אליו.

זוגתו היתה האה"ח מרת מאטל ע"ה הי"ד, בת הג"ר דוד אלי' קטינא ז"ל [ראה עליו ב'עלי זכרון' 32, 33], בן הגה"צ רבי יעקב קטינא זצ"ל בעל רחמי האב וקרוב העני. רבי ארי' לייב דר

בניר-מאדא והיה שם תופס ישיבה והרביץ תורה לבחורי חמד. תלמידיו הישישים שיחי' מדברים עד היום בגעגועין ומגאונותו ומשיעוריו ומהתקשרותו אליהם.

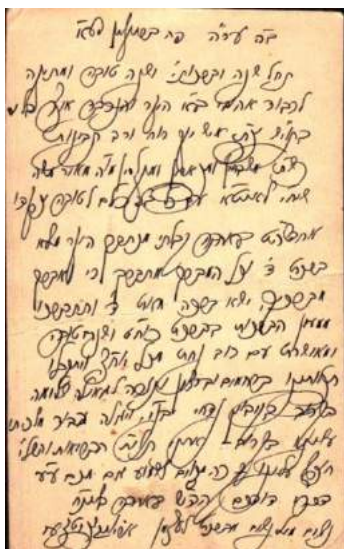
זכה לינצל מהמלחמה, ושימש כמ"צ בפאקינג ובפערענוואלד. היגר אח"כ לברוקלין. כאן שימש כמלמד לבחורים בגיל הבר מצוה בת"ת סאטמאר בויליאמסבורג, והיה דבוק ומקושר עם מרן רבינו הרה"ק מסאטמאר ז"ע.

נפטר ביום כ"ו אדר שנת תשי"ח לפ"ק, ונטמן בבית"ח בלאנג איילענד חלקת ק"ק סאטמאר. וזה נוסח מצבתו:

פ' נ' / איש אשר יום וגם / ליל עבד את קונו / רבץ כארי ללמוד וללמד / יגע ולא ניחר גרונו / יקר רוח / איש תבונות / בגופו פעל צדק ובהונו / הי' צדיק וחסיד ולא גוע בעונו / הרב הגדול בתורה וביראה / ובכל מדות ששנו חכמים / כמוה"ר ארי' לייב ז"ל / בן מוה"ר אברהם חיים ז"ל / נפטר בש"ט כ"ו אדר

תשי"ח / והובל למנוחות בו ביום / בכבוד גדול / יהא זכרו ברוך / תנ"צ ב'ה'

ברכת השנה מרבי לייב שפיטצער

זוגתו האה"ח מרת מאטל ע"ה הי"ד, וצאצאיהם יעקב שלום, משה שמואל, קריינדל נעקה"ש, הי"ד.

נשאר לפליטה: בתם מרת רבקה פערל ע"ה נישאה לבן דודה הרה"ח מוה"ר משה אלי' שפיטצער ע"ה הנ"ל. בנם הישיש מוה"ר מאיר זאב הי"ו. בנם מוה"ר צבי ע"ה. שהעמידו דורות ישרים ומבורכים.

בשנת תשל"ז י"ל מחידושויו קונטרס "בית אריה", מצורף לספר "זכרון שמעון" משאר בשרו מוה"ר שמעון עוזר ווייס ז"ל.

ח. בתם האה"ח מרת זיסל ע"ה הי"ד

אשת הרה"ח מוה"ר מענדל גרשון גרינוואלד ז"ל הי"ד

מטיסא-דאדא

מרת זיסל ע"ה נולדה בשנת תרס"ב ונקראה ע"ש זקינתה אשת מוה"ר אהרן נפתלי צבי פריעדמאן

ז"ל. בשנת תרפ"ה לפ"ק נישאה למוה"ר מענדל גרשון ז"ל בן מוה"ר מרדכי גרינוואלד ז"ל מקיש-קון-מאישא (בן מוה"ר יחיאל שרגא שו"ב בטשאבאי ובטאקייא בנו של רבי מנחם גרשון גרינוואלד אב"ד קערעסטור) ומרת שרה בת מוה"ר קלונימוס יהודה בערקאוויטש ז"ל מקורלאט, ר' מענדל גרשון למד אצל הגה"צ מהר"ץ דושינסקי זצ"ל י"ב וחצי זמנים בגאלאנטא ובחוסט. אחר חתונתו דר בעיר מגורי חותנו בנאנאש, ולימים נתקבל לשו"ב בטיסא-דאדא. הי' שם גם הבעל תפלה ועורר את העם בקולו הנעים.

נעקה"ש ביום ד' חשון תש"ה. זוגתו מרת זיסל ע"ה וילדיהם אברהם נפתלי, יחיאל חיים שלום (ע"ש דודו ר' חיים שלו' גאטליעב ז"ל הנ"ל שנפטר בצעירותו), רבקה, ריזל (ע"ש דודתה מרת רייזל מערץ ע"ה הנ"ל), צבי (ע"ש דודו ר' שלמה צבי שפיטצער ע"ה הנ"ל שנפטר בצעירותו) נעקה"ש ביום ו' סיון תש"ד, הי"ד. (ב' צאצאים נפטרו בילדותו; ארי' לייב, קריינדל ע"ה).

נשאר לפליטה רק בנם בכורם הרבני הישיש מוה"ר בנימין זאב (וואלוויש) גרינוואלד הי"ו בבארא-פארק, חתן הרה"ג רבי חנני' דוב קאהן זצ"ל ראב"ד פעסט. שהעמיד דור ישרים יבורך בברוקלין ובשיכון סקווירא ובמאנסי.

בהיות שאני עוסק לסדר ספר מתולדות משפחת אא"ז רבי בנימין זאב שפיטצער ז"ל, ומבנו אא"ז מוה"ר אברהם חיים שפיטצער ז"ל וצאצאיהם, אבקש מהקוראים החשובים שיש להם מידע נוסף על משפחה חשובה הלזו שיפרסמו את דבריהם ב"עלי זכרון", וייש"כ למפרע.

נספח א:

הוספות לתולדות אביו רבי וואלף באניהאדער-שפיטצער ומשפחתו

שבעלה 32

א) בנוגע לצאצאי ר' ישכר דוב שפיטצער אבי רבי וואלף באניהאדער, שכתבתי שם שהי' לו משפחה גדולה, והבאתי מידע על רק ג' מצאצאיו הנודעים לי. - כנראה יש להוסיף לצאצאיו את מוה"ר אהרן שפיטצער ז"ל שנפטר בשנת תרכ"ג, אבי רבי משה שפיטצער זצ"ל מהוניאד, תלמיד מרן הכת"ס זצ"ל, שנפטר ביום ד' אדר תרס"ג ומנח"כ בהוניאד (שם זוגתו מרת עלא בת ר' פסח (פתחיה) דוב הלוי ראטה ז"ל. מצאצאיהם: בתם מרת מינדל ע"ה אשת רבי שלמה הלוי סג"ל הורוויץ זצ"ל מנח"כ בקלויזענבורג, בן הגה"ק ר' צבי יהודה הלוי הורוויץ זצ"ל אבד"ק באניא). על מצבתו של רבי משה חרוט שהניח חיבור בכתב יד שו"ת זאת תורת משה. הכת"י נתגלה לאחרונה באופן פלאי, והוא בידי נכדו מוה"ר שלו' אליעזר שטראם הי"ו העוסק כעת בעריכתו. מו"ה שלום אליעזר הי"ו מסר לי ששמע מש"ב הג"ר אברהם חיים שפיטצער זצ"ל אב"ד אור חיים, כי ידוע לו כי רבי משה מהוניאד הוא קרוב משפחתינו ואינו זוכר הקשר. כנראה לפי סדר השנים הי' ר' אהרן בנו של ר' ישכר דוב, ואחיו של ר' שלמה שפיטצער ור' וואלף באניהאדער, ועדיין יש לברר הדבר על נכון.

ב) בנוגע שם חותנו של רבי וואלף באניהאדער, שהמסורה שהי' ממשפחת ענגל הכהנים, אביו של רבי יואל זוסמאן הכהן ענגל. מצאתי ברשימות אחד בשם LEPOLD SPITZER בן GERSON מבאניהאד שנשא בעיר פעסט ביום 1842 JUNE 14 [ו' תמוז תר"ב] בהיותו בן 25 שנים את ROSA ENGEL בת WOLF מבאניהאד בת 18 שנים. גיל החתן בן 25 ומקום מגורו בבאניהאד, וכן שם האשה ROSA ENGEL [רבקה], מתאימים שזהו תעודת נישואין של זקני ר' וואלף באניהאדער. ולפי"ז נתחדש שם חותנו הי' ר' וואלף ענגל (שם שוה לחתנו רבי בנימין זאב המכונה וואלף) ושדר ג"כ בבאניהאד. אבל צ"ע שם אבי החתן 'גרשון' כי שם אבי זקני רבי וואלף באניהאדער הי' 'ישכר דוב', אולי גרשון הי' שמו הלועזי (וזה קצת דוחק), וכ"ז נקבל אם LEPOLD אכן הי' שמו הלועזי של ר' וואלף באניהאדער (וזה ג"כ קצת דוחק), ויל"ע. ואולי זהו אחר בשם שפיטצער מבאניהאד שג"כ נשא לאשה ממשפחת ענגל. (זמן החתונה בשנת תר"ב מתאים לרבי וואלף ורבקה, כי ילדיהם נולדו לערך משנת תר"ה והלאה).

ג) קבלתי מש"ב מוה"ר יונה צבי שווארץ הי"ו את צילום תעודת הפטירה של רבי וואלף באניהאדער. שם כתוב שנפטר march 2 1892 [ג' אדר תרנ"ב] (מתאים עם יום הפטירה שנחרט על המצבה ד' אדר, כנראה נפטר אור לד' אדר) ושהי' בן 77 בפטירתו (מתאים שנולד תקע"ה, ולא בערך' שכתבתי).

(ב) נתעוררתי כי לא העתקתי המצבה של זקינתי מרת **רבקה שפיטצער** ע"ה אשת רבי וואלף באניהאדער (הבאתי במאמרי צילום), המצבה נתחדשה אחר מלחמת עולם השני' ונחרט עליה פרטים על שלשה מצאצאי חתנה ר' **דוד יושע לאווי** ז"ל. (מזה קצת נראה כי היו צאצאים מר' דוד יושע (או צאצאי צאצאיו) אחר המלחמה, והם חידשו המצבה של זקנתם לזכר בני משפחתם שנעקה"ש. אבל עדיין לא עלתה בידי לברר אי ישנו כהיום צאצאים ממנו). וזה נוסח המצבה:

פ"נ / האשה החשובה והצנועה / חסידה וצדיקת / מרת **רבקה** ע"ה / אשת מוה"ר **בנימין זאב שפיטצער** ז"ל / נ' י"א **מרחשון תרס"ט** / יחקק לזכרון נשמת כל משפחת / הנפטרת שנהרגו ונשרפו / על קיה"ש בשנת תש"ד ה"ד / לז"נ האשה מרת לאה ע"ה / בת מו"ה דוד יושע ז"ל / לז"נ מו"ה זאב לוי / בן מו"ה דוד יושע ז"ל / ואשתו מרת רחל ע"ה / בת מו"ה חיים יעקב ארי' ז"ל / לז"נ מו"ה חנני' יר"ט ליפא / בן מו"ה דוד יושע לוי ז"ל / שנפטר ... / ת' נ' צ' ב' ה'

נספח ב:

בית החיים במערא

הזכרתי למעלה על אודות הביה"ח במערא, ועל ההתעוררות לתקן הביה"ח, ובקשתי שמי שיש בידו ידיעות על תושבי העיר שיפרסמם. לתועלת הרבים חושבני שראוי להעתיק את השמות מהמצבות הניתן לקריאה כעת, אמנם רובם נשברו או נשקעו באדמה. התמונות קבלנו ממוסד 'אבותינו' ע"מ לארגן את צאצאי יוצאי העיר להצלת הביה"ח (משוער על ידם שיש לערך מ"ב מצבות בהביה"ח, כאן נעתק עשרים מצבות, יש כמה שנשברו או נקלפו ולא ניתן לקריאה). וזה הרשימה:

יוסף ב"ר משה הלוי - ר"ח מנחם אב תרל"ז

צבי ב"ר דוד - י"ח אדר תרמ"ט

דוד ב"ר אברהם דוב - כ"ט ניסן תרס"ז

משה ב"ר מרדכי [Silberger - זילבערגער] - י"א אלול תר"ע

שמואל ב"ר יצחק [Fülöp - פיליפ] - כ"א שבט תרע"ח, בן 69 שנים

צבי(?) ב"ר אברהם יהודא - י"ז.. אדר ...

בילא ב"ר תנחום - כ"ג אדר תרמ"ט

חנה ב"ר יוסף הלוי - ד' כסלו תרס"ב

חנה ב"ר מרדכי. אשת ר' איסר גאלדמאן - י"ז כסלו תרס"ב, בת 66 שנים

רבקה ב"ר זאב הכהן. אשת ר' שמואל פיליפ - כ"ט כסלו תרס"ב, בת 53 שנים

נענע ב"ר פנחס, אשת ר' ארי' ראטה נ"י - כ"ח טבת תרס"ב

ריזל ב"ר סינא - אדר שני כ' (?) תרס"ב

בילא בת החבר ר' יוסף - ב' אייר תרס"ה, בת 70 שנים

חנה, אשת הנכבד מוה"ר ישראל יעקב מק"ק סאנטאב - י"א תמוז תרס"ה

חיה ב"ר יעקב מיליטצער, אשת ר' ארי' יהודה פיליפ נ"י - כ"ו אדר תרס"ז, בת 22 שנים

מרים יענטא ב"ר שמואל (אשת...) - ז' טבת תרס"ט [רוב ימים בתענית ישיבה]

גיטל בת ר' צבי הכהן [Schware - שווארץ] - כ"ט טבת תרצ"ט, בת 83 שנים

לאה ב"ר יודא

רבקה ב"ר צבי גראס, אשת ר' צבי פריעד ע"ה

... בת אברהם - כ"ב ... תרע"צ"א

בית החיים במערא

הרב ברוך פריינד
ירושלים

צאצאי רבי דוד וועבער מירושלים (ב)

המשך המאמר על צאצאי משפחת הגאון רבי מרדכי אליעזר וועבער אב"ד אדא

בעלה 26 ובעלה 29 פרסמנו על בנו של הרב מאדא רבי דוד וועבער ובניו רבי זלמן ור' פנחס לייביש. לפנינו ההמשך לתולדות צאצאי רבי דוד: א. בתו מרת אלטע חנה רחל וחתנו הגאון ר' אליעזר יוסף לדברג. ב. מרת מנוחה נחמה טאלצא אשת הרה"צ ר' שמעון שמואל שלזינגר. ג. בנו ר' אהרן זעליג וועבער. - וצאצאיהם.

א. בתו מרת אלטע חנה רחל אשת הרה"ג ר' אליעזר יוסף הלוי לדברג

רא"י לדברג בצעירותו

מרת אלטע חנה רחל נולדה ביום כ"ח אדר תרל"ב בוואלאווא לאביה ר' דוד ומרת רחמה וועבער, נישאה ביום ב' סיון תר"נ בארה"ק להרה"ג ר' אליעזר יוסף הלוי לדברג ב"ר יצחק ב"ר צבי יהודה לייב ראש משפחת לדברג באר"י שעלה יחד עם בנו ונכדו הנ"ל מפלאצק שבפולין בשנת תרל"ח, משום מעשה שהיה: כאשר הילד אליעזר יוסף נחלה פתאום והרופאים אמרו נואש, אבל ר' יצחק ואביו ר' צבי יהודה לא התייאשו, ומיהרו לבית הרה"ק מאלכסנדר זי"ע, הרבי הרגיע אותם בתקוה ובטחון לה' ונשא תפילה למרומים, ואז פנה הרבי לר' יצחק אם יכול לקבל עליו דבר טוב אשר יהיה לרצון לפני אדון כל, התעמק ר' יצחק במחשבתו ואחרי כמה רגעים אמר לרבי: שמקבל עליו לעלות לארץ הקודש ולגדל שם את צאצאיו על טהרת הקודש. הרבי בירך את הילד ברפואה שלימה, ויזכה לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים

טובים, ואכן הילד שב לבריאותו השלימה, והמשפחה עלתה לאר"י. ר' יצחק נפטר בצעירותו ביום י"ב מנ"א תרנ"ד, ואביו ר' צבי יהודה נפטר ביום ד' תשרי תרס"ג, נטמנו במרומי הר הזיתים בחלקת הנביאים. מקובל במשפחה שמקום קברו של ר' יצחק מסוגל לישועה.

ר' אליעזר יוסף היה תלמיד חכם עצום אשר שקד כל ימיו על דלתי התורה והיראה, היה בקי בכל מסכתות הש"ס והוגה בהן תמיד, גם בלכתו בדרך היו שפתיו ממלמלות את דברי הגמרא, דר בשכונת בתי וורשה בירושלים, והיה דורש בתורה ובמוסר בביהכנ"ס

רא"י לדברג בזקנותו

פרושים בשכונה, היה בבחינת דמשק אליעזר דולה ומשקה לאחרים. בתקופת מלחמת העולם הראשונה שהה בעיה"ק צפת במשך שנתיים וחצי, ומסר שם שיעורי תורה ביום ובלילה, וכשחזר לא רצה לעשות תורתו קרדום לחפור בה, והתפרנס מחנות למכשירי כתיבה וכלי זכוכית שהיתה לו ליד שער יפו במשך כעשרים שנה עד המאורעות של שנת תרצ"ו. חכמי ירושלים נהנו לפקוד את חנותו ולשוחח

עמו בדברי תורה בלכתם לכותל המערבי. הרביץ תורה ברבים כעשרים שנה מדי יום בכל מקצועות התורה, האיר פניו לכל בריה ורבים מצאו אצלו אוזן קשבת ורוח ניוחמים.

פעם הגיע אחד לרכוש בחנותו נייר לבן חלק, ולאחר שיצא מהחנות חזר בטענה שיש על הנייר דוגמא. לאחר שמקרה כזה חזר על עצמו כמה פעמים,

רא"י לדברגר - רישום התאריכים של הסיומי מסכתות

הבין שראייתו לקויה והלך להיבדק אצל רופא, הרופא אמר כי יש לנתחו כדי שלא תפגע המחלה במוחו, אך העמידו אותו על אפשרות שהניתוח יגרום ח"ו לעיוורונו. התייעץ עם רופאיו עד מתי ניתן לדחות את הניתוח, ואמרו לו שאפשר לדחות לחצי שנה, והחל לשנן את המסכתות ביצה וראש השנה, כדי שיוכל לזכור אותן בע"פ בעת עיוורונו. לבסוף הניתוח הצליח ולא פגע בעיניו, אך המשיך לחזור על מסכתות אלו כל ימיו, עד שחזר עליהם יותר מארבעת אלפים פעמים. וכך ציווה לחרוט על מצבתו: "הרביץ תורה ברבים וחזר בע"פ יותר מארבעת אלפים פעם מסכתות ביצה ור"ה אולי יהיה מזה תועלת למישהו". ואכן נהיה מקום קברו הראה לצעירים להתמדת התורה, ומלמדים לוקחים שם את תלמידיהם, כפי שכבר מסופר וידוע לכל העוסקים עם בחורים. חיבר את הספר "אהבת השם" לבאר דרך אהבת ה' יתעלה בדברי חכמה ומוסר השכל בביאור רחב ע"פ דעת חכמי אמת להתוודע ולהגלות לכל, אשר ה' אחד לבדו ברא את כל העולם ומנהיג ומחיה את הכל. נפטר כ"ג סיון תשי"ד ונטמן בהר המנוחות.

זוג' מרת אלטע חנה רחל היתה אשת חיל עסקנית גדולה וגומלת חסד עם הבריות, מהמייסדות של המפעל "עזר יולדות" וכן ייסדה את מפעל "הכנסת כלה", ובכל יום צבאו על דלתות ביתה עניים וחולים כדי לקבל ממנה תמיכה הגונה. נפטרה א' ניסן תשי"ג ונטמנה בהר המנוחות. על מצבתה נכתב: "הצדיקת העסקנית הגדולה שלא הניחה כמותה". וכן הספידה אחיינה הגאון ר' הלל שלזינגר זצ"ל שלא הניחה כמותה בעשיית צדקה וחסד.

צאצאיהם:

א. בתם מרת חיה לאה קרויז

נולדה ביום א' טבת תרנ"ב. נישאה להרה"ח ר' יוסף הלוי קרויז נולד בשנת תרנ"ג, בהרה"ח ר' משה

מטראוויטש בסביבת מיהאלאוויץ ב"ר יונה אלימלך מאונגוואר, בן אחר בן להשל"ה הקדוש [אשר מסיבות שונות הוחלף שם המשפחה מהורוביץ לקרויז] ומגזע בעל מגלה עמוקות. ר' משה עלה לארה"ק עם בנו ר' יוסף כשהיה אחרי הבר מצוה בשנת תרס"ז. ר' יוסף היה מחשובי וזקני ירושלים, משכים כל יום לפנות בוקר ושוקד כמה שעות בתורה, היה תלמיד חכם מופלג ובקי בספר אור החיים הקדוש על התורה ובהרבה ספרי חסידות, עשה רבות לתורה וצדקה וחסד. לפני מלחמת העולם השנייה נסע לארה"ב להקים שם משרד לכולל שומרי החומות, ועקב פרוץ המלחמה לא הייתה לו אפשרות לשוב ארצה במשך תקופה ארוכה. לאחר שובו שימש במשך שנים כפקיד במשרד של כולל שומרי החומות בארה"ק וחבר ההנהלה, היה דבוק במידת הביטחון ומחזק את כל סובביו במדה זו, איש צנוע ונחבא אל הכלים. נפטר ביום א' י"ט אלול תשכ"ז ונטמן בהר המנוחות סמוך לקבר חותנו.

רבי יוסף קרויז

זוג' מרת חיה לאה המשיכה במעשה החסד של אמה במפעל "עזר יולדות", והקימה "קרן נאווה" להכנסת כלה, זריזה במעשיה ובקיום המצוות והשתתפה בחכמתה בעצה טובה לצאצאיה. נפטרה ביום ה' י"ז תמוז תשכ"ט ונטמנה בהר הזיתים בחלקת משפחת וועבער, בחלקה שאמה קנתה בחייה, אך כשנפטרה לא יכלו לקבור בהר הזיתים.

צאצאיהם:

1. הרב ר' יצחק הלוי נולד בחודש מנ"א תרע"ד בירושלים שבין החומות, התחנך בת"ת ושיבת עץ חיים והתפרסם בחריפות שכלו ונודע בקרב הלומדים בירושלים. ביום ג' י"ד אלול תרצ"ו נשא את מרת לאה נולדה ביום כ"ו סיון תרע"ז בעיר קאשוי לאביה הרה"ח ר' מאיר זאב מנדלוביץ מחשובי תלמידי המהר"ץ דושינסקיא זצ"ל בישיבתו בגאלאנטא, [בהשגחה פרטית עלה עם משפחתו לארה"ק בשנת תרצ"ה, גם כאן המשיך לדבוק ברבו והתפלל בבית

רבי יצחק קרויז ליד האדמו"ר בעל 'שפע חיים'
בעת ייסוד קרית צאנז בנתניה

מדרשו, לפרנסתו עסק במסחר התבואה, ובעת המצור על ירושלים פתח את מחסני התבואה וחילק לכל דכפין. נפטר כ"ה שבט תשט"ז]. לימים השתבץ ר' יצחק בפעילות ציבורית בתחומים שונים, מקורבם של גדולי ישראל ויד מינו של כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז זצוק"ל בהקמת קרית צאנז בנתניה, ומהעוסקים

בהרחבת גבולי הקדושה בהקמת קרית באבוב בבת ים, ושכונת נוה צבי בירושלים, עם ייסוד בנק אגודת ישראל התמנה כמנהל הבנק על ארבעת סניפיו בירושלים, וכאשר נמכר הבנק לבנק לאומי המשיך בתפקיד ניהולי כאשר במסגרת זו עמד לימין מוסדות התורה ולכל יחיד בסיוע בלב פתוח לכל דבר שבקדושה. נפטר בש"ק פר' מקץ ב' טבת תש"מ ונטמן בהר המנוחות בין אביו ר' יוסף וזקנו ר' אליעזר לדברג זצ"ל. זוג' הצדקנית מרת לאה ע"ה היתה דוגמא לצדקניות מדורות קדומים באצילותה, במידותיה, ובצניעותה, ובמעשה החסד שלה, נפטרה ביום ט' סיון תש"ע ונטמנה בהר הזיתים בסמוך לקבר אמה שנפטרה ביום ה' י"ג תשרי ת"ש ואחותה, למרגלותיו של הגאב"ד רבי משה אריה פריינד זצ"ל. זכו לבנין וחתנין רבנן ונכדים ראשי ישיבות מרביצי תורה ורבנים יושבי על מדין.

הורי: 1. מרת נחמה תחי'. בעלה הגאון ר' ישראל קליינר ראש ישיבת בית הכרם, נולד ביום כ"א תשרי תרצ"ז להרב משה ומרת טובה, למד בישיבת באר יעקב שם הפך להיות אחד מתלמידיו הקרובים של הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, שאף מזכיר חידושים משמו בספרו קונטרס הביאורים. בשנת תשי"ז נכנס ללמוד בישיבתו של הגר"ד מברסק זצ"ל, בתקופה זו נכנס פעמים רבות לשוחח

בד"ת עם הגר"ז מבריסק זי"ע, לאחר מספר שנים עבר ללמוד בישיבת מיר ונוודע כאחד מאריות שבחבורה. בשנת תשכ"ו פתח את ישיבתו בבית הכרם, לאחר זמן

רבי ישראל קליינר

פתח כוללים בדנמרק ובצרפת, הקים את מפעל תורה לעם, והיה מראשוני העוסקים בקירוב רחוקים. פתח סמינרים ליהדות בהולנד בשבדיה בדנמרק ובצרפת, ועל ידם הגיעו לארץ בני נוער רבים שהפכו לבני תורה. מסר שיעורים לתלמידיו בכל מקצועות התורה, הוא התאפיין במחשבה יחודית מקורית ומעמיקה, בכשרון מבריק, וביכולת ביטוי נדירה, היה עמקן בכל הליכותיו. שיעוריו נדפסו בסדרת הספרים נחמת ישורון, מאמרים תורניים שלו התפרסמו בירחונים תורניים כמו גיליון "הבאר" שיצא על ידי ישיבת באר יעקב וגיליון "קול התורה". נפטר ביום כ"ב

בטבת תשע"ו. נטמן בהר המנוחות בירושלים. הותיר משפחה עניפה רבנים יושבי על מדין ראשי ישיבות ומרביצי תורה.

2. מרת פנינה ע"ה נולדה ביום י' חשון תרצ"ט, נישאה ביום י"ט סיון תש"ך, ונפטרה ביום ב' כ"ט אד"ב תשע"א, בעלה הגאון ר' אהרן גרז שליט"א ראש ישיבה בתל אביב. בן הגאון ר' זבולון גרז אב"ד העיר רחובות. 3. הגאון ר' משה שליט"א בבני ברק. זוג' מרת חיה תחי' בת ר' אלישע פרידמן מהאלמין - בני ברק. למד בסלבודקה ואח"כ בפוניבז', הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה ידיד המשפחה היה המסדר קידושין בהשתתפות ראשי ישיבת פונוביז הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל והגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל.

רבי חיים ברלין

2. מרת רחמה נולדה בשנת תרע"ו ונישאה בשנת תרח"צ להרב חיים ברלין. נולד ביום ט"ו טבת תרע"ד לאביו הרב אלעזר דוד ומרת צפורה פייגא בת הרב זאב שחור יליד תרכ"ט ברוזינוי שבבלארוס, בשנת תרל"ו עלה עם הוריו הרב אלכסנדר זיסקינד לאר"י. [בשנת תרנ"א היה ר' זאב ממקימי שכונת ימין משה וגר בה כחמישים שנה עד פטירתו ט"ו אלול תש"א, הקדיש רוב שעות היום ללימוד ורק שעתיים ביום הקדיש למסחר, היה החלוץ הראשון בסחר הרוקחות ותרופות ביישוב הישן בירושלים ועשה חיל בעסקיו, ולצד עסקיו הפרטיים

עסק רבות בצרכי ציבור. היה מגבאי ישיבת תורת חיים וישיבת עץ חיים. פעל לרכישת השטח ליד שוק מחנה יהודה שעליו נבנו מבני ישיבת עץ חיים וכן בתי שכונת עץ חיים. בשנות מלחמת העולם הראשונה היה מעסקני הציבור בירושלים שפעלו לסיוע לתושבי העיר. הקים יחד עם הרב אלתר ריבלין בית תמחוי לעניי העיר, בהם רבים שהיו בעבר אמידים וירדו מנכסיהם. כדי שלא לביישם היה סועד שם בעצמו מדי יום יחד עם הרב יחיאל מיכל טוקאצ'נסקי. כן עסק בגאולת קרקעות בארץ ישראל. בעזרתו נגאלו שטחים רבים בירושלים, שעל חלק מהן נבנו בתי הורודנא וזכרון משה, בקרקע שרכש בפתח תקווה נטע פרדס והקפיד בו על שמירת דיני השמיטה].

ר' חיים למד בתלמוד תורה וישיבת עץ חיים, והיה מתלמידיו המובהקים של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. למד בחברותא עם הגאון ר' שמואל הלוי וואזנר כשהיה מו"צ בירושלים, הקדיש שעות רבות ביום ללימוד והיה תלמיד חכם מופלג, לפרנסתו עסק כמה שעות ביום בעסק התרופות שעבר בירושה מסבו רבי זאב שחור זצ"ל, כאשר ברוב שעות היום עסק בקביעות עיתים לתורה עם חברותות ושיעורים קבועים, בישיבת קמניץ היו אומרים שניתן לכוון את השעון ע"פ הזמן שהיה נכנס בקביעות ללמוד עם החברותא הגאון רבי זיסל ח'ינסקי זצ"ל בתחילת הסדר. תפילתו היתה ברגש ודמעות כבן המתחטא לאביו והיה סמל ודוגמה לכל הרואים אותו בזמנים אלו. עסק רבות בענייני צדקה והרבה קרנות לענייני צדקה הוקמו ע"י למטרות שונות. על פי פקודת הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל היה חבר בהנהלת ישיבת עץ חיים. בביתו התנהל ענייני וועד הכשרות של בד"ץ העדה החרדית בענייני רפואה, מיוחד היה קרבתו למרן הגר"ז מבריסק זי"ע, וכעדותו של בנו הגאון רבי משולם דוד שליט"א חיבבו הרב מבריסק כמו אחד מבניו, כמעט ולא עבר יום שלא נכנס למרן ובהיותו שומר סוד נאמן סמך עליו מרן בשליחויות היותר רגישות, במילים קצרות ולפעמים רק ברמיזה היה מבין על אתר דברי מרן. פעם בליל ר"ח כשנכנס למרן קידם את פניו ואמר לו: שכבר אמרו היום יעלה ויבא, ללא אומר ודברים שם פעמי לזכרון משה, שם פגש בגביר פלוני וסיפר לו את המעשה, וביקש ממנו לדאוג לתמיכה חודשית עבור תלמידי מרן, ומיד דאג הנדיב לסדר את הענין, ר' חיים חזר למרן עם הבשורה, הפטיר מרן: לזריזות כזו לא חשבתי. גם בלימוד החשיבו מרן הגר"ז כאשר התבטא פעם בפני חתנו הגאון הגדול רבי יחיאל מיכל פינשטיין זצ"ל, כי רבי חיים הוא למדן, ולשאלתו מהיכן ינק זאת, ענה מרן זצ"ל בפשיטות מסבו רבי ועלוועל (רבי זאב שחור). נפטר ביום כ"ג מנ"א תשנ"ג ונטמן ליד קבר מרן זי"ע והוא גם סמוך לקברי הוריו, כאשר בדרך פלא נמצא מקום פנוי שם [מתוך אגרות הגר"ז הלוי, מאת הרב מלר שליט"א]. מרת רחמה נפטרה ביום כ"א אדר תשנ"ה נטמנה בהר המנוחות סמוך לאביה.

הורי: 1. הגאון ר' זאב ראש ישיבת גאון יעקב זוג' מרת רחל דבורה בת מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א.

רבי יהודה אריה הרשלר

2. מרת פנינה בעלה הגאון רבי יהודה אריה הרשלר זצ"ל מראשי ישיבת "בית מתתיהו", נולד ביום כ"ט מנ"א תש"ה להוריו הגאון ר' שלמה ומרת העניא פסיה לבית גרשונוביץ. למד בישיבת פוניבז' ומגדולי תלמידי הגאונים הרב א"מ שך זצ"ל והרב שמואל רוזנבסקי זצ"ל. בשנת תשמ"ב נתמנה לר"מ בישיבת בית מתתיהו והעמיד אלפי תלמידים בתורה ויראת שמים והכניס בהם את חשקת התורה, כן היה רב של בית המדרש של יוצאי ישיבת בית מתתיהו, חיבר את הספר "ויאהל שלמה" על מסכת אהלות, רבים היו

משחרים לפתחו לקבלת ברכה וישועה בזכות תורתו ותפילותיו. נפטר ביום ז' ניסן תשע"ז, ונטמן בבית החיים פונוביז' ב"ב, זכה לבנין וחתנין רבנן ראשי ישיבות ומרביצי תורה.

3. מרת יהודית בעלה הגאון ר' אברהם כגן ר"מ בישיבת קמניץ לצעירים. 4. הגאון ר' מאיר ר"מ בישיבת תורה ויראה, זוג' מרת יהודית חנה בת הגאון רבי יהושע שיף זצ"ל ראש ישיבת בית שרגא מאנסי נ"י. 5. הגאון ר' משה, זוג' בזיו"ר מרת לאה בת הגאון ר' נחום ברגמן זצ"ל נפטר ביום א ניסן תשמ"ו, זוג' בזיו"ר מרת צפורה ברכה בת הגאון רבי יהושע ברים זצ"ל ראש ישיבת באיאן. 6. הגאון ר' אלחנן, זוג' מרת רחל בת הגאון רבי שלמה זלמן אולמן רב שכונת משכנות יעקב ודיין בביד"צ הגר"נ קרליץ שליט"א ב"ב.

רבי עקיבא כהן

3. מרת שרה נולדה ביום ח' אדר תרע"ט ונישאה בחודש אלול תש"א להרב עקיבא כהן. נולד בירושלים תשרי תרע"ה בן הרב שמואל דוד ב"ר שמעון אשר כהן מצאצאי השל"ה הקדוש, המסדר קידושין היה הגרי"ז הלוי מבריסק זי"ע, וזה היה מהפעמים היחידות שסידר קידושין. למד בתלמוד תורה וישיבת עץ חיים ולמד בחברותא עם גדולי ויקירי רבני ירושלים, היה תלמיד חכם מופלג, הגאון רבי יהושע ברים זצ"ל ראש ישיבת באיאן אמר בהספדו עליו שר' עקיבא היה הרבי של כל החבורה בענין של שמירת עיניים, היה שליח ציבור בימים הנוראים ובעל התוקע בבית

הכנסת אחוה אצל הגאון ר' צבי פסח פרנק זצ"ל, לפרנסתו היה מנהל החשבונות בעסקי המשפחה. נפטר בדמי ימיו ביום ב' שבט תשכ"א ונטמן בהר המנוחות. זוג' מרת שרה נשארה באלמנותה 54 שנה, נפטרה בשיבה טובה ובשם טוב ביום י"ב תמוז תשע"ה ונטמנה ליד קבר בעלה, זכו לבנין וחתנין רבנן ראשי ישיבות וראשי כוללים ומרביצי תורה.

הורי: 1. מרת עטרה תחי' נישאה להרב מנחם מנדל מנדלסון, נולד תרח"צ למד בישיבת פונוביז' ומיר, נפטר ביום ר"ח תמוז תשס"ט ונטמן בבית החיים ויזניץ בני ברק. 2. מרת רחמה, בעלה הגאון ר' משולם שיינקר. 3. מרת יונה, בעלה הגאון ר' פנחס אלימלך איתן [אייזן]. 4. הגאון ר' שמואל דוד, זוג' מרת בריינדל לאה בת הגאון ר' מרדכי רימר. 5. מרת רבקה רחל, בעלה הרב אליעזר שטרנפלד.

ר' יעקב איגרא

4. מרת אסתר נולדה בערב יום כיפור תרפ"ג, נישאה בשנת תש"ד לר' יעקב איגרא. נולד ביום י"ג שבט תרס"ט בעיר מיילץ שבפולין ב"ר ישראל חיים, בילדותו עברה המשפחה לגור בעיר צביקאו שבגרמניה, בבחרותו בשנת תרצ"ג לאחר מריבה עם צופים נאצים שכללה מכות ופציעות, הודיע שכן גרמני קצין במשטרה להוריו שבלילה באים לעוצרו, ברח ברכבת ובהמשך בספינה לאר". כשנה לפני פרוץ המלחמה השיג סרטיפיקטים להוריו ולכל המשפחה וגם הם הגיעו לאר". מרת אסתר הייתה פקידה בכירה במשרד הסעד אצל הרב יצחק מאיר לוין זצ"ל. וכאשר הגיע גאב"ד

טשאבע רבי שרגא שמואל שניצלר זצ"ל לארה"ק, סיפרה לאמה מרת חיה לאה שהיום הגיע למשרד יהודי בעל צורה עם דמות ותואר ממש כמו רב "פון דער היים", מאז דאגה לקליטתו ולכל צרכיו, מעשים אלו נשנו פעמים רבות, כגון עם רבי שמעון יחזקאל יעקובוביץ אב"ד וואדקערט זצ"ל. ביתם היה מוגדר בית חרושת לחסד, בעלה ניהל שנים רבות את בית חינוך עיוורים, ולאחר מכן בשנת תשכ"ז הקימו את עמותת "קרן אור" שהפעילה מוסד לילדים עיוורים שסבלו ממגבלות נוספות, והשקיעו את כל כוחם ולבם בסבלנות ובאהבה אין קץ ובהתמסרות מוחלטת יומם ולילה, והצליחו בשיטות ייחודיות לקדם את הילדים בהצלחה מרובה. משלחות מארה"ב ואירופה של מוסדות לילדים מוגבלים הגיעו לאר"י ללמוד משיטתו, ואימצו אותם להעתיקם בארצותיהם. ר' יעקב נפטר ביום ג' סיון תשס"ג, מרת אסתר נפטרה ביום ז' תמוז תשס"ז.

הורי: 1. הרה"ג ר' אליעזר דיין בביה"ד הגדול, זוג' מרת רוחמה לבית נאומבורג. 2. מרת ימימה, בעלה הרה"ג ר' חיים גנץ ראש ישיבת מעלה אליהו. 3. ר' ישראל,

זוג' מרת מלכה בת הגאון רבי יוסף כהן זצ"ל דיין בביה"ד הגדול ורב שכונת אחוה, אחיו של הרב עקיבא כהן הנ"ל.

ב. מרת ברכה רבקה איטא צוקרמן

רבי חיים יעקב צוקרמן

נולדה ביום ו' חשון תרנ"ו, ונישאה ביום ג' אלול תרע"ו לר' חיים יעקב הלוי צוקרמן יליד ירושלים ל' כסלו תרנ"ו, בן המדפיס ר' שמואל. [יליד תרט"ז במעזריטש בפולין, עלה לאר"י עם הוריו בילדותו בשנת תרכ"ג, תחילה עבד בדפוס של הרב ישראל בק ובנו ר' ניסן, שהיה הדפוס הראשון בארץ ישראל תחילה בצפת ואח"כ בירושלים, בשנת תרמ"ג ייסד בעיר העתיקה את דפוס צוקרמן, בתרמ"ז הדפיס את הגליון הראשון של הירחון "תורה מציון" שנערך ע"י מחותנו הרב יעקב אורנשטיין שהופיע

רבי שמואל צוקרמן

קרוב לעשרים שנה, היה גם שותף להקמתן של השכונות בית ישראל וזכרון טוביה בירושלים. נפטר ביום ו' אד"ב תרפ"ט]. ר' חיים יעקב למד בתלמוד תורה וישיבת עץ חיים, ואצל הצדיק ר' אריה לוי זצ"ל בישיבת תורת חיים בעיר העתיקה אשר למד אתו כמה שעות ביום בחברותא. תלמיד חכם מופלג פה מפיק מרגליות, מרביץ תורה ברבים בשיעוריו ובדרשותיו, ניהל את הדפוס לאחר פטירת אביו, חיבר את הספרים "אוצר חיים" על התורה ה' חלקים, ו"ברכת חיים" על מועדים, ממייסדי שכונת סנהדריה בירושלים. נפטר ביום ז' טבת תשל"ב. זוג' מרת ברכה רבקה איטא היתה פעילה גדולה במעשי צדקה וחסד, אשה משכלת מאוד היתה בקיאה בתנ"ך וגם בתורה שבע"פ היה לה ידע רב, התפילות ומזמורי תהילים היה שגור על לשונה, לעת זקנותה כשקשתה עליה ראייתה, היתה אומרת אותם בע"פ, גם תפילות שפחות שגורים בפי נשים כמו ייתן לך במוצש"ק ועוד. נפטרה ביום י"ב שבט תשמ"ז. נטמנו בהר הזיתים.

צאצאיהם: א. ר' לייביש אריה, נשא את מרת חנה לבית גורדון ז"ל. ב. ר' ניסן, נשא את מרת יהודית לבית אלחסוף ז"ל. ג. מרת דבורה, נישאה לר' טוביה לנגפורד ז"ל. ד. מרת יונה, נישאה לר' צבי פרנק ז"ל. ה. מרת שולמית תחי', בעלה ר' בנימין אפשטיין הי"ו. ו. ר' שמואל הי"ו, אשתו מרת חנה תחי'. ז. ר' דוד הי"ו, אשתו בזיו"ר מרת צפורה לבית ברטר נפטרה ביום י"ז אדר תשס"ג, זוג' בזיו"ר ש מרת צביה לבית שמעוני תחי'.

ג. ר' יצחק לדורבג

למד בתלמוד תורה בירושלים, נסע לארה"ב, סמך ידו ותמך בהדפסת הספר "אהבת השם" של אביו זצ"ל, ותמך בקרן נאווה.

ד. הילדה יוכבד אסתר ליבא לדורבג

נפטרה י"ב טבת תרפ"ג.

ב. מרת מנוחה נחמה טאלצא שליזינגר

רבי שמעון שליזינגר

בת ר' דוד וועבער, נולדה בשנת תרמ"ג ונישאה להרה"צ ר' שמעון משה שמואל שליזינגר. נולד בירושלים שבין החומות ביום כ"ט מנ"א תרמ"ב, בן הגה"צ רבי עקיבא יוסף שליזינגר זצ"ל [נולד ביום ה' כסלו תקצ"ח בפרשבורג לאביו הגאון רבי יחיאל רב ומגיד מישרים בחברת מחזיקי הדת בפרשבורג, מתלמידיו המובהקים של החת"ס זי"ע נלב"ע ל' מנ"א תרנ"א ושמונ"כ, החת"ס היה המוהל והסנדק של ר' עקיבא יוסף, למד אצל

הכתב סופר והמהר"ם שיק זי"ע, נשא את מרת ליבא בת הרה"צ רבי הלל ליכטנשטיין אב"ד קולומייא, הגיע לאר"י בחודש מנ"א תר"ל והתיישב בירושלים מול מקום המקדש, בעל "לב העיביר" [ר"ת עקיבא יוסף בן רבי יחיאל], ושו"ת רבי עקיבא יהוסף ועוד, נפטר א' אייר תרפ"ב ומנו"כ בהר הזיתים].

שמחת האירוסין של רבי שמעון משה שמואל היה ביום ר"ח טבת תרנ"ט, והחתונה נערכה בבית אביו סמוך למקום המקדש, ביום ט"ו אלול תרנ"ט. כבר מצעירותו נודע כגדול בתורה ודחיל

כתב 'תנאים' של רבי שמעון שליזינגר עם חתימות רעק"י שליזינגר ור"ד וועבער

חטאין, היה תלמידו ויד ימינו של אביו, שמרבה להביא חידושים בשמו כשהוא מתארו "בני השם"ש". עמד לימין אביו במלחמתו נגד הקמת בתי ספר חילוניים,

וכשרצו המשכילים לפתוח ב"ס בחברון יצא מיד עם אביו במס"נ לפעול נגד זה עד שהמזימה נכשלה, ושוב לירושלים כמה שעות לפני התקדש יום ראש השנה. נודע במעשי חסד, ופעם כאשר נכח במריבה בשבת עליה לתורה של חתן שלא רצה ללכת לביהכ"נ עם השטריימל הפשוט שקנו לו, הלך מיד אל השטריימל-מאכער וביקשו שיתן לו חדש ויפה על חשבונו. הלך בכל יום מעוטר בטלית ותפילין להתפלל כותיקין, וגם בשבת ויו"ט הקפיד על תפילת ותיקין. עבד את בוראו, בהצנע לכת מתוך יגיעה ודבקות, גדול בתורה בנגלה ובנסתר, נודע בצדקת פזרונו ובדקדוק המצוות. האיר פניו לכל אדם, איש חסיד יקר רוח מלא מדע וחכמה, שתקן וענוותן ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. מיושבי כותל המזרח של ביהכ"נ החסידי בבתי

ההזמנה לחתונת רבי שמעון שליזנגר

אונגריין. הו"ל את הספר "צוואת משה" למרן החת"ס בצירוף "נער עברי" מאביו הגרע"י שלעזינגר בירושלים תרפ"ד. בשנת תרפ"ב נסע לארה"ב ונתקבל שם בכבוד רב ופתח בית מדרש ק"ק "נחמת ירושלים", ולא היה בארץ בעת פטירת אביו ובתו בשנה זו. היו בידו כתבים ממרן החת"ס ונדפסו ב'חתם סופר' דרשות ומאמרים. כן ירש את כתבי ידו של אביו ומסרם לבנו ר' הלל להוציאם לאור.

נפטר ביום כ"ט אייר תשכ"ח ומנו"כ בהר הזיתים. זו' מ' מנוחה נחמה טאלצא היתה מפורסמת בחכמתה, בינתה ובצדקת פעליה לתורה וחסד. פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה לעורר את בית יעקב אלו הנשים, עשתה גדולות להחזקת תורה וחסד ובייחוד למען החינוך הטהור לבנות ישראל. כן הקימה ועדת נשים להחזקת ישיבת מרן הגר"צ דושינסקיא זצוק"ל. נפטרה ביום כ"ד כסלו תשכ"ג ונטמנה בהר המנוחות.

צאצאיהם: א. הילד מרדכי אליעזר, נפטר בן ג' שנים, ונטמן בהר הזיתים ליד זקנו שע"ש נקרא הגה"ק ר' מרדכי אליעזר מאדא זי"ע. ב. רחמה

ע"ה ילידת תרס"ג, נפטרה בצעירותה כבת י"ט ביום ח' אדר תרפ"ב ומנו"כ בהר הזיתים. ג. הרה"ג רבי הלל מרדכי אליעזר, בנם יחידם, שהקים משפחה עניפה של רבנים מורי צדק ומרביצי תורה, נשא את מרת רחמה בת דודו רבי זלמן וועבער. עליהם וצאצאיהם נכתב בהרחבה בעלי זכרון 26 עמ' עט-פג.

ג. ר' אהרן זעליג וועבער

נולד בשנת תרל"ט בירושלים, נשא את מרת חוה פייגא [אמה] בת ר' שמואל אהרן. איש שמח וטוב לב על אף שעברו עליו הרפתקאות שונות היה תמיד צהלתו בפניו, וגמל חסדים ומעשי צדקה רבים, גרו שנים בווינה ואח"כ בירושלים, נפטר ביום כ"ג כסלו תשכ"ח, זוג' נפטרה ביום כ"ב טבת תשכ"ה, נטמנו בהר-המנוחות. בנם יחידם ר' שמואל.

התודה והברכה לאלה שעמדו לעזרתי בהכנת המאמר: הרב משה קרויז. הגאון ר' שמעון שמואל הלבשרטאם. הרב אלעזר דוד ברלין. ר' דוד צוקרמן. שהקדישו הרבה מזמנם. ולכל אלה שעמדו לעזרתי בהכנת המאמר אך אי אפשר לפרטם כי רבים הם.

ההזמנה לחתונת רבי הלל שלזינגר

רבי אהרן וועבער עם בנו

הרב שלמה יהודה הכהן שפיצר
מערכת 'עלי זכרון' בני ברק

לפני תשעים שנה (9)

תקציר ידיעות על מאורעות, קהלות ואישים מלפני כ-90 שנה, מתוך העתונות היהודית: Hagyomány (מסורת) (להלן בקיצור Hag); Egyenloseg (אחדות) (להלן בקיצור: Egy); Juedische Presse (יידישע פרעסע) (להלן בקיצור: J.P.); Der Israelit (דער איזראעליט) (להלן בקיצור: Is); Zsido Ujsag (עתון היהודי) בעריכת הרב ארי' ליב גרוסברג (להלן בקיצור: Zs. U.)

איפוישאג - בד' תשרי תרפ"ו נפטרה הרבנית גרוסמן פאני [פרומט] לבית פריד [ר' שמעון ליב] ממחוז מושון [פרויענקירכען], אשת הרב הראשי גרוסמן ג'ולה [יהודה], בגיל 89. הספידו אותה בחצר בית הכנסת באיפוישאג [איפאלשאג] בעלה ובנה היחיד עו"ד גרוסמן פריג'עש [שלום] מבודפשט [מראשי הקהלה החרדית]. השאירה עוד 4 בנות נשואות. (Egy י"ח כסלו תרפ"ו עמ' 18)

ואשארשנעמעני - בט' חשון נשא כהן ינו [אולי ר' שמחה בונם] בנו של הרב המקומי [רבי אלי' כ"ץ קאהן] - ומצד אמו נכד הכת"ס - את בילא בת ווייס איזידור נשיא הקהילה. בחתונה השתתפו נציגים רבים מכל איזור נ'רשעג. במעמד החופה היו הרבנים הרב [נפתלי] טייטלבוים רבה של נ'ירבאטור, הרב יקותיאל ליכטנשטיין מבאלקאני והרב שאלומון [אברהם שלמה] הירש מבערעגסאס. האחרון [דוד החתן] הביא את ברכת משפחת הכת"ס, ואיחל לזוג שילכו בדרכי החת"ס. מסדר קידושין היה אבי החתן הרב אליה קאהן הרב המקומי. (Egy כ' חשון תרפ"ו עמ' 13)

בודאפעסט - בכ"א חשון הקימו מצבה על קברו של יעקב שמחה בינטר במלאת שנה לפטירתו [נפטר כ"א חשון תרפ"ה בן 79]. הוא היה צאצא של הרב מרדכי בינט ותלמיד הכתב סופר. עקב המלחמה הוא הגיע לעיר הבירה, והמשיך כאן בקרב משפחתו לשבת על התורה ועל העבודה. כצעיר כאשר עסק בחקלאות נזהר לשמור את התורה והמצוות. הרב שלום ויינברגר רבה של בית כנסת גאראי הספיד אותו. (Zs. U. כ"ו חשון תרפ"ו גליון 6 עמ' 12)

ספריית הח"ק האורטודוכסי של פעסט קבלה מיורשי ר' אברהם רייכמן את ספרייתו העשירה. כמו כן תרמו יורשי בינטר יעקב את ספרי אביהם לספריית הח"ק. (Zs. U. ג' כסלו תרפ"ו גליון 7 עמ' 12)

טשארנא - מ.א. [משה אברהם] סופר מצ'ורנא מגיב על מאמר מערכת של העיתון אודות הכנסת שינויים בסדרי הלימוד בישיבות. הוא כותב שזכור לו שמורו ורבו השבט סופר ז"ל התלונן לאביו רבה של פאקש [רבי אליעזר זוסמן סופר], שהבחורים נכנסים לישיבה בגיל צעיר מדאי ואין להם מספיק הכנה. לדעתו מן

הראוי היה להאריך את משך זמן הלימודים בת"ת. אם אכן נעשה כדבריו רק נרויח כי בכך ילמדו יותר חומש רש"י ונ"ך בחדרים. (Zs. U. כ"ו חשון תרפ"ו גליון 6 עמ' 3)

וואיטצען - בהשתתפות קהל גדול נקברה ביום שני אשת הרב דוד [צבי] קצבורג העורך והמ"ל של 'תל תלפיות'. מתאבלים עליה בניה אביגדור סוחר מאוישפט (נייפעסט), שאלומון [משולם זלמן] ומאנו [מנחם] בעלי בית מסחר ספרים בבודפשט. בלויה השתתפו כל בני הקהילה ובעלה שחי אתה במשך 44 שנים. נשא הספד הרב ישעי' זילברשטיין ולאחריו בנו [רבי דוד יהודה זילברשטיין] הדיין של הקהילה, ובשם המשפחה הבן אביגדור. (Zs. U. כ"ו חשון תרפ"ו גליון 6 עמ' 13)

בודאפעסט - ליהודים מומרים אין זכות למושב בבית הכנסת. בשנת תר"ח נבנה אחד מבתי הכנסת הגדולים ביותר בעולם ברחוב דוהני. חלק גדול מצאצאי המייסדים לא שייכים כבר ליהדות. בשנת תרפ"א החליטה הנהלת הקהילה (הניאולוגית) שמקומות הישיבה בבית הכנסת של אלה יהיו שייכים לקהילה. אחדים מהמומרים ערערו על החלטה זו ותבעו את הקהילה לדון. בית המשפט דחה את הערעור וקבע שלא היתה בכוונת המייסדים לתת מקום בבית הכנסת ליורשים כאלה שפנו עורף לדת אבותיהם ואין להם כל זכות להחזיק במקומות הללו. (Is ב' כסלו תרפ"ו גליון 47 עמ' 5)

רבי יואל פולק מוויען
רב חוג חת"ס בתל-אביב

קלויזנבורג - בשבת פ' וירא [כ' חשון] שהה בקלויז' הרב ד"ר [יואל] פולק מוינה. הנהלת בית הכנסת 'אוהל אברהם' כיבדה אותו בדרשה. הוא דיבר על תפקידי ה'אגודה' ומטרותיה, והוקם ועדה מכינה לצורך הקמת סניף של ה'אגודה' במקום. (J.P. י' כסלו תרפ"ו גליון 48 עמ' 316)

סאטמאר - בבית הכנסת של 'מחזיקי הדת' בסאטו-מארה נערכה בכ"א חשון אסיפה רבתי ביוזמת אגודת ישראל, כדי לייסד את 'קרן התורה' בסאטו-מארה והסביבה. הרבנות היתה מיוצגת ע"י הרב הראשי ל.ד. [אליעזר דוד] גרינוואלד והרב א.ח. [אברהם חנוך] פרידמאן. כמו כן נוכחו הרב הראשי [יהודה ארי' ליב]

ויינברגר עם משלחת מניגערעשט, הרב הראשי יעקב שלום קליין מהאלמין, הרב מ.ו. [מאיר זאב] נאדלר מפלשו-באניא, וכן משלחת ה'אגודה' מאורדאה-מארה (גראסורדיין). משלחת בראשות ראש הקהל סלומון הגישה מכתב ברכה בשם הרב הראשי מבאיא-מארה [נאדי באניא, רבי משה אהרן הכהן קרויס]. הרב גרינוואלד פתח את האסיפה. הגאון העומד בראש ישיבה של 350 בחורים דיבר על חשיבות

'ק'רן התורה'. הרב ד"ר יואל פולק התקבל בהתלהבות ע"י הקהל ונאם למשך שעותיים אודות משימות ה'ק'רן'. במקום התמנתה ועדה למטרה זו. (Zs.U. י"ד כסלו תרפ"ו עמ' 13; Is ט"ו כסלו תרפ"ו גליון 49 עמ' 20)

סעבען-הרמנשטט - הרב ד"ר יואל פולק במסעו היתה לו הצלחה רבה גם כאן. הוא דרש בבית הכנסת הספרדי של הקהילה האורתודוקסית בנוכחות הרב הרש קינסטליכר אודות תפקידיה של אגודת ישראל. מיד לאחר הדרשה שילמו כמה מן הנוכחים 'תרומת חבר', ובכך יסדו את הסניף המקומי. מכאן הוא ימשיך למארוש-לודאש ולסאס-רעגעני. (Is ט"ו כסלו תרפ"ו גליון 49 עמ' 20; J.P. י"ז כסלו תרפ"ו גליון 49 עמ' 325)

טרנסילבניה - מכתב מקלוד' [קלויזנבורג], דו"ח על מסעו של הרב ד"ר יואל פולק שליח אגודת ישראל מוינה ברחבי טרנסילבניה. הוא הגיע לגרוסוורדין ב-ט"ו חשון ופגש שם את הרב הראשי פוקס בנימין ואת האדמו"ר מויז'ניץ שמתגורר שם שנים אחדות [ראה על כך ידיעה ב'עלי זכרון' 32 עמ' סו]. מכאן הוא המשיך ל-סעקעליהיד, ערמיהאליפאלווא, סאטמאר, קולוז'וואר, בעסטערצע [ביסטרין], דעש, טורדא, מעדיעש, סאסשעבעש, מארושווארהעלי, סאסרעגעני, מארושלודאש, שעגעשוואר [שעסבורג]. בבעסטערצע הוא לקח חלק בישיבת הנציגות הארצית של הקהילות והחליף דעות עם הרבנים הנוכחים: [רבי בנימין] פוקס מנאג'וואראד [גראסוורדין], [רבי שלמה זלמן] אולמאן מבעסטערצע, [רבי יחזקאל] פאנעט מדעש, [רבי חיים צבי] טיילטלבוים ממארמארוש-סיגעט, [רבי אברהם שלמה] אליאש מסאמושוואוואר. הרב פולק הביע את תודת מרכז אגודת ישראל לרבנים העומדים לימינה בכל עת. גידול ה'אגודה' בא לידי ביטוי בכך שהוחלט להוציא מטעמה כתב עת חודשי בקלוד'. לעומת הצלחת ה'אגודה', הרי ה'מזרחי' נמצאת בנסיגה. למשל בנאג'סעבען החליטה התנועה הזאת להתחסל, מפני שרבים מחבריה לא יכלו לראות בשוויון נפש את ההפקרות שבה נוהגים מנהיגי הציונות, למשל כאשר שליח 'ק'רן היסוד' אכל ביום הכפורים בפרהסיא. (Zs.U. כ"ד כסלו תרפ"ו גליון 10 עמ' 10)

לונדון - רב הונגרי בלונדון. בבית כנסת 'ווסט ענד' בלונדון נתמנה הרב ד"ר יואל בלוי. יליד הונגריה [אבאי-סאנטו], בגיל 13 קיבל תואר 'חבר', ובגיל 18 תואר 'מורינ'. אח"כ למד במשך 3 שנים בישיבת פרשבורג. בשנת 905 [תרס"ה] הגיע לאמריקה, שם השתלם במדעים ובלימודי יהדות, ושימש כרב בקהילת 'בני ישורון' בבית כנסת 'פני אל' בניו יורק. חיבר ספרים ומאמרים. (Egy ד' כסלו תרפ"ו עמ' 16)

אונסדארף-גאלאנטא - איחולים לאירוסיו של הב' שניאור זלמן הלוי האראוויטץ נכד רבה של אונסדורף [רבי שמואל רוזנברג], עם מלכה בת הרב יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא. (Zs. U. ג' כסלו תרפ"ו גליון 7 עמ' 13; J.P. י' כסלו תרפ"ו גליון 48

סערענטש - חברת 'תפארת בחורים' סיימו בר"ח כסלו את מסכת שבת. במסגרת סעודת הסיום דרש הרב הראשי פולאק עמנואל [מנחם]. לאחר מכן נערכו בחירות לחברה ונבחר כנשיא משה קורניצר. (Zs. U. ' כסלו תרפ"ו גליון 8 עמ' 12; Egy 'א כסלו תרפ"ו עמ' 16)

דעברעצין - ביום שני שעבר הקימו מצבה על קברו של אחד מיחידי הקהילה בלס וילמוש [זאב וואלף] ז"ל [נפטר א' כסלו תרפ"ה. חתן רבי משה נתן נטע הלוי יונגרייז אב"ד טיסא-פירעד]. בין שאר מוקירי השתתפה גם משלחת מהידו-בוסורמעני [שם דר לפני כן]. רבה של דעברעצין הרב [שלמה צבי הכהן] שטרסר דיבר על הנפטר ועל חסרונו המורגש בקהילה. אחריו דיבר אחיו בלס עדע [אלי] סגן נשיא הקהילה בשם המשפחה. לאחר כן נשאו הספדים הרבנים [גיסיו רבי אשר אנשיל הלוי] יונגרייז מג'נג'וש ו[רבי מנחם מנדל] למברגר מטיסא-פולגר, שתיארו כמה אפיזודות מחיי הנפטר. לבסוף נאם אחיינו יונגרייז נאנדור [רבי משה נתן נטע] דיין מג'ונג'וש. (Zs. U. ג' כסלו תרפ"ו גליון 7 עמ' 10)

בודאפעסט - הרטשטיין ברטה בתו של סגן נשיא הלשכה האורטודוקסית המרכזית הרטשטיין ליוש [ר' חיים אלעזר הכהן], התארסה עם שוורץ מור [משה יר"ט] מנ'רעג'האזא. (Egy ד' כסלו תרפ"ו עמ' 18; Zs. U. ' כסלו תרפ"ו גליון 8 שם עמ' 13)

בודאפעסט - ביום ה' כסלו התכנס המרכז הארצי של חברת 'תומכי הישיבות' לישיבתה הרבע-שנתית. מאז הכנס האחרון בצ'ורנה חלה התפתחות רצינית בפעילות החברה, ויש לציין את ההתענינות הגדולה על אודות מצבן ובעיותיהן של הישיבות בקרב הציבור הרחב. פרנקל אדולף [אברהם] נשיא הלשכה המרכזית פתח את הישיבה, ולאחרי נשיא החברה ארנולד [אלעזר אלי' הכהן] שפיטצער מג'ור [ראאב] סיכם את פעילות החברה ב-3 חדשים האחרונים, ואת מספרם הגדול של לומדי הישיבות בכל רחבי המדינה. סגן נשיא החברה דונאט שמואל מג'ור נתן דו"ח כספי מעודכן על ההכנסות וההוצאות, וסיכם את המצב העגום השורר ברוב רובם של המוסדות. אובודאי פרוידיגר אברהם, נשיא הקהילה בירך את המשתתפים והביע את דאגתו על דבר החזקת הישיבות בעידן כה קשה מבחינה כלכלית. אחריו נאם סגן נשיא הלשכה והביע את תקוותו שתגיע עזרה מאמריקה לישיבות. לאחר מכן היו דיונים תוך השתתפות ערה של 10 מנהיגי קהילות מהמחוזות השונים. דנו על מצבן של 60 הישיבות שבהונגריה לקראת החורף המתקרב. (Zs.U. 'ז כסלו תרפ"ו גליון 9 עמ' 8)

סארוואש - בז' כסלו נערכה חתונת בתו של בלום בן ציון רבה הראשי של סארוואש עם שוורץ מור [משה אפרים ב"ר חיים ברוך] הנכד של הגאון המנוח של בידסענטמיהאלי [רבי יהודה גרינפלד]. (Zs.U. 'ז כסלו תרפ"ו גליון 9 עמ' 13)

גראסוורדיין (אורדאה-מארה) - בח' כסלו נערכה חגיגת הבר-מצוה של בנו היחיד של מר ש.י. [שמואל יהודה] מוצן שתופס מקום מכובד בקהילה החרדית של גרוסווארדיין. אחרי דרשת הבר-מצוה ברכו הרב הראשי [רבי בנימין] פוקס והרבנים [רבי יעקב שלום או רבי משה] קליין ו[רבי יוסף הכהן] שוורץ. כמו כן דרש הרב האורח ד"ר [יואל] פולק מוינה. (J.P. י' כסלו תרפ"ו גליון 48 עמ' 316)

סעקסארד - בח' כסלו נשא שטיינר אוסקר מסעקסארד את ווייס אילונקא מנאג'-דורוג. סידר קידושין סב הכלה הרב מסילאשבאלהאש קליין אלברט [אברהם צבי]. (Egy י"ח כסלו תרפ"ו עמ' 18)

אונגוואר (אוזהורוד) - נבחר כאן כדיין הרב מ. [מאיר] בלייא חתנו של הרב הראשי של קליינווארדיין [רבי מאזעס חיים הלוי ליטש-רוזנבוים]. הוא יליד המקום וזוכה לשם כת"ח מובהק ואהוד בקרב כל בני הקהילה. [המערכת מברכת אותו ב'צלח ורכב']. (J.P. י"ז כסלו תרפ"ו גליון 49 עמ' 325; Zs. U. כ"ד כסלו תרפ"ו גליון 10 עמ' 12)

טירנא (טרנבה) - בשבת פ' לך לך התקיימה חגיגת בר מצוה לבנו הבכור של הרב הראשי ש.ד. [שמואל דוד] אונגר, הב' בן ציון יוסף. אולם הישיבה קושט והגיעו כל בני הקהילה הבעלי בתים והבחורים. בשם הקהילה בירך מר ישראל אבלס [ראש הקהל], ולבסוף הודה הרב לכל הנוכחים ואיחל להם הצלחה בכל מעשיהם. (J.P. י"ז כסלו תרפ"ו גליון 49 עמ' 325)

נייטרא - צעירי אגו"י חגגו במוצאי ש"ק פרשת ויצא את סיום מס' חגיגה. המגיד שיעור ח.י. [חיים יהושע הלוי] שפיצר [בן הרב מקירכדארף] דרש בעת הסיום. גם הנשיא ח. ווייס נאם בעת הסעודה. (J.P. י"ז כסלו תרפ"ו גליון 49 עמ' 325)

בודאפעסט - בי"ד ובט"ו כסלו התכנסה הלשכה המרכזית של הקהילות האורוטודוכסיות. השתתפו בישיבות מלבד הנשיא [רבי אברהם] פראנקל וסגנו [רבי חיים אלעזר הכהן] הרטשטיין, הרבנים של וואיצען [רבי ישעי' זילברשטיין] ודעברעצין [רבי שלמה צבי הכהן שטרסר], ונציגים מכמה קהילות. על סדר היום היו הבחירות לרבנות של פאפא, הסכסוך בקהילות בודרוג-קערעסטיר ואויפשט [נייפעסט], שאלת הייצוג בבית העליון של הפרלמנט וכן שאלות על אודות ה'כולל' בירושלים. (Zs.U. י"ז כסלו תרפ"ו גליון 9 עמ' 12)

דעברעצין - הישיבה המקומית נחנכה בהשתתפות קהל גדול, את דרשת חנוכה הבית נשא הרב שטרסר שאלומון [שלמה צבי הכהן]. כעת לומדים בישיבה 120 בחורים, ומלבד הרב הראשי מגידי השיעורים הם: פרנקל פיליפ [רבי משולם פייש] ורוזנברג עמנואל [רבי מנחם צבי]. נזכיר את נשיא הקהילה ברנפלד שמואל ואת בלס אדא [אלי] שפעלו לקידום הישיבה. (Zs.U. י"ז כסלו תרפ"ו גליון 9 עמ' 4)

פרשבורג - הנהלת הקהילה הודיעה ע"פ המלצת הרב הראשי [רבי עקיבא] שרייבר, שהמועמדים למשרת הדיינות הם: [רבי אלי] כהן רבה של ואשארושנעמענ', [רבי שמשון] נויפלד דיין במישקולץ ו[רבי אפרים בנימין] גרינפלד רבה של רימאסעצ'. כמו כן דנה ההנהלה ע"פ יוזמת הרב הראשי שרייבר בדבר הקמת פנימיה ליד הישיבה עליה כבר הוחלט בעבר, ורק עקב המלחמה התכנית לא הגיעה לידי ביצוע. הבחירות להנהלת הקהילה תהיינה בחודש הזה. הגם שהתמונה עדיין לא התבהרה, אך נראה בטוח שההנהלה הקודמת 'הלא ציונית' תבחר מחדש. (Zs.U. י"ז כסלו תרפ"ו גליון 9 עמ' 12)

טאליא - הרב רוזנבאום ליפוט [ארי' ליב הלוי] הרב הראשי המקומי נבחר ע"י תושבי המקום - ברובם לא יהודים - כחבר בועדה המשפטית המחוזית של זמפלן. מיוחד במינו שרב חרדי נבחר ע"י בוחרים שכמעט כולם לא יהודים לתפקיד כזה. הוא גם חבר בלשכה המרכזית של הקהילות האורטודוכסיות. (Zs. U. כ"ד כסלו תרפ"ו גליון 10 עמ' 12; Egy ח' טבת תרפ"ו עמ' 15)

סאבאדקא - בימים אלה חוגגת הקהילה 150 שנה לייסודה. היא הצטרפה בעת הפילוג לניאולוגים. בשנת 908 [תרס"ח] נוסד בית מדרש אורטודוכסי, ולאחר מאבקים זכתה ב-921 [תרפ"א] בהכרה רשמית. רבה של הקהילה דויטש משה הוא גם רבה הראשי של הקהילות האורטודוכסיות בכל יוגוסלביה. (Zs.U. כ"ד כסלו תרפ"ו גליון 10 עמ' 12)

פאפא - נבחר לרבה של ה'שיעור חברה' הרב דירנפלד אברהם ראש הישיבה המקומית בתמיכה גדולה. הבחירה המוצלחת והמהירה תיזקף לזכותו של נשיא החברה קראוס יוסף ה. שטרח רבות בזה. הרב ייכנס לתפקידו במסגרת החגיגות לרגל 100 שנים לייסוד החברה ב-ג' טבת הקרוב. (Zs.U. כ"ד כסלו תרפ"ו גליון 10 עמ' 13)

קעמעטשע - נבחר הרב לאונורוביץ' גדליה פה אחד כרבה של הקהילה בקעמעטשע. (Zs.U. א' טבת תרפ"ו גליון 11 עמ' 10)

לעוועלעק - נבחר הרב פולק משה [הלוי] ת"ח משאטוראליא-אויהעלי פה אחד כרבה של הקהילה. (Zs.U. א' טבת תרפ"ו גליון 11 עמ' 10)

בוניהאד - במוצאי שבת י"ח כסלו נערך סיום במסגרת 'מלווה מלכה' על מסכת ברכות מטעם 'חברת תפארת בחורים'. לצד צעירים רבים השתתף הרב הראשי [רבי אהרן] פרסבורגר. לאחר שוולף מרכוס סיים, דרש הרב דברי חריפות ומגידות. לאחריו דרש נשיא הכבוד של החברה יעקב שוורץ. (Zs. U. א' טבת תרפ"ו גליון 11 עמ' 10; Egy ח' טבת תרפ"ו עמ' 16)

נ'ראדאן – נפטר הרב שינפלד י.ש. [יוסף שאול] רב הקהילה לאחר ייסורים רבים בגיל 46. היה בן של הגאון מערמיהאליפאלווא [רבי משה יוחנן שינפלד]. (Zs.U. א' טבת תרפ"ו גליון 11 עמ' 10)

פאפא - הבחירות לרב. כבר שנים אין שם רב עקב המריבות הפנימיות. בזמנו נבחר הרב [אליעזר דוד] גרינוואלד מסטמר שהתאים יותר לחוג החסידי, אך הוא לא קיבל את המינוי. נבחר הרב [אברהם דוד הלוי] הופמן מאדא, נגדו היו בני החוג הנ"ל. כך ששום דבר לא השתנה. להיפך האירוע הבא סיבך את הנושא יותר. נבחר כ'תופס הישיבה' המקומית אחיינו של הרב מסטמר, הרב מבאנפיהונ'אד [רבי יעקב יחזקי' גרינוואלד], שהוא בנו של הרב משה גרינוואלד [אב"ד חוסט]. הוא ת"ח מובהק והישיבה מתפתחת בראשותו. אבל בטוח שהבוחרים ברב מאדא לא יסכימו גם לבחירה הזאת. בכדי לשים סוף למצב כזה, נשלחו לפאפא מבודפשט נשיא מרכז הקהלות האורטודוכסיות פראנקל אדולף [אברהם] וסגנו הרטשטיין ליוש [חיים אלעזר], והתקווה שהם יצליחו להביא לפשרה בין המחנות. (Zs.U. ח' טבת תרפ"ו גליון 12 עמ' 12)

בבית הספר התיכון נערכה חגיגת חנוכה. במרכז האירוע היתה הרצאתו של הרב ד"ר ליאו [יהודה ליב] זינגר הרב הראשי של וארפאלוטא. כמו"כ דיבר מנהל בית הספר בלאו הנריק. ע"פ בקשת הנהלת חברת 'תפארת בחורים' נשא הרב זינגר למחרת הרצאה תורנית בפני קהל גדול ובה הדגיש את חשיבות הנוער בחיי היהדות. נשיא החברה נוימן זולטן הודה לרב על דבריו המעוררים. (Zs.U. ח' טבת תרפ"ו גליון 12 עמ' 10)

בודאפעסט – נפטרה בלא עתה זוגתו של מו"ה חיים ליב שלזינגר רבה לשעבר של פאדע, פוסק בקהילה האורטודוכסית ודרשן ה'חברת ש"ס' במשך שנים רבות. היתה אשת חיל במלוא המובן. בלוויה השתתפו רבים והספידוה מלבד בעלה, הרב יונתן שטייף ואחיה של המנוחה מו"ה דוד שלזינגר(?). (Zs.U. ח' טבת תרפ"ו גליון 12 עמ' 9)

מאד - השבוע נערך סיום הש"ס בבית המדרש במשולב עם חגיגת 25 שנים לפעילות של הרב הראשי ל. [רבי מרדכי ליב] וינקלר. ציפסר הנריק מראשי הקהל בירך את הרב והצטרפו אליו חניכי הישיבה. (Zs.U. ח' טבת תרפ"ו גליון 12 עמ' 12)

פרנקפורט - נפטר הרב ד"ר רוזנבלוט שמעון, יליד הונגריה ולמד בשאטוראליא-אויהעלי ובפרשבורג. עבר לגרמניה והצטרף לחוגו של הרב ד"ר שלמה [זלמן] ברויאר ונתמנה לרבה של פירט. מאוחר יותר קרא לו רבו להיות ר"מ בישיבת פרנקפורט. שם הוא השפיע על תלמידיו לטובה בתורה ויראת שמים. (Zs.U. ח' טבת תרפ"ו גליון 12 עמ' 12)

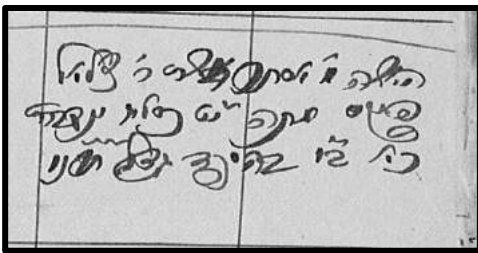
טשעטשע - הקהילה האורטודוכסית מחפשת רב רושם מטריקל האיזורי. הצעות לכתוב אל נשיא המחוז גרוף שאנדור לצ'עצ'ע. (Zs.U. ח' טבת תרפ"ו גליון 12 עמ' 16)

עוללות

לעלה 13, 16 – הוספות למשפחת רבי אברהם דוב זינגער אב"ד מאדערן

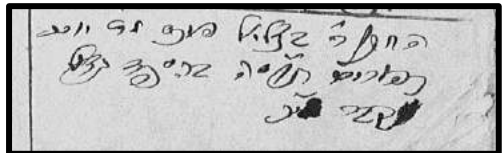
הנה עברתי שוב בין עמודי המאטריקל בהעיירות פעזינג ומאדערן, ומצאתי עוד פרטים על משפחת רבי אברהם דוב זינגער זצ"ל והנני לפורטם אחת לאחת.

הנה בזיווג שני נשא את האשה מרת 'קאטי' בת 'שאלאמון' ו'אנה' פוקס מפעזינג, ושם הקודש של אשתו היה מרת גיטל חיה, ולא ידעתי האיך לפענח השם הקודש של הוריה. והנה נתעוררתי ע"י מר טם רייזנער שצאצאיו [חוץ מבתו גיטל חיה שנולדה בשנת תר"י בערך, כפי חשבון גילה ברישום חתונתה, שהוא לפני רישום המאטריקל שישנו, ואולי עוד] של סאלאמאן פוקס נרשם בהמאטריקל של העיירה פעזינג: משה [נולד כ"ו אייר תר"ב], בערל [נולד י"ד סיון תר"ד], דוד [נולד ט' אדר א' תר"ז], פראדל [נולדה ו' שבט תר"ח], רבקה [רייזנער] [נולדה י"א אדר תר"ט], [יעקב] יודא [נולד ב' אב תרכ"ב. שמו הלועזי הוא 'Jakob' ושם הקודש נכתב יודא. בין שמות המתנדבים לקנות הספר מאסף לכל המחנות (מונקאטש תרצ"ט) נרשם בפרעסבורג 'מור'ה מתתי' פוקס לע"נ אביו 'יעקב יודא בן בצלאל'], משה [נולד י"ב תמוז תרכ"ד. ראה לעיל שהיה לו עוד בן בשם משה, הראשון נקרא בלועזית 'מאזעס' והשני 'מאריץ', אבל בשניהם נכתב בהדיא שם הקודש 'משה', ואולי נפטר האח בחיי אביו וקרא שם אחיו על שמו], מתתיהו [נולד כ"ב אדר א' תרכ"ז], חנה [נולדה ט' אב תרכ"ט]. כן מתברר מתוך הכתבים שאשת סאלאמאן נקראת לפעמים 'אנה' ולפעמים 'נעטי' והיא לבית פישער.

והנה בין רישומי הנפטרים במאדערן נרשם אנה פוקס בת לאזאר ופאני פישער נפטרה במאדערן בגיל 68, ובצדו נרשם בזה"ל: האשה מ' אסתר אשת ר' [ב]צלאל פוקס מתה י"ט כסליו ונקברה כ"א בו בהספד גדול תרנ"ו [י"ט כסליו תרנ"ו חל בער"ש].

עוד מצאתי נרשם שם: סאלאמאן פוקס יליד פעזינג נפטר במאדערן בגיל 85, ובצדו נרשם בזה"ל: החבר ר' בצלאל פוקס מת יום כפורים תרס"ה בהספד גדול ונקבר מ"כ.

והנה אסתר פוקס נתייחסה כבת לאזאר ופאני פישער, וכן נתייחסה האשה מרת בלומא אשת נעוריו של הרה"ג ר' אברהם דוב זינגער זצ"ל, דהיינו שהיו אחיות. ולפי זה, לאחר שמתה עליו אשתו הראשונה נשא הרב ממאדערן את בת אחותה, וכן

אמר לי דו"ז ר' מאיר רפאל בייער שליט"א, [אמנם אמר לי שאפשר שטועה בינו ובין דודינו (גיסו של הרה"ג ר' ישעיהו בייער זצ"ל) בעל הליקוטי חבר בן חיים, שגם אצלו היה כן, ולכן אין לסמוך על זכרוננו]. והנה בתו הבכורה של רבי אברהם דוב זצ"ל נקרא פראדל ושם הלועזית שלה היא 'פאני', וכן הוא בהרבה מקומות שהשם 'פאני' כינוי לפראדל, אמנם פראדל בת ר' בצלאל פוקס שמה בלועזית היינו 'פראנסיזקא', והנה מצאתי בין רשימת הנפטרים בפעזינג ביום ט' שבט [מוצש"ק פרשת בא] תר"ח מרת 'פראנסיזקא פישער' ונרשם אצלה 'פרדל אשת ר' לאזר פישער', והיינו שנפטרה ג' ימים אחר לידת מרת פראדל פוקס, ובודאי שנקראת על שמה, והנה בתו הבכורה [עיינן בהמשך] של ר' אברהם דוב זצ"ל נולדה ביום ג' תשרי תר"ט והיינו בתוך שנה לפטירתה ואכן נקראת פראדל, וכנראה 'פאני' היינו 'פראנסיזקא' והיינו הך.

והנה לפי"ז מובן הא דנרשם אצל שושביניו בזיווג שני את חמיו מזיווג ראשון, שכן אביו לא היה עוד בין החיים, ולכן כיבד בזה את זקינו [ומוכח מזה שהיה ללאזאר פישער זיווג שני], וכן מובן הא דקרא שם בתו מזיווג שני על שם אשתו מזיווג ראשון, ולפי הנ"ל עולה שהאשה מרת ריזל שנזכרת במאמרי בעלה 13 עמ' כד אינה חמותו של ר' אברהם דוב, [ואולי הוא זיווג שני של חמיו ר' אלעזר].

וכעת בנוגע לצאצאי הרה"ג ר' אברהם דוב, שוב עברתי בין רשימת המאטריקל ומצאתי שדילגתי על בתו הבכורה של הרה"ג ר' אברהם דוב זצוק"ל, בתו פראדל [פאני] נולדה בפעזינג ביום ג' תשרי תר"ט, [נקראת פראדל אחר חמותו בתוך שנה לפטירתה].

ועוד מצאתי נרשם בהמאטריקל ברשימת הנישואין בהעיר מאדרן שביום י"ז מנחם אב תרס"ד נשא 'Samu' [אולי שמואל] זינגער מהעיר וויען בגיל 24 בן ר' אברהם דוב הרב, את האשה מרת יוהאנה פארגעס ילידת נאדי שור Nagy Sur [בסלובקיה], גרה בוויען. העולה מזה שהיה לו עוד בן שנולד בשנת תר"מ [בערך], וכאמור במאמרי אין לי המאטריקל של השנים תרל"ב-תרמ"ו.

עוד נרשם 'Regina' [אולי רבקה] זינגר בת א.ד. זינגר וקאטי פוקס, נישאה במאדרן למוזעס מור פריעד אלמן גר בבערטי אויפאלו - המסדר קידושין היה הרב שמואל פרייפעלד [ממלא מקום הרה"ג ר' אברהם דוב ברבנות העיר מאדרן] (תאריך החתונה וגיל הכלה קשה לקרות, אבל נראה שהי' בשנת 906' [שנה אחר הסתלקות הרה"ג ר' אברהם דוב], ואי אפשר לקבוע מתי נולדה, אבל כפי הנראה נולדה בין השנים תרל"ב-תרמ"ו שכן משנים הללו חסר לנו המאטריקל).

ובהוספת שלשה צאצאיו אלו עולה מספר ילדי ר' אברהם דוב ל"ח, ודו"ז ר' מאיר רפאל שליט"א אמר לי שהיה לו ט"ז ילדים, ולכאורה צריכים לומר שלא חשב

הילדים לאה ודבורה שנפטרו בצעירותם, ולפי"ז עלה בידינו לקבץ כל צאצאיו בשלימות.

ואגב מצאתי שבתו הבתולה מרת מלכה [מלבין] הנזכרת בעלה 13 עמ' כח, נישאה בעת היותה יתומה מאב בבודאפעסט באחד בשבת תשעה [עשר] ימים לחודש כסליו תרפ"ו [במקור חסר עשר, אבל ט' כסליו לא חל באותה שנה באחד בשבת, וגם התאריך הלועזי Dec. 6 925 יעלה לי"ט כסליו תרפ"ו, והנה זה העתקתי מפנקס הקהילה, ובהמאטריקל נרשם Dec. 11, וכנראה לא הקפידו להעתיק תאריך המדויק, ובו ביום שבאו לרשום בהמאטריקל, רשמו כיום חתונתם] להאלמן מבערגעסאס יתום מאב כה' ישראל אלימלך יליד Geszterény בן צבי [הערמאן והאני לבית בעק] פריעד מ-Nyíregyháza, החופה היתה בחצר הבית מדרש, ע"י המסדר קידושין הרה"ג ר' יונתן שטייף זצ"ל ראב"ד בודאפעסט.

ניסן ווייס - מאנסי נ.י.

לעלה 16, 22, 24 - צאצאי רבי שאול מקאליב, משפחות בטעגלאש

בעלה 16 עמ' ע"ה מוזכר זקני הר"ר ישי הלוי מאנדל וזוגתו הראשונה מרת חיה שרה ב"ר שמואל וויילער ממאד. והנה לפי מסורת המשפחה לאחר פטירת זוגתו בשנת תרנ"ב נשא בזו"ש את מרת אסתר שרה בת ר' אביגדור בן הרה"צ ר' שאול ענגעל מקאליב. הם התגוררו באייזנשטאט ובסוף ימיהם עברו לטעגלאש. ר' ישי נפטר שם ביום ח' כסליו תרפ"ו [לפי רישום הפטירה הוא היה בן 73, אביו משה מאנדל ואמו ברטה ווייס] ומנח"כ שם. זוגתו מרת אסתר שרה

נפטרה ביום כ"ח תמוז תרצ"ה ומנח"כ שם. על מצבתה נחרת גם יחוסה המפואר בזה"ל: פ"נ / האשה החשובה הצדיקת מרת / אסתר שרה / אשת ר' ישי מאנדעל עה"ש / בת של הרב הצדיק מו"ה אביגדור / שה' בנו של הרב עיר וקדיש מו"ה שאול מקאלוב / והיא אחזה מעשה אבותיה בידיה / בניה ונכדיה הן הן עדיה / בגן

עדן תחסה בין אבותיה / נפטרה בעש"ק ... / כ"ח תמוז תרצ"ה לפ"ק. מכ"ז נראה ברור כדלעיל.

אמנם כעת מצאתי רישום פטירתה בטעגלאש, וממנו מתברר לכאורה אחרת לגמרי. מהרישום [שפוענח ע"י הרב יואל שווארץ] עולה שהיא היתה בת 73 בפטירתה, אביה ויקטור גריצווייג, ואמה ליבא ענגעל. מזה נראה לכאורה שזוגתו של ר' אביגדור היא שהיתה בת או נכדה של ר' שאול מקאליב. לפי"ז יש לשער ששמה המלא הוא ליבא רחל, שם שנפוץ במשפחה. הרב יואל שווארץ הנ"ל הפנה אותי לרישום הנישואין של ר' ישי מאנדעל עם זוגתו השניה. הנישואין התקיימו בדעמעטשער בשנת תרנ"ג. החתן ר' ישי מאנדל בן משה מאנדל ושאר ווייס בן 39, וזוגתו אסתר שרה בת ויקטור גרינצווייג וליבא קויפמאן בת 31 ילידת טוט-קאניא Tot-kanya [ע"י וואראנוב]. ומכאן הפנה אותי הנ"ל למפקד התושבים משנת תרכ"ט בעיר הנ"ל [Tot-kanya] ושם רשום: ויקטור גרינצווייג יליד 810, זוגתו ליבא שאנבערג - 820, Ilyka - 848, אברהם - 849, נתן - 853, מאיור - 855, יוסף שאמואל - 859, אסתר [שרה] - 862. ובהעתקה אחרת של המפקד משנת תרכ"ט נרשם שר' אביגדור גרינצווייג הוא יליד וואראנוב]. הפלא הוא שברישום הפטירה הנ"ל רשום שליבא א"ר אביגדור היא לבית ענגעל, וברישום הנישואין רשום קויפמאן, ובמפקד רשום שאנבערג. עכ"פ כנראה שהיא בת בנו או חתנו של ר' שאול מקאליב. לפי"ז אולי יש מקום לאמת את המסורת אצל משפחת אייכלער צאצאי ר' הרש ליב אייכלער מהומנא [אבי ר' מאיר מירושלים], שהם נכדי ר' שאול מקאליב. ולהנ"ל הלא זוגתו של ר' הרש ליב היתה מרת פערל לבית שאנבערג/ער [כפי שמבואר בעלה 28 עמ' צ'], ואולי היא אחותה של מרת ליבא הנ"ל ושתייהן נכדות ר' שאול מקאליב.

לאחר מציאת הרישום הנ"ל נזכרתי שכבר שמעתי במשפחה שמרת אסתר שרה היתה ממשפחת גרינצווייג. גם במאמר על ר' שאול מקאליב בצפונות (ניסן תש"נ) מובא שהיו לו צאצאים בשם גרינצווייג. גם מובא שם שהיה לר' שאול בן בשם ר' אביגדור, אך יתכן שמקור הידיעה הזו היא המצבה של מרת אסתר שרה הנ"ל, ועדיין הדבר טעון בירור.

ואגב יש לציין למצבה מעניינת בעיר מעזא-ואר, של מו"ה יהושע מרדכי בן מו"ה ישראל שמואל בן הה"צ ר' שאול קאלעווער שנפטר י"ט ניסן תרס"ו. הבן הזה לא ידוע כלל. בביה"ח שם נמצאת גם מצבת בתו מרת גיטל שנפטרה י"ט

אב תרע"ח. כמו"כ יש מצבה של מרת מרים ב"ר משה פנחס אשת היקר ר' שאול ענגעל, כנראה שזה בן או אח של ר' יהושע מרדכי.

בעלה 22 עמ' ס"א נכתב אודות זקני הר"ר שמואל רוזנפלד מטעגלאש, שזו' השניה היתה מרת רחל בת ר' שלמה זלמן מלעוועלעק, והיא אם ילדיו ר' שלמה זלמן ור' מאיר, ומלכה אשת ר' ישראל זאב פאנעט מטעגלאש. והנה לפי הידוע במשפחה, גם משפחת גרינוואלד

מטעגלאש הם צאצאי ר' שלמה זלמן מלעוועלעק, ובכך הם קרובים למשפחת רוזנפלד. הדבר ידוע גם אצל משפחת גרינוואלד, וכך גם ידוע שר' שלמה זלמן היה איש חשוב ויחסן. והנה כעת מצאתי רישום פטירתו של ר' מאיר ראזנפעלד בטעגלאש, וזה תוכנו [פוענח ע"י מרת ש. יוסט]:
נפטר בן 73 בעלה של לינה פראגער [לאה בת ה'שאלת יעקב'] ושם הוריו, שאמואל רוזנפלד ורוזליה גרינוואלד. אח"כ מצאתי רישום פטירת ר' שמואל עצמו, ופוענח ע"י הרב יואל שווארץ: ר' שמואל - נולד בעיר או כפר נאבראד (NABRAD) מחוז סאטמאר. נפטר בגיל 91. זוגתו ראזאליה גרינוואלד, נפטר דעצמבר 13. התגורר בנאדיאוטצשא (רחוב הגדול) בית מס' 186. הדבר ברור א"כ שאמו מרת רחל היתה בת ר' שלמה זלמן גרינוואלד מלעוועלעק.

והנה אבי משפחת גרינוואלד בטעגלאש הוא הר"ר משה יעקב ב"ר משה יעקב גרינוואלד, שנפטר שם ביום כ"א אלול תש"ג. מעתה קרוב לודאי שר' משה יעקב הראשון הוא בנו של ר' שלמה זלמן גרינוואלד מלעוועלעק. והנה שמעתי מש"ב הר'

יעקב רזנפלד [הכותב ב'עלי זכרון' שם] בשם הגה"צ ר' יעקב גרינוואלד שליט"א דיין דחסידי בעלזא פה ב"ב, ששמע מהגה"צ בעל 'ויחי יוסף' מפאפא זצ"ל, שמשפחת גרינוואלד מטעגלאש הם ממשפחת הערוה"ב. והנה לאחרונה פורסם [בס' 'תולדות ערוגת הבשם' מהדורה חדשה שי"ל לאחרונה, עמ' א'-ב'] עפ"י כת"י של הדיין מסעליש רבי שמואל גרינוואלד, שאביו של הג"ר יוסף גר"ו מטשעטשאויטץ [אבי הערוה"ב] היה ר' משה, ושם אביו ר' יעקב ב"ר משה. מעתה אולי נוכל לשער בזיהירות שר' שלמה זלמן הנ"ל הוא אחיו של הג"ר יוסף גר"ו, והשם 'משה יעקב' שנקרא בנו הוא אולי צירוף של שם אביו ושם זקנו. אך כ"ז כמובן כהשערה בעלמא. ואגב אציין שלר' משה יעקב הראשון היתה בת מרת אסתר אשת הרה"ח ר' יהושע אריה הלוי קרויס ז"ל מטעגלאש. היא נפטרה שם בשנת תרצ"ו בגיל 73, ולפי רישום הפטירה אביה משה גרינוואלד ואמה רגינה גרין.

עוד יציין אודות הרה"ר שלמה זלמן רזנפלד מטעגלאש, שנזכר גם בעלה 24 בתור חתנו של ר' איתמר אפרים קרויס מווארשאני. מצאתי

לאחרונה שמנוחתו כבוד בפעהרדיארמוט, וכנראה שעבר לשם בסוף ימיו. הוא נפטר ביום ה' אלול תר"ן, ועל מצבתו נחרת: "בן איש ירא אלוקים הנקרא בפי כל צדיקי הדור ר' שמואל טעגלאשער". זוגתו מרת חיה שרה בת

אסתר נלב"ע ביום כ"ג סיון תרצ"א, ומנ"כ שם. כנראה שהיא זיוו"ש שלו ואינה בת ר' איתמר אפרים הנ"ל, כי הלא אשת ר' איתמר אפרים היה שמה חיה שרה, וגם היתה לו כבר בת מזיו"ר בשם שרה, כמבואר בעלה 24 שם.

אודות ר' יוסף טעגלאשער [גיסו של ר' שמואל רזנפלד] הנזכר שם בעלה 22, ברצוני להוסיף שמצאתי צילום מצבת בתו מרת אסתר שמנו"כ

בסעליש, ונפטר באסרו חג של ... שנת אסתיר [תרע"א]. על המצבה מצויין שהיא בת ר' יוסף טעגלאשער ושם אמה גאלדא.

ובדרך אגב אודות חתנו של ר' שמואל רזנפלד, ה"ה זקני ר' ישראל וואלף פאנעט בן ר' לייבוש בן ה'מראה יחזקאל', יש לציין שהיתה לו אחות [לא ידועה] אשת ר' אליהו פרענקל מטאלטשווא. היא נפטרה בטאלטשווא ביום ה' אדר תרנ"ה [1,3,895], והיתה בת 53. היה להם בן בשם ר' יהודה ליב, והוא ואביו מופיעים ברשימת הפורנומרנטן לס' 'עולת חודש' ח"ג (טאלטשווא תרע"ב) שהדפיס ש"ב ר' שלמה זלמן שטערן חתן ר' ישראל וואלף הנ"ל.

שמחה בונם יוסף סיימון - בני ברק

ר' משה יונה סופר מסיגוט

הנני בזה להעלות הפרטים שעלה בידי לברר על משפחתנו, ואקוה שבעזרת הקוראים היקרים הע"י אוכל לקבל פרטים נוספים למלאות התמונה.

זקנינו ר' משה יונה סופר ז"ל התגורר בסיגוט (או באיזה עיירה הסמוכה לסיגוט), ושמו הטוב היה מפורסם בכל הגלילות, וידוע לנו שכ"ק האדמו"ר בעל 'דברי יואל' מסאטמאר זצ"ל קנה לעצמו פרשיות של תפילין מכתובת יד זקנינו בדמים יקרים.

לפי מסורת המשפחה הוצרך לשנות את שם המשפחה כשברח מעירו. לא ידוע לנו מה היה שם הקודם, ויש אומרים ששם המשפחה היה "בירנבוים", אבל אין זה דבר ברור. גם לא ידוע מאיפה ברח, ויש לשער שמסתמא הוצרך לברוח מרוסיה, כי מצאנו בדף העדות שרשם נכדו ר' ישראל סופר, שאביו ר' יצחק יוסף (בנו של ר' משה יונה) נולד בבראד, וכידוע שהעיר בראד היה התחנה הראשונה כשברחו מרוסיה, והיו אומרים אז המליצה "פארפאלן ווי אין בראד".

כאמור לא ידוע לנו בבירור אם אכן התגורר בסיגוט או באיזה עיירה הסמוכה לסיגוט, אבל ברשימת הנפטרים של העיר סיגוט אנו מוצאים רשום הפטירה של ר' משה יונה (סת"ם) ב"ר דוד ארי' שנפטר בשנת תרס"ב. המציבה לא קיימת עוד.

נשתמרה מציבת זוגתו מ' אסתר רבקה בבית החיים בסיגוט, וזה נוסח המציבה: [פ"נ] / אשה חשובה וצנועה / מנשים באוהל תבורך מ' / אסתר רבקה / בת ר' שמואל אהרן ז"ל / אשת ר' משה יונה נפטרה / ט"ו אדר ראשון תרפ"א / תנצב"ה.

מיו"ח ידועים לנו רק בנו ר' יצחק יוסף סופר שנולד בשנת תר"ל בערך. בדף העדות שרשם בנו ר' ישראל כתוב שנולד בעיר בראד, וברישום הלידות של יוצ"ח נרשם שנולד בעיר Pservarszky בגאליציע. (אך כאמור יתכן שזה לא מדויק, והוא עוד נולד ברוסיה).

נשא את מ' מלכה מרים בת ר' מאיר וזוגתו אסתר פרייזלער שנולדה בשנת תרל"ב בעיר ווישאוו. הנישואין התקיימו בשנת תר"נ.

לפי המסופר חלה ר' יצחק יוסף על מחלת האפענדיציט ונסע לעיר ווינא לעשות ניתוח, ונפטר ביום י"ח אלול תרע"ה, לא ידוע אם נפטר ונטמן בווינא או שלא הספיק להגיע לשם ונפטר עוד על אם הדרך.

זוגתו מ' מלכה מרים נעקד"ה.

יוצ"ח: רבקה לאה, נולדה בווישעווע ב' חשון תרנ"ד, אשת ר' ישראל פייג מווישעווע; ר' אברהם, נולד בווישעווע כ"ו אייר תרנ"ה, נפטר כ"ז אלול תשל"ט ומנ"כ בביה"ח סגולה בפתח תקוה [בארץ ישראל קרא את שם משפחתו ברגינסקי]; ר' ישראל, התגורר בבני ברק נפטר ט"ו שבט תשל"ג, נשא את מ' דבורה בת ר' שלמה ארי' פרוכטער נפטרה י"א סיון תשכ"ז, מנוחתם כבוד בביה"ח בבני ברק; ר' שמואל אהרן, נפטר כ"ו תמוז תשל"ט ומנ"כ בביה"ח סגולה בפתח תקוה; ר' גרשון נולד בשנת תרס"א, התגורר בעיר אונטשעשטי (Vancsfalu) ושימש שם כשר"ב, נעקד"ה, זוגתו רחל בת ר' בנימין אליעזר פערל [מיוצ"ח נשאר לפליטה רק בנו אה"ז הרה"ח הישיש ר' בנימין אליעזר סופר שליט"א משיכון סקווירא]; ר' משה יונה, התגורר בעיר ווישעווע, נעקד"ה; מ' דבורה אשת ר' יעקב פערלדמאן מווישעווע; מ' אסתר אשת ר' אהרן בערקאוויטש מווישעווע; ר' צבי אריה התגורר ביפו, נפטר כ"ט שבט תשל"א [בנו ר' יצחק יוסף קרא את שם משפחתו ענגל כשם משפחת אמו].

אשמח לשמוע בזה פרטים נוספים.

שמואל יצחק יוסף סופר - שיכון סקווירא יצ"ו

לעלה 16, 32, 33 - עוד על אישים בק"ק גוטא

הב' חיים יוסף שמחה פולק מגוטא תלמיד ישיבת גאלאנטא [המוזכר בעלה 16 עמ' יא] נזכר בדמי קדימה על ספר 'מהר"ם שיק' על מסכת חולין (סאטמאר תרצ"א) ברשימה מתלמידי הישיבה בגאלאנטא [נדפס שם בטעות: הב' חיים יוסף סמאק גוטא]. כן נזכר שם גם הב' ראובן פישער מגוטא, הוא ד"ר רוברט פישר לאחר מכן בשוויץ.

רבי יוסף קוטטנער מגוטא [המוזכר בעלה 16 עמ' ז-ח, 32 עמ' עט, 33 עמ' סט] נזכר בדמי קדימה בשו"ת 'זכרון יהודה' לרבי יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר ח"א

(בודאפעשט תרפ"ג). בספר 'שארית יהודה' לרבי יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר הנ"ל (מונקאטש תרח"ץ) ברשימת דמי קדימה מגוטא כתוב: הער קוטנער.

כן מופיע שם רבי **יוסף פישער** שהיה מעשירי הקהלה וכיהן תקופה ממושכת כראש הקהל. משפחת פישער היתה מהמשפחות הותיקות בגוטא. בנו רבי **אברהם יהודה פישער** היה תלמיד גאלאנטא ולאחר מכן באמריקה.

בשו"ת 'זכרון יהודה' ח"ב (אוהעלי תרפ"ח) ברשימת דמי קדימה מגוטא רשומים: מו"ה **יוסף פישער**, מו"ה **יוסף קוטנער**, מו"ה **שמעון פאללאק** [מוזכר בעלה 16 עמ' י-יא, אבי הב' חיים יוסף שמחה הנ"ל].

חיאל בויס רב ביהמ"ד 'נוה הורים-שפע חיים' – קרית צאנז, נתניה

לעלה 12 - רבי משה טענענבוים רב בברוקלין

רבי משה טענענבוים

בעלה 12 נזכר רבי משה ב"ר אברהם אבא טענענבוים בין המשתתפים באסיפת היסוד של 'תומכי תורה' בניו-יארק, ושם בעמ' 10 צילום מצבתו. בינתיים מצאנו כמה פרטים עליו. נולד בסעליש בשנת תרכ"ג, מרישומי פטירתו במאטריקל ניו-יארק נראה ששם אמו מרת דבורה לבית גראבלער. לפי שם אביו אולי הם מיוצאי ירכו של רבי אברהם אביש טענענבוים אב"ד

קערעסטור וסיקסא, אולם עדיין לא מצאנו סימוכין לזה. הוא היה תלמידו של רבי יעקב קאפל רייך אב"ד בודאפעסט, כך עולה ממודעת אבל שפירסם על פטירת רבו בירחון 'דגל ישראל' הרצ"ב.

זוגתו מרת הענדיל (הערמינה), ונולדו להם תשע ילדים בהונגריה בין השנים תרמ"ח-תרס"ד. בשנת תרס"ו היגר לארה"ב ושימש כרב בעיר סקרענטאן בפענסילוועניע, שכידוע התיישבו שם

קהל גדול מיוצאי אונגארן. בתקופה מאוחרת יותר שימש כרב ביהכנ"ס בני אברהם בברוקלין. לפי ידיעות שונות נראה שהיה רב פעיל אצל קהלות החרדים יוצאי הונגריה. נפטר ביום ח' אב תרצ"ו ומנו"כ בבית החיים הר ציון (מאונט ציון) בקווינס אשר בניו-יארק. לידו קבורה זוגתו מרת הענדיל.

יואל הירש - מונורו

כרנת תנחומין

הנני משתתף בצערן של הרבנים הגדולים הרב ר' חיים צבי אבר"ק אסלאני, הרב ר' משה אבר"ק מעדיעש, הרב ר' שמואל אבר"ק ווערבו ובראשם הרב הנאון הגדול ר' ישראל אבר"ק בארמאיערס מחבר ספר מנחת ישראל על מסכת עירובין ואחרות הרבנית ריזל אשת הרב ר' וואלף סופר ראב"ק בודאפעסט, על הלכת ארון אלקים השמיטה הוא אביהם וסורי ורבי הרב הנאון הגדול הישיש פאר דרור ר' קאפל רייך וצלה"ה הנאב"ק בודאפעסט, ואני מברכם בנחת.

ידידכם ואוהבכם מוקים כס ומכבדים
משה טענענבוים.

רב בביהכ"נ בית אברהם בברוקלין, ניו-יארק.
תלמיד הנאון המנוח ז"ל.

לעלה 33 - משפחת רבי בן ציון וועזעל אב"ד טורדא

אוסף כמה ידיעות למאמר על רבי בן ציון וועזעל. אביו רבי כלב פייבל וועזעל אב"ד טורדא נולד בשטאמפען בנאוועמבער 834 (תקצ"ה) לאביו ר' יוסף וועזעל ולאמו צילי (צירל) לבית אייזנשטאדטער. נפטר בטורדא ועל מצבתו נחרט:

פ"ט / מרן כלב פייבל בן מו"ה יוסף וועזעל אב"ד / בקהלתנו / בן סג שנה נח נפשיה דרבינו / לג [שנה] הרב אב"ד בתוכינו / ביום ג' לחדש אלול שנת ת'ר"נח' / נקבע בכי ומספד מהיום ולדורות / על אב"ד שמת נלקו המאורות / ועתה אוי לנו לבשנו קדרות / תנצבה.

לידו מצאה מנוחתה גם

זוגתו מרת חנה לבית ניסנבוים, ועל מצבתה נחרט:

פ"ט / הרבנית הצדקת / מ' חנה ב"מ יצחק / ישכר דוב ז"ל / אשת הרב הגה"צ מו"ה / כלב פייבל וועזל / זצ"ל נפטרה ביום יב סיון תרסה / חכמת נשים הכינה הבית / נר צדקתה תופיע כשמן זית / היא תהלתינו ואהבתינו בחיים / צדקתה לא קמה עד בלתי שמים / ת'נצ'ב'ה'.

בנו הגדול של רבי כלב פייבל, הוא ר' שמואל בנימין זאב וועזל הנזכר במאמר (עמ' לו), נולד בטורדא בשנת תר"כ (859). בשנת תרמ"א נשא את Éva בת לאזאר ורבקה גאדל מנאדידעמעטער (Nagydemeter, Beszterce-Naszód megye)

10 ק"מ מביסטריץ. שם שימש כדומ"ץ, ובשנת 887 בעת כהונתו כמנהל המאטריקל של קהילת ראדנא (Óradna), שינה שם משפחתו ל-דיאשי (Diósi). ובחודש ינואר 888 הוא מכהן שם כרב ומנהל המאטריקל.

חתימת ר' שמואל בנימין במאטריקל ראדנא

בנאידעמעטער נולדו לו הילדים יעקב דוד (10 אפריל 887) ומטילדה (4 אוגוסט 890). לאחר מכן שימש ברבנות בדעווא, שטאמפען, ושוב בדעווא.

בנו וממלא מקומו של רבי כלב פייבל, רבי בן ציון וועזעל נשוא המאמר הנ"ל. זוגתו מרת שינדל בת רבי אלימלך ראזנפעלד אף היא מנוחתה כבוד בטורדא, ועל מצבתה נחרט:

פ"נ / האשה הרבנית הצנועה והחסודה
המפוארה / בת מדות נשגבות מנשים באהל
תבורך מ' / שינדל / ראזנפעלד מסעפלאק ז"ל /
אשת הה"ג מו"ה בן ציון וועזעל נ"י אב"ד דפה /
שנפטרה ביום כ"ג אלול שנת תרפ"ג' לפ"ק /
ונקברה למחרתו במספד תמרורים ובאבל רבתי
/ שמים לבשו קדרות ולבבינו קנה ונהי / יען
בת ח"ן שנה נקראת ממי זה אמר ותהי / נאוה
כשמך כן תהלתך במצות ובמע"ט / דור דורים
יברכו זכרך אשה בלי אויבים / לעדי עד יבכך
בעל נעורך בנותיך וחתניך / בת עיניהם הורידה
נחל דמעה על העדרך / תחת היית אשת חיל
אם רחמני' פנינת נשים / אלימלך ושרה אבותיך
במרום - עליך ששים / על כי נשמתך בטהרה
אליהם שבה! / ה.. זיו השכינה תראי ומשכרתך
לא כבה! / תנצבה.

בנו הצעיר של
רבי כלב פייבל, ר'

משה הנזכר במאמר שם שגר בפיליש-טשאבא, נולד
בשנת תרל"ב לערך. זוגתו מרים לבית שוועבעל מ-
קיש-זשאָלנא (זענדאָרף) באיזור ביסטריץ. אביה אולי
ר' ארי' ליב ב"ר ישעי' שוועבעל, שנקבר בביסטריץ,
ועל מצבתו נחרט:

פ"נ / איש יקר וחשוב / מו"ה אריה ליב ע"ה / בן
מו"ה ישעיה שוועבעל ע"ה / נפטר בן ע"ד' שנים ביום
/ כ"ו תשרי שנת תרפ"ה' [אולי: תרפ"ח] לפ"ק / אוהב
חכמה אוהב משרים / רב פעלים שמו מפארים / יושר
לבב איש הולך תמים / האמת והשלום אהב כל הימים / לזרעו אחריו תעמוד
צדקתו לדור דורים / ירד ... הנשפך כמים / ברוך דין אמת פעלו תמים / ת'נצ'ב'ה'.

ר' משה (MOR) וועזעל היה גר בבודאפעסט, שם עסק במסחר. נפטר ימים ספורים לאחר השחרור מהגינו, ומנו"כ בבודאפעסט בבית החיים האורטודוקסי (גרנאטוש). על מצבתו נחרטו השורות הבאות:

פ"נ / איש יקר רוח / ת"ח מופלג וירא שמים מרבים / כש"ת / מו"ה משה ז"ל / בן הרה"ג מ' כלב וועזעל ז"ל / אב"ד דק"ק טארדא / ימי שני חייו ע"ד שנים / כולם שוים לטובה / נפטר ח"י שבט תש"ה לפ"ק / ת"נ צ'ב'ה' / ש"א חנה.

זוגתו 'מרים בת טשארנא' נפטרה ט' אלול תש"כ ושם מנו"כ. שם נקברו גם בנותיהם 'ריזל וועזעל' שנפטרה ד' כסלו תש"מ ו'שרה וועזעל' שנפטרה י"ג טבת תשמ"ד.

שאנדור באטשקאי - בודאפעסט Sandor Bacskai - Budapest

בשולי המכתב: במאמר הנ"ל נזכר בן נוסף של רבי כלב פייבל, "ר' דוד מקאלאזשוואר" [קלויזנבורג]. אולי זהה ל-"דוד ויזל ב"ר כלב פייבל" שנפטר ביום כ"ז חשוון תרצ"ח ומנו"כ בהר-הזיתים ירושלים בחלקת כולל 'אהבת ציון' זיבנברגען.

לעלה 25 - צאצאי ה'בית יצחק' מסוואליווא

בעלה 25 (עמ' ס"א-ס"ב), נזכרת מרת **צפרה** ע"ה, בתו של ה"בית יצחק", הגה"צ מו"ה **יצחק אייזיק ווייס** זצ"ל, אב"ד סוואליווא, אשר נישאה למו"ה **אפרים פישל אברהם עפשטיין** ז"ל.

ל"בית יצחק" היו בנות נוספות, ביניהן:

א. מרת **רבקה** ע"ה, נישאה לבנו של הגה"ק מו"ה **יואל צבי ראטה** זצ"ל, "בית היוצ"ר", אב"ד **אויפאלו** (שם כיהן ברבנות שלושים ושלוש שנה, בין השנים תר"ט-תרמ"ב, לפני שניהן כאב"ד חוסט). היא נפטרה בדמי ימיה רח"ל, בכ"א טבת תר"ל, ומנו"כ באויפאלו.

נפשו של ה"בית יצחק" עגמה עליו מאד, כפי שנראה מתוך מכתבו לאחיו מו"ה מרדכי ווייס שהתגורר בטבריא (המכתב נדפס בסוף הספר "תולדות יצחק - דברי יצחק"), וז"ל:

"מכתבך מיום ב' דחנוכה הגיענו בהיותי טרוד באבלי ל"ע על פטירת בתי מ' רבקה ע"ה כלתו של הרב מאויפאלע נ"י, והיות כי דבריך המה לי לששון ולשמחת לבב, לא רציתי להתענג בנופת צוף אמרותיך הטהורים עד היום הזה יום שלשים כי שלמו ימי אבלי עברו ימי הרעה ולתקפ"ן [ולא תקום פעמים צרה" - נחום א' ט']..."

ב. בת צעירה יותר של ה"בית יצחק", מרת **פראדיל** ע"ה, נישאה בשנת תרמ"ב להרה"ק ר' **אלימלך אב"ד טאהש**, אשר היה אז יתום בן י"ז שנה, שכן אביו, הרה"ק ר' **משולם פייש מטאהש**, נלב"ע בשנת תרל"ג, בהיותו בן שמונה. שניים מבניו של ה"בית יצחק":

א. הרה"ח ר' **שמואל צבי ווייס** ז"ל התגורר בווערעצקע, והו"ל בשנת תרנ"ז את הספרים של אביו זצ"ל "בית יצחק" ו"דברי יצחק". נישא לבתו של הרה"ח ר' ישראל רוזנברג ז"ל. ר' שמואל צבי נלב"ע בשנת תרפ"ה <י"ב טבת>.

ב. הרה"ח ר' **יוסף ווייס** ז"ל התגורר במונקאטש, והו"ל בשנת תרס"ג את הספרים של אביו זצ"ל "דברי יצחק" (הוצאה השניה) ו"תולדות יצחק". ר' יוסף נלב"ע בשנת תרצ"ג.

שמואל רוט - לונדון

הרב מקאמארן ר"א הכהן שטיינבערגער מח"ס מאורות אש

בעזהש"ת בחודש אייר העל"ט הי' לי ענין פלא, כי בעת שעסקתי להעלות על הכתב תולדות ופרטי ימי חייו של אא"ז הגה"צ רבי **הלל אונסדארפער** זצ"ל אבדק"ק לאשאנץ להספר של תולדות ראשי משפחתי אשר עמי בכתובים, מצאתי ידיעה חשובה שלא נודע במשפחתינו, כי אא"ז הוציא לאור את הספר "**מאורות אש**" מרבו הגה"צ רבי **אלכסנדר הכהן שטיינבערגער** זצ"ל אב"ד ור"מ דק"ק קאמארן (הטעם שלא הי' ידוע למשפחתינו צאצאי אא"ז זצ"ל הוא לכאורה שאחר המלחמה האיומה נשאר מהספר א' בעיר ושנים במשפחה כמו אלפי ומאות ספרים שכמעט שלא נודע זכרם). וראה זה הפלא ופלא שדבר הדפסת הספר ע"י זקני נתגלה לי בהיסח הדעת ביום כ"ג אייר שנת תשע"ו העל"ט, ובעת עיוני בהקדמת הספר אשר כתב המו"ל מר"ז זצ"ל הנ"ל מה מאוד נתפעלתי מההשגחה העליונה בראותי אשר אא"ז זצ"ל כותב בסוף ההקדמה כהאי לישנא "**הנה נא הואלתי לדבר ואבקשה אך הפעם את לוקחי ספר "מאורות אש" שלא יהא ספר זה חתום וסתום מונח בצד הארון כל דורש ומבקש. תתענגו בו לכל הפחות בשובי"ט ותגמלו חסד עם המחבר לעת מצא ללמוד ממנו ביום פטירתו כ"ג אייר לעילוי נשמת הטהור החסיד אלכסנדר הכהן בן פאטשי זללה"ה**".

זכיתי אשר נתגלגלה זכות על ידי, ונתקיים רצון קדשו של מר"ז זצ"ל בבחינת רצון יראיו יעשה, ותיכף בו ביום אמרת"י בחפז"י האדם כותב לבקש מבני משפחתי ללמוד מהספר בו ביום לעילוי נשמתו של המחבר זצ"ל אשר לא השאיר אחריו זש"ק.

כעת בהתקרב ההילולא דילי' ביום כ"ג אייר הבעל"ט, אמרתי שכדאי לפרסם הדברים ברבים. והנה לא אכתוב תולדותיו שכבר הובאו בכתובים, הלא המה

במקורות דלהלן: א. 'תולדות המחבר' בהקדמת תלמידו אא"ז הגה"צ מלאשאנץ זצ"ל על הס' "מאורות אש". ב. 'הסכמות' הספר (מבעל דעת סופר מפרעשבורג זצ"ל, בעל מעשי למלך מווייצען זצ"ל. בעל לבושי מרדכי ממאדא זצ"ל). ג. 'כתב מליצה' על הספר מתלמידו ומ"מ הגה"צ רבי יהושע לעפקאוויטש זצ"ל אבדק"ק קאמארן. ד. ס' מליצי אש בערכו. ה. ס' אהלי שם בערכו. ו. ס' החת"ס ותלמידיו בערכו. רק אבקש מהקוראים החשובים להוסיף מידיעותיהם על מה שלא נדפס שם. כגון מי שידוע שם אביו שלא ראיתי עדיין מוזכר באיזה מקום. וכן פרטים על משפחתו, ופרטים נוספים על ימי חייו וכו', ימחול לפרסמו בין עלי הגליון.

וזוה נוסח מצבתו (צילום מצבתו ומצבת הרבנית ע"ה קבלנו מהעורך הגר"ז קינסטליכער שליט"א, שקיבלו משאנדור באטשקאי):

פ' ט' / אדמו"ר
הרב
המפורסם
אלכסנדר הכהן
שטיינבערגער
/
אב"ד פה קהל
היראים זצ"ל / ארז
בלבנון נגדע בגוע
אדוננו / לרומם
ולסלסל גודל
יקרתו קצרה ידנו /
כתם הטוב צדיק
ועניו אבדנו במורנו
/ ספקו כף ומעדו
אברי כל אנשי
קהלתנו / נ... נ...
ואדיר בתורה
חסרנו ברבנו / דוה
לבנו ואבל נפשנו

על גודל שברנו / רב טוב צפון בשמי מעונים לראש כהננו / כהן צדק ורועה נאמן
היה לעדתנו / מימי חרופתו עד ימי זקנתו / משך שלשים ושבע שנים / עד יצאה
נשמתו בטהרה / יום ע"ש'ק פ' בחוקותי כ"ג לחודש אייר / שנת ע"ט'ר"ת לפ"ק /
ת"נ'צ'ב'ה' / ושם אמו פאטש[י] ע"ה.

שמואל צבי שפיטצער - קרית יואל מאנרא יצ"ו

בשולי הדברים: בנוגע לשם אביו שלא נזכר במקורות הנ"ל, נעתיק את רישום נישואיו במאטריקל ראגענדארף: "אלכסנדר שטיינבערגער מועמד לרב יליד פינצעהלי בן 27 בנם של וואלף שטיינבערגער ויוזפינה לבית עלקאן, נשא בראגענדארף ביום 5 דצמבר 879 [תר"מ], את קאטאלין ווייס ילידת קאדלבורג בת 21 גרה בראגענדארף, בתם של מוזעס ווייס והאני לבית לונצער בראגענדארף". אביה רבי משה ווייס היה חתנו של רבי וואלף לונצער מקאדלבורג.

לעלה 32 - חותנו של רבי געץ באדאנצקי מקארמענד

בגליון 32 עמוד כא הביא הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש צילום מרישום פטירת רבי גרשון באדאנצקי, בנו של רבי אליקים באדאנצקי אב"ד קארמענד, שנחתם ע"י בנו רבי אברהם, ושם נרשם שם אמו 'שארלוטה לבית בלוויא', ולכן הסתפק על מה שהיה ידוע שאשת רבי געץ היתה בת רבי איצק שפיטצער. ועל זה הביא הרב וואלף ראזענבערג בגליון 33 עמוד נח צילום מציבת אשת רבי געץ, הרבנית שיינדל, ושם נחרט בראשי החרוזים 'הרבנית מרת שיינדל בת ה' איצק שפיטצער'. מסתבר שרבי אברהם החליף בטעות שם אביו בשם אמו, כי אשתו של רבי גרשון היתה לבית בלוויא ולא אמו של רבי גרשון

ומדי דברי בו, אעיר במה שכתב אצל צאצאי רבי דוד באדאנצקי בעמוד כ, שהב' אליקים היה בנו של רבי דוד באדאנצקי מזיו"ר, ע"פ הערת הרב העורך בעמוד ז, שגם הוא היה מזיו"ר, כי הב' אליקים נפטר בשנת תרל"ט כשהיה בן עשרים, היינו שנולד בשנת תרי"ט, וזה היה כמה שנים אחר פטירת זיווגו הראשונה של רבי דוד.

יצחק צבי מארגירעטען - מאנטריאל

נערך ע"י

הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער

כל הזכויות שמורות

את העלה ניתן לקבל במייל 3446@okmail.co.il